

The Diak logo is rendered in a bold, green, sans-serif font. The background of the page features a large, light green abstract shape that resembles a stylized 'D' or a curved banner, with a white negative space in the center.

Iro Kautonen
Elisa Laitonen
Diakonia-ammattikorkeakoulu
Sosiaali- ja terveysalan YAMK-tutkinto
Sosionomi (YAMK)
Opinnäytetyö, 2018

ERITYISNUORISOTYÖ ON DIAKONIAA

Tutkimus Suomen evankelis-luterilaisen kirkon erityisnuorisotyön ja nuorisodiakonian rajapinnasta

TIIVISTELMÄ

Iro Kautonen & Elisa Laitonen

Erityisnuorisotyö on diakoniaa. Tutkimus Suomen evankelis-luterilaisen kirkon erityisnuorisotyön ja nuorisodiakonian rajapinnasta.

83 s., 3 liitettä.

Marraskuu, 2018.

Diakonia-ammattikorkeakoulu

Ylempi ammattikorkeakoulututkinto

Arvo- ja yhteisölähtöinen työn kehittäminen

Opinnäytetyön tarkoituksena oli kartoittaa kirkon työntekijöiden käsityksiä erityisnuorisotyöstä ja nuorisodiakoniasta. Tavoitteena oli selvittää, mitä erityisnuorisotyössä ja nuorisodiakoniassa tehdään Suomen evankelis-luterilaisessa kirkossa sekä sitä, ketkä tätä työtä tekevät. Yhtenä tavoitteena oli auttaa hahmottamaan kirkon erityisnuorisotyön ja nuorisodiakonian moninaista kenttää. Tarkoituksena oli, että tutkimus auttaisi tulevaisuudessa myös työnkuvien luomisessa ja toisi esille erityisnuorisotyön ja nuorisodiakonian tarpeellisuutta.

Tutkimus toteutettiin Webropol-kyselynä ja tutkimuksen aineisto kerättiin otantamenetelmällä kahdeksasta hiippakunnasta. Jokaisesta hiippakunnasta valittiin yksi iso, yksi keskisuuri ja kaksi pientä seurakuntaa, joiden työntekijöitä pyydettiin vastaamaan kyselyyn. Lisäksi kysely lähetettiin Erkkäexpressin tilaajille eli erityisnuorisotyöhön erikoistuneille työntekijöille kaikissa seurakunnissa. Kyselyyn vastasi 221 (n=221) henkilöä ja vastausprosentti oli 13. Aineisto analysoitiin SPSS-ohjelmalla.

Tutkimustuloksista selviää, että erityisnuorisotyö ja nuorisodiakonia sijoittuvat kirkon nuorisotyön ja diakoniatyön rajapintaan. Erityisnuorisotyössä tai nuorisodiakoniassa kohdataan palveluiden käyttäjiä, joiden haasteet elämässä ovat usein diakoniatyön palveluiden käyttäjille tyypillisiä, mutta heidän kanssaan työskennellään nuorisotyölle tyypillisellä otteella ja työmenetelmillä. Tutkimustulosten pohjalta erityisnuorisotyö ja nuorisodiakonia tulisi sijoittaa seurakunnissa nuorisotyön alaisuuteen tai se tulisi erottaa omaksi työmuodokseen.

Asiasanat: Erityisnuorisotyö, Nuorisodiakonia

ABSTRACT

Iro Kautonen & Elisa Laitonen

Special youth work is diaconia. Research on the interface between special youth work and the youth diaconia of the Finnish Evangelical Lutheran church
83 pages, 3 appendices

November, 2018

Master's Degree Programme in Value and Community Based Development of Work

Master of Social Services

The purpose of this thesis was to chart church workers' understanding about special youth work and youth diaconia. The aim was to find out what is being done in special youth work and youth diaconia in the Evangelical Lutheran church of Finland and who are the people doing that work. One aim was to perceive the diverse field of church special youth work and youth diaconia. The purpose was that this thesis could help to create job descriptions in the future and to highlight the necessity of special youth work and youth diaconia.

This research was carried out as a Webropol-questionnaire and the research material was collected from eight dioceses using a sampling method. From every diocese one big, one average sized and two small congregations were chosen. The questionnaire was also sent to people who ordered the newsletter called Erkkäexpress. 221 responses (n=221) were received. The response rate was 13%. The responses were analyzed with SPSS-program.

The research results showed that special youth work/youth diaconia is placed between church youth work and diaconia. Special youth work and youth diaconia have customers whose challenges in life are often similar to diaconia customers' challenges but the work is done in the same manner and methods as in church youth work. The research results showed that special youth work and youth diaconia should be placed under church youth work or be separated as an independent form of work.

Keywords: special youth work, youth diaconia

Sisältö

1 JOHDANTO	5
2 KIRKON ERITYISNUORISOTYÖ JA NUORISODIAKONIA	7
2.1 Tutkimuksessa käytetyt käsitteet	7
2.2 Työn teologiset lähtökohdat	9
2.3 Erityisnuorisotyön historia	13
2.4 Kirkon erityisnuorisotyö	17
2.5 Nuorisodiakonia	20
3 TUTKIMUKSEN TAUSTA JA TOTEUTUS.....	23
3.1 Tutkimustehtävä.....	23
3.2 Tutkimusmenetelmät.....	23
3.3 Tutkimuksen suorittaminen	25
3.4 Tutkimuksen validiteetti, reliabiliteetti ja eettisyys	26
4 TUTKIMUKSEN VASTAAJAT	32
4.1 Vastaajien ammattinimikkeet	32
4.2 Vastaajat hiippakunnittain	33
4.3 Vastaajien ikä ja sukupuolijakauma	34
4.4 Vastaajien seurakunnat ja työskentelypaikkakunnan koko	36
4.5 Vastaajien koulutustausta ja työkokemus	37
4.6 Aineisto ja perusjoukko	39
5 ERITYISNUORISOTYÖ JA NUORISODIAKONIA EV.LUT. KIRKOSSA ..	40
5.1 Kuka työtä tekee?	40
5.2 Mitkä tekijät vaikuttavat työn sisältöön?	44
5.3 Keitä työssä kohdataan?	45
5.4 Miten työtä tehdään?.....	53
5.5 Keiden kanssa tehdään yhteistyötä?	60
5.6 Mikä on erityisnuorisotyön ja nuorisodiakonian paikka ja nimi?	62
5.7 Tulosten yhteenveto.....	66
6 ERITYISNUORISOTYÖ ON DIAKONIAA	69
7 ERITYISNUORISOTYÖTÄ ON TEHTÄVÄ.....	75
LÄHTEET	79
LIITE 1	84
LIITE 2	96
LIITE 3	97

1 JOHDANTO

Tutkimus käsittelee Suomen evankelis-luterilaisen kirkon seurakunnissa tehtävää erityisnuorisotyötä ja nuorisodiakoniaa. Vuosikymmenten aikana erityisnuorisotyötä on eri puolilla Suomea pidetty välillä osana diakoniatyötä ja toisinaan taas osana nuorisotyötä. Yhtenäistä linjaa erityisnuorisotyön sijoittelulle seurakuntatyön työmuodoissa ei valtakunnallisella tasolla ole ollut.

Eri seurakunnissa käsitteitä erityisnuorisotyö ja nuorisodiakonia käytetään eri tavoin. Joissain seurakunnissa saattaa samaan aikaan olla virassa sekä erityisnuorisotyöntekijä että nuorisodiakoni. Toisaalta taas joissain seurakunnissa nuorisodiakonian käsitetään sisältävän myös erityisnuorisotyön työkentän.

Olemme molemmat oman työmme kautta kiinnostuneita erityisnuorisotyön ja nuorisodiakonian toteutumisesta Suomen evankelis-luterilaisessa kirkossa. Työskentelemme Tampereen Harjun seurakunnassa nuorisotyössä ja diakoniatyössä ja työnkuvissamme mainitaan erityisnuorisotyö ja nuorisodiakonia. Olemme siis nuorisodiakoniaa tekevä diakoni ja erityisnuorisotyötä tekevä nuorisotyönohjaaja. Halusimme selvittää, mikä on näiden kahden erityisen työn keskinäinen suhde.

Tutkimuksen tavoitteena on selvittää, mitä erityisnuorisotyössä tai nuorisodiakoniassa tehdään Suomen evankelis-luterilaisessa kirkossa sekä sitä, ketkä tätä työtä tekevät. Tutkimuksen tavoitteena on auttaa hahmottamaan kirkon erityisnuorisotyön ja nuorisodiakonian moninaista kenttää, jotta se auttaisi tulevaisuudessa myös työnkuvien luomisessa sekä toisi esille erityisnuorisotyön ja nuorisodiakonian tarpeellisuutta.

Syksyllä 2016 hyväksyttiin Kirkkohallituksessa Suomen evankelis-luterilaisen kirkon erityisnuorisotyön linjaus Läsnäolon nuorisotyö. Linjauksessa käytetään pääsääntöisesti termiä erityisnuorisotyö ja nuorisodiakoninen työote nousee linjauksessa esille useassa kohdassa. Kuitenkin konkreettisesti nuorisodiakonia

mainitaan linjauksessa kaksi kertaa kohdissa, joissa kerrotaan erityisnuorisotyön olevan kirkon nuorisodiakoniaa ja että erityisnuorisotyötä voitaisiin kutsua nuorisodiakoniaksi. (Läsnäolon nuorisotyö 2016, 8, 11.)

Suomen evankelis-luterilaisen kirkon erityisnuorisotyön linjauksen mukaan erityisnuorisotyö ja nuorisodiakonia tarkoittavat siis samaa asiaa. Kirkkohallituksen linjauksen mukaan kirkon erityisnuorisotyö on diakoninen ja sielunhoidollinen asenne ja työote, jonka tulee toteutua kaikilla seurakunnan kasvatuksen työaloilla ja joka kaikkien seurakuntien kasvatustyöntekijöiden tulee omaksua. Kaikkien kirkon kasvattajien tulee puuttua ulkopuolisuuskehitykseen, joka saattaa alkaa jo ennen kouluikää. Samalla kirkon erityisnuorisotyö on kuitenkin myös erityistehtävä, joka keskittyy niihin nuoriin ja lapsiin, joita ei muiden työmuotojen kautta tavoiteta. (Läsnäolon nuorisotyö 2016, 8, 11.) Kirkon erityisnuorisotyön erityistehtävän asemaa ei tule unohtaa, vaikka työote läpäisisikin koko kristillisen kasvatuksen kentän. Mikäli erityisnuorisotyötä tarkastellaan vain diakonisena ja sielunhoidollisen työotteena, on se vaarassa kadota kirkosta kokonaan.

2 KIRKON ERITYISNUORISOTYÖ JA NUORISODIAKONIA

2.1 Tutkimuksessa käytetyt käsitteet

Tässä työssä käytetyt keskeiset käsitteet ovat kristillinen nuorisotyö, diakonia, kirkon erityisnuorisotyö ja nuorisodiakonia. Alla olemme määritelleet nämä käsitteet lyhyesti. Käsitteitä erityisnuorisotyö ja nuorisodiakonia avataan ja käsitellään enemmän luvuissa 2.4 ja 2.5.

Seurakuntien *kristillisen nuorisotyön* tehtävänä on auttaa nuorta kasvamaan uskossa ja ihmisenä. Tarkoituksena on tukea nuorten ja heidän perheidensä parissa tapahtuvaa kristillistä kasvatusta. Nuorelle tarjotaan kokemuksia onnistumisista ja hyväksytyksi tulemisesta omana itsenään sekä lujitetaan nuoren seurakuntayhteyttä. (Suomen ev.lut. kirkko. Lapsi ja nuorisotyön/kasvatustyön mallijohtosääntö; Jussila, Oinonen, Unkuri & Vatanen 2004, 248.)

Diakoniassa autetaan erityisesti niitä, joiden hätä on suurin ja joita ei muulla tavoin auteta. Kristillisen rakkauden ja uskon kautta tapahtuva diakonia etsii, lievittää ja poistaa ihmisten hätää ja kärsimystä. (Suomen ev.lut. kirkko. Seurakuntatyö. Diakonia. Diakonia Suomessa; Jussila ym. 2004, 50.)

Kirkon erityisnuorisotyö on Suomen evankelis-luterilaisen kirkon erityisnuorisotyön linjauksen (2016) mukaan kasvatuksen ja diakonian rajapinnassa tapahtuvaa diakonista nuorisotyötä. Erityisnuorisotyö on etsivää, lähimmäiskeskeistä nuoriso- ja varhaisnuorisotyötä, joka kohdistuu lapsiin ja nuoriin, joiden voidaan olettaa olevan vaarassa jäädä yhteiskunnan ulkopuolelle tai jotka ovat jo jääneet sen ulkopuolelle (Kirkko muutosten keskellä 2004, 175; Läsnaolon nuorisotyö 2016, 8, 10). Kirkon erityisnuorisotyöntekijöiden keskuudessa ja Kirkkohallituksessa on nykyisin pyritty käyttämään erityisnuorisotyöstä termiä ulkopuolisuuden ehkäisy.

Nuorisodiakonia on kirkon tekemää työtä haasteellisessa elämäntilanteessa olevien nuorten kanssa (Nivala 2005, 139–140). Nuorisodiakonian tehtävänä on

ehkäistä ulkopuolisuutta ja yksinäisyyttä ja vahvistaa lasten ja nuorten osallisuutta ja hyvinvointia (Läsnäolon nuorisotyö 2016, 8, 15).

Tutkimuksessa käsitellään myös erilaisia erityisnuorisotyön ja nuorisodiakonian menetelmiä, joista muutamia on syytä avata:

Palveluoperaatio Saapas on jalkautuvaa nuorisotyötä, jota koordinoi valtakunnallisesti Nuori kirkko ry. Saappaan täysi-ikäiset ja koulutetut vapaaehtoiset kohtaavat nuoria kaduilla, tapahtumissa ja sosiaalisessa mediassa. Saapaslaisten tehtävänä on kuunnella ja auttaa nuoria heidän omilla ehdoillaan. Saapasryhmien vapaaehtoisia koordinoivat seurakuntien työntekijät, jotka toimivat ryhmien vastaavina ohjaajina. Palveluoperaatio Saappaaseen kuuluu osana myös NettiSaapas, joka toimii verkossa ja kohtaa nuoria sosiaalisessa mediassa sekä keskustelupalstoilla. (Nuori kirkko ry. Toiminta. Nuoret.)

Moottoripajatoiminta on diakonia- ja kasvatustyötä, jota seurakunnat tekevät yksin tai yhteistyössä muiden toimijoiden kanssa. Moottoripajatoiminta on suunnattu erityisesti kaikkein heikoimmassa asemassa olevien lasten ja nuorten auttamiseksi. Moottoripajatoimintaan kuuluu liikennekasvatusta, opintojen tukemista, syrjäytymisen ehkäisyä, sosiaalista vahvistamista sekä nuoren kokonaisvaltaisen kasvun tukemista moottoriajoneuvoihin liittyvin toiminnallisoin keinoin. Toiminta on matalan kynnyksen toimintaa ja siitä vastaa siihen nimetty työntekijä. Moottoripajatoimintaa koordinoi valtakunnallisella tasolla Nuori kirkko ry. (Nuori kirkko ry. Toiminta. Nuoret.)

Tekstaritupu eli *Tekstaritukipuhelin* on mobiiliauttamispalvelu koululaisille. Palvelu toimii kouluaikoina ja päivystäjinä toimivat nuorisotyöntekijät vastaavat kysymyksiin tekstiviesteillä. *Nettitupu* auttamispalvelu toimii vastaavalla tavalla chat-palvelimen kautta verkossa. (Nuori kirkko ry. Toiminta. Kouluikäiset.)

Ankkuri-toiminta on moniammatillista yhteistyötä, jonka tarkoituksena on puuttua jo varhaisessa vaiheessa lasten ja nuorten rikollisuuteen sekä lähisuhdeväkivaltaan. Ankkuri-toiminta on ennaltaehkäisevää työtä, jolla pyritään ehkäisemään rikoskierteen syntyminen ja ohjamaan rikoksen tehneet tai lähisuhdeväki-

valtaa kohdanneet lapset, nuoret ja heidän läheisensä tarvittavan avun piiriin. Ankkuritiimin muodostavat yleensä poliisi, sosiaalityöntekijä, psykiatrinen sairaanhoitaja ja nuorisotyöntekijä. (Rikksentorjuntaneuvosto. Hyvät käytännöt. Ankkuri.)

2.2 Työn teologiset lähtökohdat

Edellä todettiin, että erityisnuorisotyössä ja nuorisodiakoniassa pyritään siihen, etteivät lapset ja nuoret jää yhteiskunnassa ja seurakunnassa ulkopuolisiksi, irrallisiksi ja osattomiksi. Tähän tähtäävät seurakunnan itsenäiset työmuodot ovat vasta muutaman vuosikymmenen ikäisiä, mutta toiminnan periaatteet ovat toki paljon vanhemmat. Työotteen lähtökohdat ovat löydettävissä Uudesta testamentista (1. Kor. 12:12–30), jonka mukaan kirkko on Kristuksen ruumis, jossa on erilaisia jäseniä.

Koska kirkko on yksi ruumis, ei yksikään jäsen voi puuttua tai voida huonosti, koska silloin koko ruumiskin voi huonosti. Osa jäsenistä voi tarvita elämässään enemmän apua tai tukea kuin toiset, mutta silti me kaikki tarvitsemme toinen toisiamme. Kristillisen ajattelutavan omaavan kirkon ja sen työntekijöiden tulisi hyväksyä ihmisten erilaisuus, vajavaisuus ja toisista ihmisistä riippuvaisuus. Jokainen jäsen on samanarvoinen ja jokaisella jäsenellä on luotuna ja lunastettuna ihmisarvo. Toiminnallaan kirkon tulee vahvistaa yksilön omanarvontuntoa ja voimavaroja. (Kuusi 2006, 7; Heino & Kuusi 2006, 13.) Tätä taustaa vasten tarkasteltaessa erityisnuorisotyö ja nuorisodiakonia näyttäytyvät työotteena, jonka tulee läpäistä kaikkea kirkon toimintaa ja läsnäoloa yhteiskunnassa. Nuoret ja lapset ovat täysivaltaisia osia Kristuksen ruumista ja jokaisen osan hyvinvointi on oleellista koko ruumiin hyvinvoinnin kannalta.

Erityisnuorisotyö ja nuorisodiakonia ovat etsivää, kohtaavaa ja läsnä olevaa työtä, joissa toimitaan yhdessä niiden lasten, nuorten ja perheiden kanssa, jotka tarvitsevat elämässään erityistä tukea. Työn teologiset lähtökohdat liittyvät siihen, että jokainen nuori on Jumalan luoma ja lunastama ja tästä syystä tärkeä osa Kristuksen ruumista, josta Paavali Uudessa testamentissa puhui. Erityis-

nuorisotyön yleistavoite on Suomen evankelis-luterilaisen kirkon määritelmän mukaan juuri tässä: Nuori, joka oivaltaa kuuluvansa tärkeänä ja täysivaltaisena osana yhteisöön nimeltä seurakunta, voi löytää elämälleen mielekkyyden ja kokea olevansa hyväksytty. Tämä tukee ja vahvistaa nuoren ja lapsen itsetuntoa ja auttaa häntä omaehtoiseen, vastuulliseen elämään sekä toimimaan monimutkaistuvassa ja ristiriitaisessa maailmassa. (Suomen ev.lut. kirkko. Kasvatus. Erityisnuorisotyö.)

Jumala kutsuu kaikenikäisiä ihmisiä, myös lapsia ja nuoria. Evankeliumeista voimme nähdä, että Jeesus piti lapsia arvokkaina ja paransi sekä siunasi heitä. Jokainen ihminen on Jumalan kuva ikään ja elämäntilanteeseen katsomatta ja jokainen ihminen on Jumalan silmissä arvokas. Kirkon tehtävänä on saada lasten ja nuorten ääni kuuluviin, sillä Jumalan tahdon toteuttaminen tässä maailmaan kuuluu kaikille, myös lapsille ja nuorille. (Going for Growth 2010, 7.)

Jotta kirkko olisi kaikkien kirkko, sen elämässä tulisi näkyä elämän koko kirjo. Muuten kirkko jää itse vajaaksi. (Nyman 2006, 106.)

Nuorelle on tärkeää tulla kohdatuksi ja autetuksi työalasta riippumatta. Sillä ei pitäisi olla väliä, kohdataanko nuori diakonian, nuorisotyön tai muun työalan kautta. Kohtaamisen ja auttamisen ohella on tärkeää, että nuori saattaen vaihdetaan eli vanha ja uusi työntekijä sekä palveluiden käyttäjä tapaavat ensimmäisen kerran kaikki yhdessä, mikäli toiminnan tukijat vaihtuvat. Paras mahdollinen tuki nuorelle tämän päivän yhteiskunnan haasteissa on tarjota apua yhteistyötä hyväksi käyttäen. Tämä koskee niin seurakunnan eri työmuotoja kuin muitakin yhteistyötahoja. (Nuoret seurakuntalaisina 2012, 35.)

Kirkon keskeisenä tehtävänä on kristillinen kasvatus. Kirkon tulee tukea kaikkia lapsia ja nuoria, uskontoon tai uskonnottomuuteen katsomatta, näiden etsiessä omaa uskoaan ja yhteyttään Jumalaan. Kristillinen nuorisotyö ei lähde vain sosiaalisesta huolesta, vaan sen taustalla on tarve tehdä Jumalan työtä maan päällä. Jeesus itse antoi meille esimerkin kohtaamalla yhteiskunnan ulkopuolelle jääneitä ihmisiä, mikä toimii inspiraationa kristilliselle ja erityisesti diakoniselle nuorisotyölle. Jeesuksen esimerkkiä heikompien voimaannuttamisesta ja mar-

ginaalissa elävien auttamisesta halutaan kirkossa seurata. Meidän tulee toimia niiden äänenä, joilla sitä ei syystä tai toisesta ole esimerkiksi nuorten ja lasten, jotka kohtaavat epäoikeudenmukaisuutta ja ovat näkymättömiä. (Going for Growth 2010, 7–9; Nash & Whitehead 2014, 14.)

Erityisnuorisotyön teologiset perusteet nousevat luomisteologian, Jeesuksen esimerkin ja kirkko-opin lisäksi lähetyksäkäskystä (Matt. 28:18–29), rakkauden kaksoiskäskystä (Matt. 22: 37–39) ja kultaisesta säännöstä (Matt. 7:12). Näiden lisäksi usko, toivo ja rakkaus (1. Kor. 13) kirkon perusarvoina ovat keskeinen osa erityisnuorisotyön ja nuorisodiakonian perustaa. Edellä esitetyistä työn monipuolisista teologisista lähtökohdista johtuen erityisnuorisotyö on laaja-alaista ja liittyy kirkon perustehtävään ja olemukseen. Erityisesti siinä kohtaavat diakonia ja kasvatusta. (Läsnäolon nuorisotyö 2016, 8, 10.) Diakonia ja kasvatusta ovat seurakunnan perustehtäviä, joiden on tarkoitus toteutua kaikessa seurakunnan toiminnassa. Toisaalta ne ovat myös konkreettisesti seurakuntatyön työaloja, jotka vaativat erityisosaamista.

Kristillisen nuorisotyön peruselementit ovat todistus ja julistus (martyria), palvelu (diakonia) sekä keskinäinen yhteys (koinonia). Nuorisodiakonia ja erityisnuorisotyö toteuttavat pääasiassa palvelun elementtiä, mutta eivät poissulje millään tavalla muita elementtejä. Nuorisotyössä voidaan myös ajatella olevan kaksi erilaista muotoa kohderyhmää tarkasteltaessa. Toinen muoto kohdentaa toimintaa suureen joukkoon ja toinen taas edellistä kapeampaan joukkoon, jolla on erityistarpeita. Kumpikaan muoto ei myöskään poissulje toisiaan, vaan ne edustavat nuorisotyön kentän monimuotoisuutta. Erityisnuorisotyö ja nuorisodiakonia voidaan siis nähdä kahdella tavalla, sen voidaan ajatella olevan osa suurempaa nuorisotyön kokonaisuutta, jolla on omat erityiset tavoitteet ja toimintatavat. Toisaalta erityisnuorisotyö ja nuorisodiakonia voidaan nähdä olennaisena osana koko nuorisotyön olemusta. (Porkka, Launonen & Mumba-Martiskainen 2016, 7–8.)

Nuorisodiakonian ja erityisnuorisotyön taustateorian ja lähtökohdat voi tiivistää neljään pääkohtaan:

1. Kirkon nuorisotyö on osa kirkon tehtävää julistaa, palvella ja luoda yhteyttä.
2. Diakoninen ulottuvuus on oleellinen osa kirkon nuorisotyötä.
3. Nuorisodiakonia ja erityisnuorisotyö tulevat näkyväksi ja tarpeelliseksi erityisesti suurten muutosten ja kriisien keskellä.
4. Nuorisodiakonia ja erityisnuorisotyö huomioivat erityisesti ne, jotka apua eniten tarvitsevat eivätkä sitä muualta saa.

(Porkka ym. 2016, 9.)

Kolmio (kuva 1) kuvaa diakonisen nuorisotyön teoriaa tiivistetysti. Hengellinen, pedagoginen ja sosiaalinen ulottuvuus muodostavat kokonaisuuden, jossa työ tapahtuu kuvion keskellä. Kristillisessä nuorisotyössä on siis monia erilaisia muotoja, ja sitä voidaan lähestyä eri ulottuvuuksien kautta riippuen kulloisestakin työtavasta, tavoitteesta ja muodosta. (Porkka ym. 2016,9.)

Kuva 1: Kristillisen nuorisotyön ulottuvuudet (Launonen 2007, 86.)

Kolmiota voidaan käyttää myös samasta ilmiöstä käytettävien eri käsitteiden selittämiseen. Esimerkiksi nuorisodiakonia, diakoninen nuorisotyö ja erityisnuorisotyö kuvaavat hyvin samankaltaista työmuotoa, mutta nämä eri käsitteet tarkastelevat nuorten tukemista kolmion eri sivuilta. (Porkka ym. 2016, 9.)

Tulemme tämän tutkimuksen tulosten valossa tarkastelemaan erityisnuorisotyön ja nuorisodiakonian sijoittumista tässä kolmiossa. Tarkastelemme, painotuvatko jotkin ulottuvuuksista vai ovatko osat tasapainossa erityisnuorisotyön ja nuorisodiakonian alueella.

2.3 Erityisnuorisotyön historia

Kristillinen lapsi- ja nuorisotyö, sellaisina kuin me sen ymmärrämme, alkoi muodostua Euroopassa 1700- ja 1800-luvuilla samankaltaisista lähtökohdista kuin diakonia. Teollistuminen ja kaupungistuminen muuttivat perheiden elämää ja loivat uusia yhteisöjä. Kristillinen nuorisotyö kehittyi vastaamaan paremmin kohderyhmän muuttuviin tarpeisiin. Diakoninen ulottuvuus on ollut alusta alkaen vahvasti läsnä kristillisessä lapsi- ja nuorisotyössä, samoin työ nuorten ja lasten parissa on ollut historian aikana vahvasti läsnä diakoniatyössä. Varsinkin suurten muutosten ja kriisien aikana nuoret ja lapset on nähty juuri sellaisina avun tarvitsijoina, joita kukaan muu ei auta (Porkka ym. 2016, 5.) Voidaankin ajatella, että koko nuorisotyön alku pohjautuu erityisnuorisotyön ja nuorisodiakonian varhaisvaiheisiin.

Kirkon erityisnuorisotyön historiaa Suomessa on tutkittu lähinnä vain Tampereen ja Helsingin Snellun näkökulmista. Myös Saapas-toiminnan syntyä on tutkittu, mutta erityisnuorisotyön kokonaishistoriaa Suomessa ei ole koottu. Isoissa kaupungeissa, kuten Helsingissä ja Tampereella, tapahtuneen toiminnan kehityksen voidaan kuitenkin jossain määrin ajatella edustavan koko maassa tapahtunutta erityisnuorisotyön syntyä, kehitystä ja leviämistä. Tästä syystä tarkastelemme erityisnuorisotyön historiaa lähinnä Helsingin ja Tampereen erityisnuorisotyön historian kautta, yleistäen molemmissa kaupungeissa nähtäviä ilmiöitä koko maan laajuisiksi.

Innovaatioiden eli uusien ideoiden ja keksintöjen leviämistä alueelta toiselle kutsutaan alueelliseksi diffuusioksi. Siinä levittäjinä toimivat ihmiset, tässä tapauksessa kirkon työntekijät ja vapaaehtoiset, ja ilmiö vaikuttaa hyvin suurella alueella, esimerkiksi koko Suomessa. Innovaatiot voivat levitä hierarkkisena dif-

fuusiona ensin suurista kaupungeista toisiin suuriin kaupunkeihin ja sieltä niitä ympäröivälle seudulle. (Konttinen 2008, 53.) Jouko Porkan isostutkimuksessa (2004) isostoiminnan todetaan levinneen seurakunnissa juuri hierarkkisen innovaatioteorian mallin mukaisesti. Kauppinen (1990) on todennut väitöskirjassaan tämän hierarkkisen diffuusion olevan yleinen kirkossa ja muualla yhteiskunnassa. (Porkka 2004, 33.) Vaikuttaa siltä, että hierarkkisen diffuusioteorian mukainen kehitys on tapahtunut erityisnuorisotyössä alkaen Helsingistä ja Tampereelta ja yleistyen muiden suurien kaupunkien kautta koko Suomeen. Erityisnuorisotyön kehittyminen ja laajentuminen eri kaupungeissa on varmasti ollut erilaista, mutta lähtökohdat ovat todennäköisesti olleet samankaltaisia sekä toiminnan suuntaus vastaavaa ainakin suuremmissa kaupungeissa.

Pyhäkoulutoiminta alkoi 1700-luvun lopulla Englannissa, kun tehtaissa työskentelevät lapset eivät päässeet kouluun. Lapset tekivät töitä kuutena päivänä viikossa, joten sunnuntai oli ainoa mahdollinen opiskelupäivä. Tästä lähtökohdasta Robert Raikes aloitti pyhäkoulutoiminnan. Pyhäkoulutoiminnan ja varhaisen nuorisotyön voidaan nähdä hyvinkin diakonisena ja diakonian lähtökohdan mukaisena. Jo varhaisessa vaiheessa kristillinen nuorisotyö halusi auttaa niitä nuoria ja lapsia, joita kukaan muu ei auttanut. (Porkka ym. 2016, 5.) Koulunsa päättäneitä lapsia ei voitu enää lastensuojelullisista syistä laittaa työhön 1880-luvun jälkeen ja aikuiset kokivat nuorten kärsivän liiallisen joutilaisuuden aiheuttamista haitoista. Tämä huoli toimi innoittajana varhaiselle nuorisotyölle. Sodan jälkeen 1940-luvulla kirkon koko toiminnan ihanteena pidettiin ihmisten kohtaamista heidän omissa elämäntilanteissaan ja esimerkiksi Tampereella haluttiin nuorisotyössäkin kohdata nuoret heidän omassa elinympäristössään, eli mennä sinne, missä nuoret jo olivat ja mihin kukaan muu ei mene. Erityisnuorisotyökin pohjasi myöhemmin juuri tähän ajatukseen. (Malkavaara 2013, 23, 78, 80, 401; Kaartinen 2017, 27.)

Kirkon nuorisotyönohjaajat alkoivat kiinnostua 1950-luvulla kaduilla aikaansa viettävistä nuorista, jotka eivät osallistuneet seurakuntien järjestämään kokoaan toimintaan. Kirkon erityisnuorisotyön Suomessa voidaankin ajatella lähteneen tästä kiinnostuksesta. (Alstela 1986, 5.) Samaan aikaan nuorisotyönohjaajien koulutuksessa Seurakuntaopistolla painotus kohti sosiaalisen työn suuntaa

ja koulutuksessa alettiin korostaa nuorisohuoltoa ja siihen liittyviä tavoitteita. Seurakuntaopiston silloisen johtajan Aarne Siiralan mielestä kristillisen nuorisotyön tavoitteiden selkiytymiseen tarvittiin yhteys diakonian ja sosiaalityön menetelmiin. Siirala oli tutustunut saksalaiseen seurakuntatyöhön, jossa kristillinen kasvatusta ja nuorisotyö kuuluivat diakonian ohella diakoniatyöntekijöiden työnkuvaan. (Launonen 2007, 80–81.)

Kirkon erityisnuorisotyön ja samalla koko erityisnuorisotyön varsinaisena alkuna Suomessa pidetään 1960-luvun loppupuolta ja kirkon silloin aloittamaa jengityötä. Jengityö aloitettiin Tampereella vuonna 1966 ja Helsingissä virallisesti vuonna 1967, vaikka työtä nuorten parissa kaduilla olikin tehty jo aiemmin. Jengityön tarve oli nähty kirkon nuorisotyössä jo 1950-luvun lopulta alkaen. (Malkavaara 2013, 171; Kaartinen 2017, 11.)

Alkusysäyksenä erityisnuorisotyön aloittamiselle toimi huoli kaupunkien keskustoihin kerääntyvistä nuorista ja nuorisorikollisuuden kasvusta sekä päihteiden käytöstä. Kirkon erityisnuorisotyön aloittaneen jengityön tavoitteena ei ollut niinkään nuorten sitouttaminen kirkon uskoon ja ideologiaan, vaan halu auttaa ja tukea heitä siinä elämäntilanteessa, jossa he elivät. Nuoret haluttiin kohdata juuri sellaisina kuin he ovat, lähimmäisinä ja hyväksyttävänä. Työn taustalla vaikutti vahvasti diakoninen ajattelu ja 1960-luvun hengen mukainen sosiaalisen vastuun painotus. (Malkavaara 2013, 171–172; Kaartinen 2017, 11–13.)

Erityisnuorisotyön alkutaipaleella etsivä työ kaduilla oli suuressa roolissa, mutta sen rinnalle kehittyi nopeasti myös muita toimintamuotoja kuten esimerkiksi Helsingissä Snellussa avoin tilatoiminta, pienryhmät ja yksilötyö. Kaduilla tehtävä työ sai uuden ulottuvuuden 1970-luvun alussa, kun Helsingissä katupäivystyksiin alettiin ottaa mukaan vapaaehtoisia ja opiskelijoita. (Kaartinen 2017, 37–38.)

Erityisnuorisotyön painopisteiksi 1970-luvulla Tampereella muodostuivat etsivä nuorisotyö, henkilökohtainen neuvonta- ja huoltotyö sekä yhteyksien luominen. Samoihin aikoihin alkoi myös pohdinta siitä, missä määrin erityisnuorisotyö oli nuorisotyötä ja missä määrin diakoniaa. Silloin työmuoto määriteltiin Tampereel-

la diakonian alueelle. (Malkavaara 2013, 246.) Vuonna 1972 seurakunnan nuorisolautakunta kävi Vantaalla keskusteluja ammattinimikkeestä, jolla palkattaisiin työntekijä, joka tekee töitä erityistä tukea tarvitsevien nuorten kanssa. Nuorisolautakunta totesi, että erityisnuorisotyöntekijä ammattinimikkeenä kattaa laajemman tehtävänkuvan kuin nimike jengityöntekijä ja lisäksi erityisnuorisotyön käsite olisi yhteneväinen kunnan linjauksen kanssa. (Kempainen 2000, 44.)

Helsingin keskustassa Snellun työntekijöiden aloittama katupartiointi levisi pikkuhiljaa myös muualle ja uusi työmuoto alkoi kehittyä. Mannerheimin lastensuojeluliitto (MLL) ja Helsingin kaupungin nuorisoasema olivat järjestäneet kaduilla uudenvuoden operaatioita, joissa keskityttiin avun tarjoamiseen huonoimmassa kunnossa oleville nuorille. Vuonna 1972 Keimola Rockissa aloitettiin festivaalityö, jota levitettiin vuonna 1974 myös Imatralle TT-ajoihin, Pori Jazzeille ja Ruisrockiin. Festivaaleilla oli alusta asti mukana Snellun työntekijöiden lisäksi myös paikallisseurakuntien työntekijöitä ja vapaaehtoisia nuoria. Näin sai alkunsa työmuoto Operaatio Saapas, joka levisi pian useille paikkakunnille ja tapahtumiin. (Kaartinen 2017, 39–45, 78.)

Nuorten Keskus ry ja Kirkon nuorisotyön keskus siirtyivät 1970-luvun lopulla hallinnoimaan Saapasta valtakunnallisesti ja Snellu vastasi enää Helsingin Saappaasta, muualla saapastoimintaa toteutettiin paikallisella työvoimalla. Saapastoiminta levisi festivaalityöstä viikonloppuisin toimiviin katupartiointeihin ja juhlahyihin järjestettyihin Saapas-operaatioihin. Toimintamallit pysyivät kuitenkin samoina kuin festivaalityössä, keskeisintä oli auttaa kaikkein huonokuntoisimpia. Aiemmin kaduilla oli luotu kontakteja nuoriin, mutta Saappaan myötä katutyö muuttui luonteeltaan enemmän akuuttia apua tarjoavaksi. (Kaartinen 2017, 39–45, 78.)

Laman myötä 1990-luvulla kasvoi huoli nuorista ja Saappaan rinnalle Helsinkiin perustettiin Aseman lapset ry:n ja muiden järjestöjen toimesta yökahviloita. Kirkon erityisnuorisotyö sai siis rinnalleen muita toimijoita ja uusia yhteistyökumppaneita, eikä kehitys rajoittunut ainoastaan Helsinkiin. (Kaartinen 2017, 50.) Lamasta lähtien kirkon nuorisotyö sai yhä enemmän diakonisia piirteitä ja vuo-

sikymmenen loppupuolella kirkko oli herännyt nuorten sekä heidän perheidensä pahoinvointiin. Kirkossa korostettiin diakonista työtettä ja erityisnuorisotyö oli aiempaa enemmän pinnalla. Syrjäytymisestä ja syrjäytymisvaarassa olemisesta puhuttiin entistä enemmän taloudellisen eriarvoistumisen ja laman myötä, mutta taloudellisten olojen parannuttua keskustelu vaimeni. (Malkavaara 2013, 355–356, 401.)

Vuosituhanne vaihteessa taloudellisten olojen parantuminen ei ollut ainoa muutos, joka vaikutti kirkon erityisnuorisotyön työmuotoihin. Nuorisokulttuurissa ja nuorten kokoontumisissa tapahtui muutoksia ja 2010-luvulle tultaessa suuret alakulttuurit olivat jo kadonneet, eikä suuria jengejä enää muodostunut elämäntai musiikkityylin perusteella. Nuoret eivät enää koe samanlaista tarvetta kokoontua fyysisesti niin usein samaan paikkaan valtavina massoina kuin aiemmin, sillä nykyinen tiedonvälitys on mahdollistanut uudenlaisen tavan kokoontua ilman fyysistä tilaa. Tieto liikkuu nykypäivänä ilman, että nuorten tarvitsee kokoontua yhteen johonkin tiettyyn paikkaan ja tästä syystä nuoria onkin ryhdytty kohtaamaan katuja enemmän sosiaalisessa mediassa sekä verkossa. (Kaartinen 2017, 115–116.) Nuorten tarve kokoontua ei kuitenkaan ole täysin poistunut, mutta se on siirtynyt enemmänkin erilaisten juhlapäivien viettoon ja festivaaleille. Jalkautuvaa työtä kaduilla tehdäänkin nykyään monessa kaupungissa esimerkiksi vappuna, koulujen päättymispäivänä keväällä sekä erilaisilla festivaaleilla.

2.4 Kirkon erityisnuorisotyö

Kirkon erityisnuorisotyö on monimuotoista ja sitä toteutetaan eri tavoin eri puolilla Suomea. Sen perusmenetelmiä ovat Kirkkohallituksen mukaan etsivä työ, yksilötyö, pienryhmätyö ja vaikuttamistyö. (Läsnäolon nuorisotyö 2016, 23.)

Erityisnuorisotyö menee arkeen, kohtaa ihmisiä ja tarvittaessa hakee heille tukitoimia ja ohjaa yhteiskunnan tarjoamaan apuun (Kirkon tiedotuskeskus 2007, 34).

Kirkon erityisnuorisotyön strategian mukaan erityisnuorisotyö menee sinne, missä nuoret ja lapset jo ovat. Erityisnuorisotyötä tehdään lasten ja nuorten arjessa kaduilla, kouluissa ja oppilaitoksissa, sosiaalisessa mediassa ja jopa kodeissa. Kirkon erityisnuorisotyössä korostuvat kirkon strategian mukaisesti ihmisestä lähtevä työote, läsnäolo ja luottamus. (Nuoret seurakuntalaisina 2012, 34; Läsnäolon nuorisotyö 2016, 23.) Erityisnuorisotyössä pyritään jatkuvasti luomaan uusia ja kohderyhmän muuttuviin tarpeisiin vastaavia toimintatapoja lasten, nuorten ja heidän perheidensä hyvinvoinnin tukemiseksi (Kirkon tiedotuskeskus 2007, 34).

Kirkon erityisnuorisotyö pyrkii täyttämään lasten ja nuorten kohdalla niitä katvealueita, joita muusta kirkon tekemästä työstä jää. Tavoitteena on löytää ne erityistä tukea tarvitsevat lapset ja nuoret, jotka eivät välttämättä itse syystä tai toisesta hae apua. Erityisnuorisotyön tehtävänä on etsiä, kohdata ja tukea erityisen tuen tarpeessa olevia lapsia ja nuoria sekä heidän perheitään, joita ei muulla tavalla auteta ja jotka tarvitsevat elämässään jonkinlaista erityistä tukea. (Kirkon tiedotuskeskus 2007, 34.)

Erityisnuorisotyön perustana on luottamuksellinen suhde työntekijöiden, lasten ja nuorten sekä yhteistyökumppaneiden välillä. Tämän luottamuksellisen suhteen saavuttaminen vaatii pitkäjänteisyyttä ja vahvaa yhteistyöhakuisuutta. Erityisnuorisotyön on tärkeää pystyä reagoimaan nopeasti toimintaympäristössä tapahtuviin muutoksiin ja nuorten elämässä esiintyvien uusien ilmiöiden mahdollisesti haitallisiin vaikutuksiin heidän elämässään. Yhtenä erityisnuorisotyön osaamisalueena onkin ilmiöiden syy–seuraus-suhteiden ymmärtäminen sekä erilaisten ilmiöiden taustojen ja vaikutusten analysointi. (Läsnäolon nuorisotyö 2016, 8, 15.)

Kristillisen nuorisotyön ja kirkon erityisnuorisotyön tavoitteena on, että jokainen lapsi ja nuori saisi kokea olevansa hyväksytty juuri sellaisena kuin on, olipa hänen elämäntilanteensa millainen tahansa. Tavoitteena on vahvistaa lasten ja nuorten itsetuntoa ja rinnalla kulkien ohjata heitä omaehtoiseen ja vastuulliseen elämään osana yhteiskuntaa. Tavoite saattaa joidenkin lasten ja nuorten kohdalla tuntua saavuttamattomalta ja pitkäjänteisyys onkin työssä välttämätöntä.

Rinnalla kulkemalla ja arjessa mukana olemalla työntekijät tukevat ja saattavat nuoria ja lapsia pikkuhiljaa kohti aikuisuutta ja hyvää elämää. Erityisnuorisotyön tärkeimpänä tehtävänä on ehkäistä ulkopuolisuutta ja yksinäisyyttä sekä vahvistaa lasten ja nuorten osallisuutta ja hyvinvointia. (Läsnäolon nuorisotyö 2016, 8, 15.)

Erityisnuorisotyö on sanana ja nimityksenä saanut kritiikkiä osakseen. Termin koetaan luovan mielikuvaa erilaisuudesta ja työn erillisyydestä, vaikka työn tarkoituksena on päinvastoin auttaa nuoria integroitumaan seurakuntaan ja yhteiskuntaan. Nimityksenä erityisnuorisotyö voidaan pahimmillaan ymmärtää työn kohteena olevia nuoria ja lapsia leimaavaksi ja muista erottelevaksi. Lisäksi sen voidaan kuvitella jakavan nuorisotyön kahtia niin sanottuun tavalliseen nuorisotyöhön ja erityiseen nuorisotyöhön. Tällainen nuorten ja lasten sekä työmuotojen erittely ei kuitenkaan välttämättä tee millään tavalla oikeutta nuorisotyön ja erityisnuorisotyön todellisuudelle. (Launonen 2008, 230; Läsnäolon nuorisotyö 2013, 7.)

Sana erityisnuorisotyö voidaan kuitenkin ymmärtää ja kuulla myös positiivisena. Se kertoo siitä, että jokainen lapsi ja nuori on erityinen ja ainutlaatuinen. Silloin kun lapsi tai nuori tarvitsee apua, on hän seurakunnalle erityisessä asemassa ja erityisen tuen ja avun tarpeessa. Erityisnuorisotyö seurakunnassa tarjoaa lapselle ja nuorelle juuri tätä hänen tarvitsemaansa erityistä apua. Erityisnuorisotyö terminä luo kuvaa vaativammasta kohtaamisesta kuin perustyössä sekä työntekijöiden erityiskoulutuksen tarpeesta, ja näin asiat erityisnuorisotyössä suurelta osin ovatkin. Launonen (2008) linjaa artikkelissaan ”Kasvattava ja palveleva kirkko – kristillinen lapsi- ja nuorisotyö historian murrosvaiheissa” termien ”diakoninen nuorisotyö” ja ”nuorisodiakonia” sopivan paremmin kuvaamaan erityisnuorisotyötä (Launonen 2008, 230; Läsnäolon nuorisotyö 2016, 7). Termien käyttöä ja sitä, millä nimellä tätä työmuotoa tulisi kutsua, käsitellään tämän tutkimuksen tuloksissa ja pohdinnassa laajemmin.

Kristillinen nuorisotyö vaatii toimiakseen kirkolta nuorista, heidän ongelmistaan ja tarpeistaan välittämistä. Erityisnuorisotyö voidaan nähdä kristillisenä nuorten sosiaalityönä, joka vastaa nuorten kasvavaan tarpeeseen saada apua muun

muassa työttömyyteen ja taloudellisiin ongelmiin. Kristillinen nuorisotyö ei voi olla olemassa ilman erityisnuorisotyötä, sillä nuorilla on yhä useammin yhä suurempia haasteita elämässään. Tämä puoltaa ajattelua siitä, että erityisnuorisotyön ja nuorisotyön tulisi olla yhtä ja työntekijöiden samoja, mikäli nuorisotyö haluaa edelleen vastata nuorten muuttuviin tarpeisiin. (Porkka ym. 2016, 34.)

2.5 Nuorisodiakonia

Kristilliseen rakkauteen perustuvaa palvelua kutsutaan diakoniaksi. Kirkkojärjestyksessä (KJ 4, '3) sanotaan:

Seurakunnan ja sen jäsenten tulee harjoittaa diakoniaa, jonka tarkoituksena on kristilliseen rakkauteen perustuva avun antaminen erityisesti niille, joiden hätä on suurin ja joita ei muulla tavoin auteta.

Näin on myös, kun puhutaan diakoniatyöstä, joka suuntautuu lapsiin, nuoriin ja heidän perheisiinsä. Siinä avun antaminen suunnataan niille, joiden hätä on suurin ja joita ei muussa seurakunnan toiminnassa tavoiteta. (Nuoret seurakuntalaisina 2012, 34.) Ajan saatossa tästä työstä on käytetty käsitteitä ”nuorisodiakonia” ja ”diakoninen nuorisotyö”, sillä tarkkaa rajaa ei voida laittaa diakonian ja nuorisotyön välille. Silloin kun puhutaan lasten ja nuorten ongelmista, niihin puuttumisesta ja niiden ennaltaehkäisystä, tärkeintä on akuutti toiminta käytännön tilanteissa. Tämä edellyttää ammattilaisilta ammattimaista työtettä, taitoa ja välitöntä asiaan tarttumista. (Nivala 2005, 140.)

Nuorisodiakoniaa toteutetaan monin eri tavoin ja se voidaan jakaa kolmeen erillaiseen osa-alueeseen: karitatiiviseen, liturgiseen ja yhteiskunnalliseen auttamistyöhön. Jumalanpalveluksen ja hengellisen avun antaminen kuuluu liturgiseen osa-alueeseen. Karitatiivisessa auttamisen osa-alueessa apu on konkreettisempaa, esimerkiksi taloudellista avustamista, velkaongelmien selvittelyä, päihdetyötä, keskusteluapua, sielunhoitoa ja niin edelleen. Kun pyritään vaikuttamaan asioihin ja poistamaan ongelmia yhteiskunnan kautta, puhutaan yhteiskunnallisesta diakoniasta. (Veikkola 2002, 115–118.)

Diakonisessa nuorisotyössä etsitään, kohdataan ja tuetaan elämässään erityistä tukea tarvitsevia lapsia, nuoria ja heidän perheitään. Tiina Kinnunen (henkilökohtainen tiedonanto Räihälle 17.4.2011) toteaa, että työssä ovat läsnä sana ja sakramentit, jotka näkyvät työn arjessa niin sanottuna käten teologiana eikä niinkään konkreettisen Raamatun lukemisenä. Nuoret, jotka ovat nuorisodiakonian palveluiden käyttäjiä, ovat moniongelmaisia ja tarvitsevat tuen useammasta paikasta. (Räihä 2011, 12–13.)

Diakoniabarometrin (2018) mukaan mielialahäiriöistä kärsiviä nuoria kohtaa viikoittain lähes joka toinen diakoniatyöntekijä. Marttusen (2009, 45–48) mukaan suuret elämänmuutokset voivat nuorella aiheuttaa alenevaa mielialaa ja ongelmien synnyllä voi olla pitkä historia. Puolet aikuisuuden mielenterveyshäiriöistä alkaa jo lapsena. Mieliala-, ahdistuneisuus-, käytös- ja päihdehäiriöt ovat nuoruusiän yleisimmät mielenterveyteen liittyvät häiriöt. Monesti nuori kärsii vähintään kahdesta häiriöstä samanaikaisesti ja moni häiriöstä kärsivä jää hoidon ulkopuolelle. Kun nuori ei saa apua mielenterveyshäiriöihin, ongelmat usein moninaistuvat ja jatkuvat pitkälle aikuisikään. (Salojärvi 2018, 112–113.)

Nuoria halutaan auttaa ja tukea kirkossa kokonaisvaltaisesti. Siksi onkin tärkeää, että nuorisodiakoninen työote on jokaisen kirkon työntekijän ja seurakuntalaisen vastuulla. Nuorisodiakonian pohjana toimii erityisesti palvelu, joka nousee esiin kirkon perustehtävistä. (Läsnäolon nuorisotyö 2016, 8, 20). Antti Lemmettyisen (henkilökohtainen tiedonanto Räihälle 27.1.2011) mukaan nuorta tuetaan ja autetaan kokonaisvaltaisesti silloinkin, kun hän on toiminut väärin tai työntekijä ei näe nuoren omia ratkaisuja hyväksi. Työntekijä ei hylkää nuorta, vaikka tämä olisi tehnyt virheitä. Tiina Kinnunen (henkilökohtainen tiedonanto Räihälle 17.4.2011) kertoo, että työntekijän on tärkeää motivoida nuorta käyttämään omia vahvuuksiaan, koska niiden varaan on parempi rakentaa elämää kuin rakentaa elämää ongelmien varaan. Jukka Rakemaan (henkilökohtainen tiedonanto Räihälle 28.1.2011) mukaan nuoresta itsestään löytyvät voimavarat selviytymiseen, työntekijän tehtäväksi jää kuitenkin nostaa nämä voimavarat esiin. (Räihä 2011, 9, 15; Nivala 2005, 141.)

Vaikka diakonian sanotaan kohdistuvan sellaisiin henkilöihin, joita ei muulla tavoin auteta, työtä tehdään yhdessä muiden toimijoiden kanssa. Astelan (henkilökohtainen tiedonanto Rähälle 14.2.2011) mukaan työntekijän onkin hyvä tietää, mistä saadaan oikea apu vaikeaan tilanteeseen. Yhteistyössä muiden toimijoiden kanssa toimitaan aina nuorten valtuutuksella. Silloin ei liittouduta nuoria vastaan, vaan toimitaan aikuisena nuorten rinnalla yhdessä muiden aikuisten kanssa. (Räihä 2011, 13, 16.) Kun kirkon nuoriso- ja diakoniatyöntekijät ovat keskenään pohtineet omien ammattiensa erityisosaamista, he ovat todenneet, että menestyäkseen molemmat työalat tarvitsevat yhteistyötä toistensa ja muiden verkostojen kanssa. (Nivala 2005, 140.)

3 TUTKIMUKSEN TAUSTA JA TOTEUTUS

3.1 Tutkimustehtävä

Tämän tutkimuksen tavoitteena oli selvittää erityisnuorisotyön ja nuorisodiakonian sisältöä Suomen evankelis-luterilaisessa kirkossa sekä sitä, ketkä tätä työtä tekevät. Tutkimuksen tavoitteena oli hahmottaa erityisnuorisotyön ja nuorisodiakonian moninaista kenttää valtakunnallisesti koko Suomen evankelis-luterilaisen kirkon tasolla. Tavoitteena oli, että tutkimus auttaisi tulevaisuudessa myös työnkuvien luomisessa ja toisi esille erityisnuorisotyön ja nuorisodiakonian tarpeellisuutta.

Tutkimuskysymyksiksi muodostuivat seuraavat:

1. Kuka erityisnuorisotyötä ja nuorisodiakoniaa tekee?
2. Keitä työssä kohdataan?
3. Miten sitä tehdään?
4. Mihin se tulisi hallinnollisesti sijoittaa ja miksi sitä tulisi kutsua?

3.2 Tutkimusmenetelmät

Tutkimuksessa tarkastellaan erityisnuorisotyötä ja nuorisodiakoniaa eri seurakunnissa pääasiallisesti kvantitatiivisilla eli määrällisillä tutkimusmenetelmillä. Kvantitatiivisen tutkimuksen avulla tarkastellaan lukumääriä ja prosenttiosuuksia, aineisto kerätään standardisoiduilla tutkimuslomakkeilla ja tutkimustuloksia havainnollistetaan taulukoilla ja kaavioilla. Tutkimusaineistot kvantitatiivisessa tutkimuksessa ovat usein suuria ja aineistona voidaan käyttää muiden keräämiä tilastoja, rekistereitä tai tietokantoja. Tutkija voi kerätä aineiston myös itse, kuten tässä tutkimuksessa on tehty. Tätä tutkimusmenetelmää käytetään, kun tutkitaan asioiden välisiä riippuvuuksia tai ilmiöissä tapahtuneita muutoksia. Kvantitatiiviselle tutkimukselle on tyypillistä pyrkimys yleistää aineistossa saatuja tutkimustuloksia koskemaan laajempaa joukkoa, tässä tapauksessa Suomen

evankelis-luterilaista kirkkoa, tilastollisen päättelyn keinoin. (Heikkilä 1998, 16–18; Holopainen & Pulkkinen 2013, 21.)

Ennen aineiston keruuta tutkijan on tutustuttava hyvin tutkittavaan aihepiiriin. Aihepiirin tuntemisella ohjataan tutkimuksen kysymysten asettelua, koska se on keskeisessä asemassa tutkimuksen onnistumisen kannalta. Jotta tutkittava ilmiö voidaan riittävän hyvin määritellä tutkimusta varten, on sen oltava tarpeeksi täsmäntynyt. (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2007, 136; Kananen 2008, 10.) Ongelmakohtana tutkimuksessamme olikin erityisnuorisotyön ja nuorisodiakonian monimuotoinen määritelmä. Tässä tutkimuksessa määritelmä on muotoutunut tekijöiden keskeisiksi ymmärtämistä asioista. Tutkimuksessa käytettiin Likertin asteikkoa, jossa vastaajat pystyivät valitsemaan vastausvaihtoehdoista parhaiten omaa käsitystään vastaavan vaihtoehdon (Heikkilä 2008, 53).

Koska tutkimusongelma rajoittuu ainoastaan ilmiön kuvaamiseen, tässä tapauksessa erityisnuorisotyön ja nuorisodiakonian toteutumiseen, riittää analyysimenetelmäksi aineiston rakennetta kuvaavat tunnusluvut, ristiintaulukointi ja varianssianalyysi (Kananen 2008, 51). Ristiintaulukoinnilla voidaan analysoida tilastotietoja ja tilastollisten muuttujien välistä riippuvuutta. Ristiintaulukoinnilla kuvaillaan ilmiötä ja sen sisällä olevien muuttujien yleistä suhdetta eikä taustoja selitetä. Kyseessä ei tarvitse olla syy–vaikutus-suhde eli kausaalisuuhde, vaikka yhden muuttujan arvojen vaihtelu on yhteydessä toisen muuttujan arvojen vaihteluun. Aina on erikseen arvioitava, voisiko kyseessä olla kausaalisuuhde. Kausaalisuhteen kohdalla on oltava tarkkana määriteltäessä sitä, kumpi muuttujista on selittävä muuttuja eli syy. Ristiintaulukointi ei sinällään kerro mitään yhteyden kausaalisuudesta. (Virtuaali AMK. Ristiintaulukointi.) Tulosten tulkinnassa otettiin huomioon Tähtisen ja Isoahon (2008, 67–70) painottama ohje siitä, että saadut suhteet ilmaisevat jotakin vertailtavien muuttujien suhteen yleisestä luonteesta, varotaan syysuhdepäätelmiä ja näin ollen tulkitaan kahden muuttujan välillä havaittavat riippuvuussuhteet kausaalisiksi.

Varianssianalyysia käytetään tutkittaessa, eroavatko kahden tai useamman ryhmän keskiarvot tilastollisesti merkitsevästi toisistaan. Varianssianalyysia on perinteisesti pidetty kokeellisen analyysin perusmenetelmänä ja sen käyttö on-

kin ollut yleistä esimerkiksi lääketieteessä. Sillä on kuitenkin useita sovellusmahdollisuuksia myös yhteiskuntatieteiden aloilla. (KvantiMOTV. Varianssianalyysi.) Tämän tutkimuksen analysoinnissa käytetään yksisuuntaista varianssianalyysia, mikä on varianssianalyyseistä yksinkertaisin.

Yksisuuntaisessa varianssianalyysissa on vain yksi selittävä muuttuja, josta tutkitaan, ovatko keskiarvot tilastollisesti merkitsevästi erisuuruisia selittävän muuttujan eri luokissa. Analyysin lähtöoletuksena on, että kiinnostuksen kohteena olevien luokkien keskiarvot ovat yhtä suuret. Jos varianssianalyysin tuloksena lähtöoletus voidaan hylätä ja selitettävän muuttujan keskiarvojen välillä on eroja selittävän muuttujan eri luokissa, voidaan todeta, että muuttujien välillä on tilastollisesti merkittävä ero. (KvantiMOTV. Varianssianalyysi.) Tutkimuksessa varianssianalyysia on käytetty tilastollisten merkittävyyksien löytämiseksi etsittäessä selittäviä tekijöitä tutkimustuloksille. Varianssianalyysia on käytetty läpi tutkimuksen ja muuttujina on käytetty lähinnä vastaajien taustatietoja.

3.3 Tutkimuksen suorittaminen

Tutkimus toteutettiin aikavälillä syksy 2017 – syksy 2018. Kyselylomake laadittiin syyskaudella 2017. Kyselylomakkeen kysymykset ovat liitteessä 1. Kyselylomakkeen laatimisessa käytettiin taustamateriaalia muun muassa Diakoniabarometreja 2013 ja 2016 sekä erityisnuorisotyön linjausta Läsnäolon nuorisotyö 2016, sillä tutkimuksessa esiintyvistä ilmiöistä ei ole vahvaa valmista teoriataustaa. Kyselyyn vastaajilla oli vastausaikaa huhtikuu 2018. Avoimet vastaukset kvantifioitiin sekä lomakkeilla kerätty aineisto analysoitiin touko-syyskuussa 2018. Kirjoitustyö tehtiin pääosin syksyllä 2018. Tutkimus valmistui marraskuussa 2018.

Perusjoukon tutkimuksessa muodostavat kirkon hengellisen työn viranhaltijat, mikä tämääntasoiseen tutkimukseen oli aivan liian laaja joukko tutkia. Näin ollen kokonaistutkimusta ei ollut mielekäs tehdä, vaan tutkimus tehtiin ositettuna otantatutkimuksena (Karjalainen 2010, 30; Holopainen & Pulkkinen 2013, 30). Tutkimukseen osallistuivat kahdeksasta hiippakunnasta valitut seurakunnat.

Porvoon hiippakunnan seurakuntia ei valittu tutkimukseen mukaan (ks. luku 3.4 s. 27). Jokaisesta hiippakunnasta valittiin yksi iso, yksi keskisuuri ja kaksi pientä seurakuntaa (liite 2). Suuruus määräytyi seurakunnan asukasluvun mukaan. Valittujen Suomen evankelis-luterilaisen kirkon seurakuntien hengellisen työn viranhaltijoille lähetettiin kyselylomake, jossa keskityttiin erityisnuorisotyön ja nuorisodiakonian työmuotojen sisältöihin, resursseihin ja sijoitteluun liittyviin kysymyksiin sekä annettiin mahdollisuus luonnehtia erityisnuorisotyön ja nuorisodiakonian toteutumista omin sanoin. Lisäksi kysely lähetettiin Erkkäexpress-uutiskirjeen tilaajille eli erityisnuorisotyöhön erikoistuneille työntekijöille kaikissa seurakunnissa.

Tutkimuksessa vertailtiin vastauksia esimerkiksi taustatekijöissä määriteltyihin muuttujiin, kuten sukupuoli, ikä, hiippakunta, koulutustausta ja niin edelleen. Näillä painotuksilla saatiin tietoa, jota oli mielekästä analysoida taustatietojen ja toisten kysymysten kanssa kokonaiskuvan muodostamiseksi. Tulokset esitetään suhteellisina frekvensseinä. Kuviot ja taulukot esittävät muuttujan arvojen suhteellisen frekvenssijakauman. Suhteellinen frekvenssi (f %) kertoo muuttujan arvon suhteellisen osuuden koko aineistosta. (Otavan opisto. Internetix. Oppimateriaalit. Frekvenssit ja luokittelut.) Frekvenssit ovat tuloksissa pyöristetty matematiikan pyöristyssääntöjen mukaisesti, joten vastauksissa prosenttimäärät heittelevät 99–101% välillä.

3.4 Tutkimuksen validiteetti, reliabiliteetti ja eettisyys

Ulkoinen validiteetti on tutkimuksessa suurennuslasin alla. Voidaanko yleistää tulokset koskemaan koko Suomen evankelis-luterilaista kirkkoa? Ositetun otannan otantamenetelmän avulla pyritään varmistamaan, että otos on mahdollisimman edustava tutkimuksen kannalta merkittävien ryhmien osalta. Otantatutkimuksessa ulkoisen validiteetin luotettavuutta voidaan todentaa vertaamalla otoksen rakennetta populaation rakenteeseen (Kananen 2008, 86). Tutkimuksen haasteena on siis se, vastaako valittu otanta kokonaiskuvaa Suomen evankelis-luterilaisen kirkon hengellisen työn tekijöistä ja heidän ajatuksistaan erityisnuorisotyöstä ja nuorisodiakoniasta. Tutkimuksella voi olla ”vino” kohderyh-

mä, jolloin tutkimus painottuu vain tiettytyyppisiin vastaajiin, mikä ei kata koko perusjoukkoa. Tässä tutkimuksessa kohderyhmän mahdollista vinoutumista on pyritty välttämään muun muassa lähettämällä kysely useampaan pieneen seurakuntaan ja vastaavasti vain yhteen suureen ja yhteen keskisuureen seurakuntaan kahdeksasta hiippakunnasta.

Kysely lähetettiin kahdeksaan hiippakuntaan, joista jokaisesta valittiin yksi iso, yksi keskisuuri ja 2–3 pientä seurakuntaa tai seurakuntayhtymää. Kysely lähetettiin yhteensä 33 seurakuntaan tai seurakuntayhtymään. Valituista seurakunnista ja seurakuntayhtymistä kysely lähetettiin hengellisen työn viranhaltijoille, joita oli yhteensä 1729. Kyselyyn vastasi 221 henkilöä, joten vastausprosentiksi muodostui 13 prosenttia.

Hengellisen työn viranhaltijalla tarkoitetaan uskonnollisia toimituksia suorittavia viranhaltijoita ja välittömästi opetus-, kasvatus-, julistus-, lähetys- ja diakoniatyötä tekeviä viranhaltijoita (Kirkon alat. Jäsenille. Edunvalvonta. Suomen evankelis-luterilainen kirkko. Keskeisiä kohtia työaikamääräyksistä).

Kyselyä ei lähetetty erikseen Porvoon hiippakuntaan. Ne vastaajat, jotka kuuluvat Porvoon hiippakuntaan, työskentelevät jonkin muun hiippakunnan alueella olevassa seurakunnassa tai seurakuntayhtymässä. Kyselyn kieleksi valikoitui tutkimusekonomisista syistä suomi, sillä kyselyn kääntäminen toiselle kotimaiselle kielelle olisi ollut aikatauluun nähden haastavaa. Tämä valinta karsii ruotsinkieliset vastaajat pois, joten aineisto ei tältä osin täysin vastaa perusjoukkoa. Tämä valinta vaikuttaa heikentävästi aineiston vastaavuuteen suhteessa perusjoukkoon.

Suomen evankelis-luterilaisen kirkon seurakuntatyön henkilöstöstä 74 prosenttia oli naisia vuonna 2017, joten kyselyn vastaajien sukupuolijakauma vastaa hyvin koko kirkon seurakuntatyötä tekevän henkilöstön sukupuolijakaumaa. Vastaajat olivat nuorempia kuin Suomen evankelis-luterilaisen kirkon henkilöstö keskimäärin. (Suomen ev.lut. kirkko. Tilastot. Henkilöstötilastot. Lukumäärä.)

Hiippakunnittain tarkasteltuna tutkimuksessa ylikorostuivat hieman Oulun ja Espoon hiippakunnat. Näistä hiippakunnista oli vastaajia prosentuaalisesti enemmän kuin kyseisen hiippakunnan seurakuntatyön henkilöstön määrä on suhteessa koko kirkon seurakuntatyön henkilöstön määrään. Sen sijaan Helsingin hiippakunta oli tutkimuksessa aliedustettu. Suhteessa työntekijämäärään eniten kyselyjä lähetettiin Espoon hiippakuntaan ja huomattavasti vähiten Helsingin hiippakuntaan. Tämä näkyy myös aineistossa, jossa Helsingin hiippakunta on aliedustettu ja Espoon hiippakunta Oulun hiippakunnan ohella yliedustettu.

Vastaajien jakautuminen ammattiryhmiin ei juuri vastaa samaa jakaumaa Suomen evankelis-luterilaisessa kirkossa. Vuonna 2017 Suomen evankelis-luterilaisen kirkon seurakuntatyötä tekevästä henkilöstöstä pappeja oli 23 prosenttia, diakoniatyöntekijöitä 14 prosenttia ja nuorisotyössä toimi 13 prosenttia henkilöstöstä. (Suomen ev.lut. kirkko. Tilastot. Henkilöstötilastot. Lukumäärä.) Tässä aineistossa diakoniatyö ja nuorisotyö olivat niin sanotusti hieman yliedustettuna verrattuna henkilöstön jakautumiseen koko kirkossa.

Vuonna 2003 erityisnuorisotyössä työskenteli Suomen evankelis-luterilaisessa kirkossa 140 erityisnuorisotyöntekijää ja vuonna 2009 heitä oli enää 90. Vuonna 2018 määrä on vähentynyt 37 erityisnuorisotyöntekijään. (Kirkko muutosten keskellä 2004, 176; Ojala 2010; Sirpa Monola (henkilökohtainen tiedonanto 3.10.2018).) Tilastoista ei voi päätellä, mistä laskusuhdanteinen kehitys erityisnuorisotyöntekijöiden määrässä johtuu. Kyseessä voi olla resurssien ja työvuosien siirtäminen muualle tai esimerkiksi työntekijänimikkeiden muutokset. Erityisnuorisotyöhön muodollisesti pätevöittävä koulutus ei erikseen myöskään ole. On siis vaikea sanoa, onko erityisnuorisotyössä merkittävästi vähemmän työntekijäresursseja kuin 15 vuotta sitten, vaikka erityisnuorisotyöntekijöiden määrä onkin tilastollisesti laskenut yli sadalla työntekijällä. Tutkimusaineistossa erityisnuorisotyöntekijät ovat yliedustettuna verrattuna perusjoukkoon, sillä kyselyyn on vastannut lähes puolet maamme erityisnuorisotyöntekijöistä. Erityisnuorisotyöntekijöiden osuus koko kirkon seurakuntatyön työntekijöistä on noin 0,4 prosenttia.

Erityisnuorisotyöntekijöiden määrästä ei ole kerätty valideja tilastoja vuosina 2011–2016. Toimintaraporttien ja tilastojen saattamiseksi ajan tasalle perustettiin Erityisnuorisotyön tilastotyöryhmä, jonka päämääränä oli saada erityisnuorisotyö näkymään kirkon virallisissa tilastoissa. Tätä ennen erityisnuorisotyö ei ollut näkynyt kokonaiskirkon tilastoissa lainkaan. Koko kirkon tilastouudistuksen myötä kysyttävien muuttujien määrä pieneni eikä erityisnuorisotyö päässyt virallisiin tilastoihin. Vuosina 2011–2016 tehdyt tilastot eivät ole valideja, sillä Webropol -kyselyt on lähetetty ainoastaan tiedossa oleville erityisnuorisotyöntekijöille, joten kysely ei ole saavuttanut kaikkia kirkon erityisnuorisotyötä tekeviä työntekijöitä. (Mikko Mäkelä, henkilökohtainen tiedonanto 1.11.2018.)

Tutkimuksen aineisto ei vastaa täysin perusjoukkoa, vaan aineistossa painottuvat tietyt työntekijäryhmät ja hiippakunnat. Aineiston vastaavuutta perusjoukkoon ja eri ryhmien yli- ja aliedustusta tutkitaan enemmän luvussa neljä. Tuloksien yleistäminen koskemaan koko Suomen evankelis-luterilaista kirkkoa ei näin ollen ole ongelmatonta. Puutteista huolimatta tulokset ovat vähintään suuntaa antavia tarkasteltaessa erityisnuorisotyötä ja nuorisodiakoniaa Suomen evankelis-luterilaisessa kirkossa.

Tutkimuksen luotettavuuteen vaikuttaa aineiston yleistettävyyden lisäksi se, millaisella kyselylomakkeella aineistoa on kerätty. Kyselylomakkeen laadinnassa tulee kiinnittää erityistä huomiota kyselyn pituuteen ja kysymysten asetteluun. Ensimmäisenä tulee kiinnittää huomiota tutkimuskohteeseen eli vastaajajoukkoon. On mietittävä esimerkiksi sitä, millainen on heidän lukutaitonsa, aikataulunsu ja muut valmiudet vastaamiseen. Kysymysten tekemiseen tulee kiinnittää erityistä huomiota, sillä ne luovat perustan koko tutkimuksen onnistumiselle. (Valli 2015, 41–42.)

Riskinä voi olla, että ei saada riittävästi luotettavia vastauksia. Puutteellinen tai virheellinen tutkimuslomake, jossa olennaisia kysymyksiä puuttuu tai kysymykset ovat epäselviä, antaa virheellisen tuloksen. Kysymysten epäonnistunut muotoilu aiheuttaa eniten virheitä tutkimustuloksiin. Mikäli kyselylomakkeeseen vastaaja käsittää kysymyksen eri tavoin, kuin tutkija on sen tarkoittanut, tulokset vääristyvät. Tämä on erityisen tärkeä huomioida kyselylomaketutkimuksessa,

sillä vastaaja ei voi tarkentaa kysymysten merkitystä tutkijalta. Myös tietojen käsittelyvirheet, kuten tallennus ja laskuvirheet, saattavat muuttaa tulokset virheellisiksi. (Valli 2015, 41–42.)

Sisäisen validiteetin mittaaminen on käytännössä mahdotonta, koska sillä tarkoitetaan tutkimusprosessin systemaattista luotettavuutta. Sisäistä validiteettia heikentäviä tekijöitä voidaan kuitenkin pyrkiä poistamaan dokumentoimalla tutkimuksen jokainen vaihe tarkasti. (Kananen 2008, 83–84.) Tutkimusta tehdessämme olemme pyrkineet dokumentoinnissa tarkkuuteen ja sisäisen validiteetin vahvistamiseen.

Tutkimuksen reliabiliteetti kuvaa, kuinka hyvin tutkimuksen tulokset ovat toistettavissa uusintatutkimuksella (Hiltunen 2009). Tutkimuksessa on painotettu kysymyksiä, jotka ovat ajankohtaisia erityisnuorisotyössä ja nuorisodiakoniassa nykypäivänä. Siitä syystä tulevaisuudessa tehdyt samankaltaiset tutkimukset voivat antaa erilaisen tutkimustuloksen. Tutkimuksen keskiössä on seurakuntien hengellisen työn viranhaltijoiden näkemykset ja kokemukset. Heidän näkemyksensä ja kokemuksensa muuttuminen erityisnuorisotyöstä tai nuorisodiakoniasta vaikuttaa tulevaisuudessa tehtäviin tutkimustuloksiin. Tutkimus ei ole täydellinen esitys erityisnuorisotyöstä ja nuorisodiakoniasta, mutta se antaa sellaista tietoa, mitä muualta ei ole saatavissa.

Tutkimuksen tekemisessä noudatettiin Tutkimuseettisen neuvottelukunnan (2012) antamia ohjeita hyvästä tieteellisestä käytännöstä. Tutkimuksen perusperiaatteina olivat rehellisyys, huolellisuus ja tarkkuus. Työssä noudatettiin eettisesti kestäviä tiedonhankinta-, tutkimus- ja arviointimenetelmiä sekä avoimuutta. Tutkimuksessa kunnioitettiin muiden tekemiä töitä viitaten heidän julkaisuihinsa asianmukaisella tavalla. Tutkimussuunnitelmat, toteutukset ja raportit tallennettiin tieteelliselle tiedolle asetettujen vaatimusten edellyttämällä tavalla.

Hyvässä tutkimusetiikassa informoidaan tutkittavia tutkimuksen kulusta. Kyselytutkimuksen saatteeksi kirjoitettiin saatekirje, jossa kerrottiin kerätyn aineiston käytöstä, sen anonymiteetistä ja tutkimuksen tavoitteista. Saatekirjeessä kerrottiin, missä ja milloin tutkimus on luettavissa. Tutkimustietojen käsittelyssä

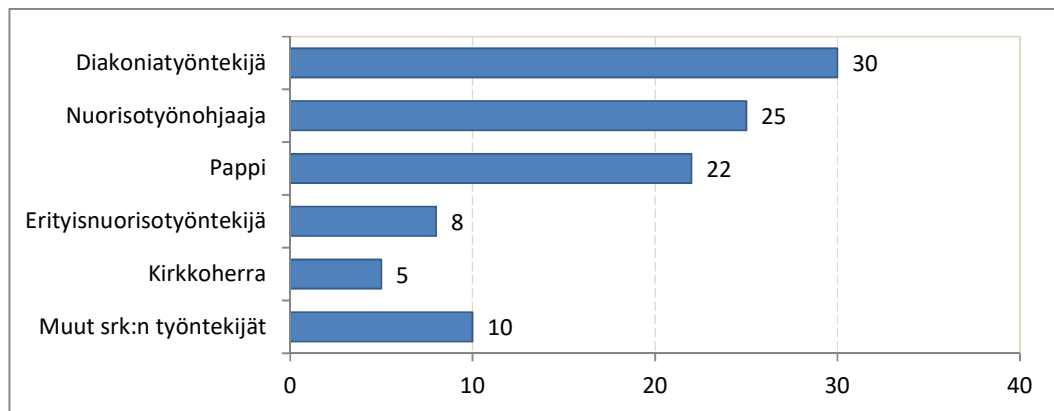
anonymiteetti ja luotettavuus ovat keskeisiä periaatteita. Tutkimus oli täysin anonymi, mikä vaikutti siihen, ettei vastaajia pystynyt tarvittaessa muistuttamaan tutkimukseen vastaamisesta. Tämä taas saattoi vaikuttaa aineiston laajuuteen ja siten myös tutkimuksen luotettavuuteen. Tutkittavilla oli päätäntävalta siitä, osallistuvatko he tutkimukseen vai eivät.

Tutkimuksen eettisyyttä nostaa se, että me tutkimuksen tekijät edustamme eri ammattiryhmiä. Koska toinen meistä työskentelee diakoniatyössä ja toinen kirkon nuorisotyössä, tutkimustulosten vääristymisen mahdollisuus pienenee ja me tutkijat pystymme objektiivisemmin tarkastelemaan aineistoa.

4 TUTKIMUKSEN VASTAAJAT

4.1 Vastaajien ammattinimikkeet

Kyselyyn saatiin 221 vastausta, vastaajat jakautuvat eri ammattikuntiin seuraavasti (kuvio 1).

Kuvio 1. Vastaajien ammattiryhmät (%) N=221

Diakoniatyöntekijöitä on kolmasosa vastaajista ja neljäsosa on nuorisotyönohjaajia. Hieman yli neljäsosa vastaajista työskentelee pappina ja kirkkoherroina. Erityisnuorisotyöntekijöitä on vastaajista kahdeksan prosenttia. Osa vastaajista edustaa jotain muuta ammattiryhmää, joka koostuu muun muassa kanttoreista, lähetyssihteereistä ja perheneuvojista. (Kuvio 1.) Jatkossa tässä tutkimuksessa äsken mainitut, kirkkoherrat ja papit muodostavat yhteisen ryhmän ”muut seurakunnan työntekijät”.

4.2 Vastaajat hiippakunnittain

Eniten vastauksia saatiin Oulun hiippakunnasta, seuraavaksi eniten Helsingin hiippakunnasta ja Turun arkkihiippakunnasta (taulukko 1). Porvoon hiippakuntaan kyselyä ei erikseen lähetetty (ks. luku 3.4 s. 27), joten vähäinen vastausmäärä oli oletettavissa.

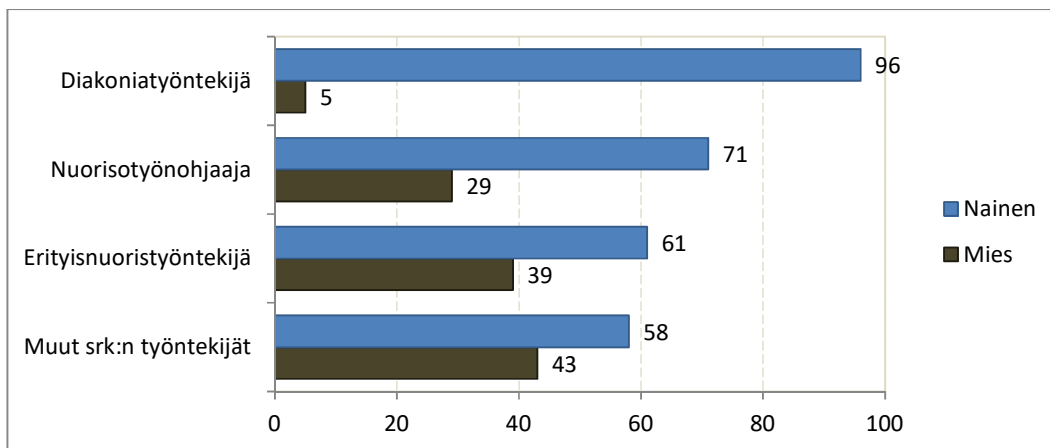
Taulukko 1. Vastausprosentti tarkasteltuna hiippakunnittain

	lähetetyt (kpl)	vastaukset (kpl)	vastausprosentti (%)
Espoo	251	33	13
Helsinki	98	15	15
Kuopio	224	28	13
Lapua	235	25	11
Mikkeli	108	13	12
Oulu	277	44	16
Tampere	317	28	9
Turku	219	32	15

Suurin osa kyselyyn osallistuneista erityisnuorisotyöntekijöistä työskentelee Espoon ja Helsingin hiippakunnissa. Diakoniatyöntekijöiden sijoittuminen hiippakuntiin on tasaista. Oulun hiippakunnan vastaajista suurin osa on nuorisotyönohjaajia ja muita seurakunnan työntekijöitä.

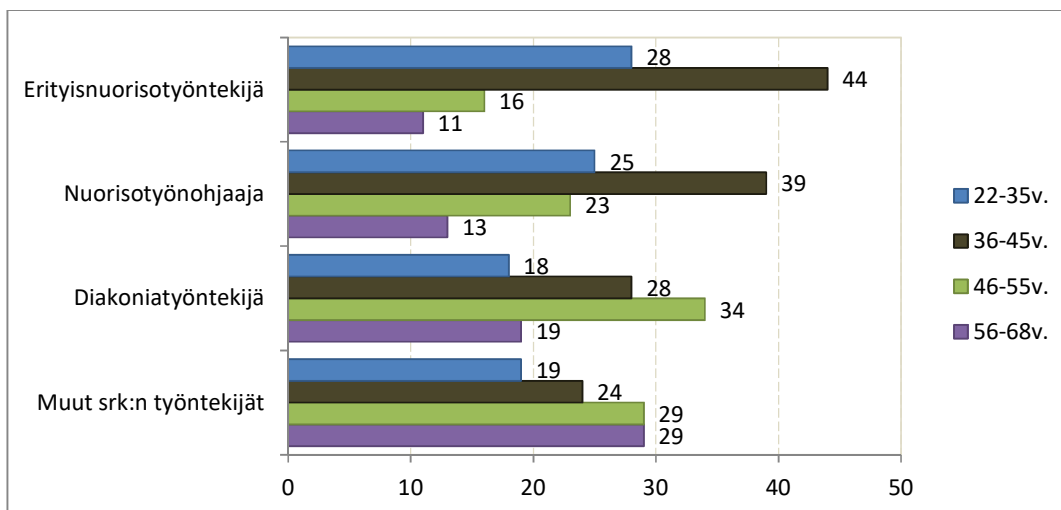
4.3 Vastaajien ikä ja sukupuolijakauma

Kyselyyn vastanneista henkilöistä 73 prosenttia on naisia ja 27 prosenttia miehiä. Lähes kaikki kyselyyn vastanneista diakoniatyöntekijöistä on naisia ja muillakin työaloilla valtaosa vastaajista on naisia. Vastanneista erityisnuorisotyöntekijöistä lähes kaksi viidesosaa on miehiä. (Kuvio 2.)

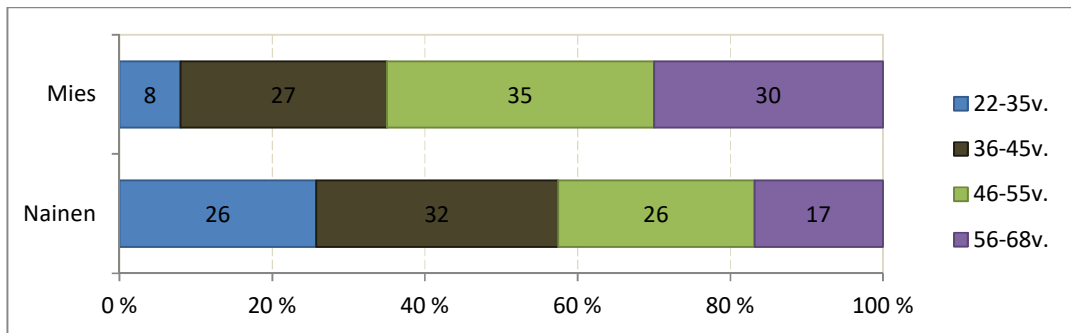
Kuvio 2. Sukupuolijakauma (%) tarkasteltuna ammattiryhmittäin N=221

Vastaajista kolmasosa sijoittuu ikäryhmään 36–45-vuotiaat, mutta ikäjakauma on suhteellisen tasainen. Kyselyyn osallistuneiden diakoniatyöntekijöiden suurin ikäryhmä on 46–55-vuotiaat. Kyselyyn vastanneista nuorisotyöntekijöistä yli puolet on alle 45-vuotiaita. (Kuvio 3.)

Kuvio 3. Ikäjakauma (%) tarkasteltuna ammattiryhmittäin N=221

Kuviosta 4 voidaan nähdä, että vastaajista miehet ovat selkeästi vanhempia kuin naiset. Miehistä kolme kymmenestä kuuluu vanhimpaan ikäluokkaan eli 56–68-vuotiaisiin. Naisista yli neljännes kuuluu nuorimpaan ikäluokkaan eli alle 35-vuotiaisiin. Miehistä 65 prosenttia on yli 45-vuotiaita ja naisista vastaavasti lähes 60 prosenttia on alle 45-vuotiaita.

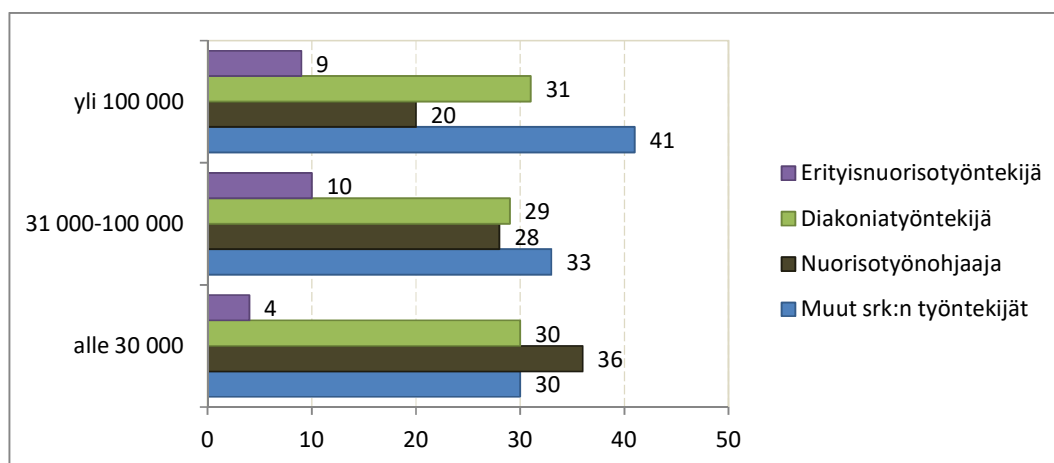

Kuvio 4. Ikäjakauma (%) tarkasteltuna sukupuolittain. N=221

Nuorista, eli alle 35-vuotiaista, vastaajista viidesosa työskentelee Espoon hiippakunnan alueella. Seuraavaksi eniten nuoria vastaajia on Tampereen hiippakunnan alueelta. Oulun ja Kuopion hiippakuntien alueella työskentelee 40 prosenttia vanhimmista eli yli 56-vuotiaista työntekijöistä. Myös 46–55-vuotiaista lähes kolme kymmenestä työskentelee Oulun hiippakunnan alueella.

4.4 Vastaajien seurakunnat ja työskentelypaikkakunnan koko

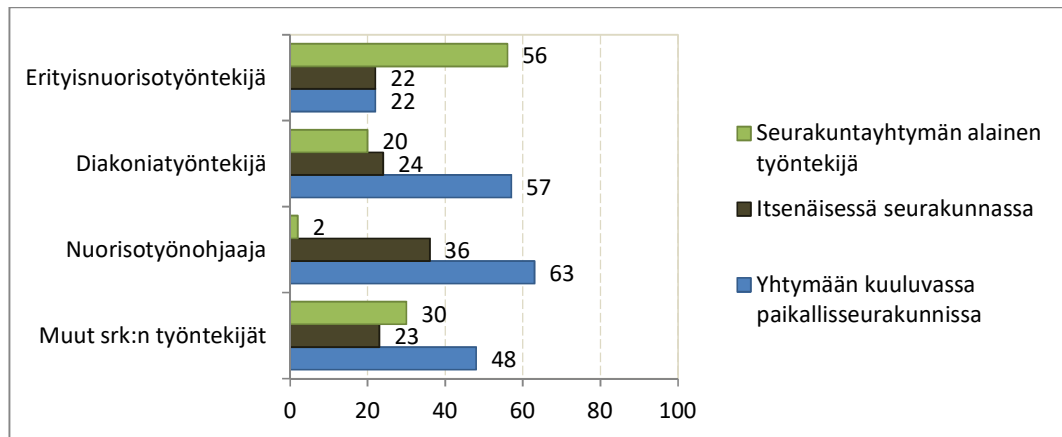
Yli puolet vastaajista työskentelee yli 100 000 asukkaan kaupungeissa. Näistä suurin osa edustaa diakoniatyöntekijöitä ja muita seurakuntien työntekijöitä. Kun tarkastellaan alle 100 000 asukkaan paikkakuntia, suurin osa vastaajista toimii nuorisotyön kentällä, eli suurin osa vastaajista on joko nuorisotyönohjaajia tai erityisnuorisotyöntekijöitä. (Kuvio 5.)

Kuvio 5. Ammattiryhmät (%) tarkasteltuna työskentelypaikkakunnan asukasmäärän mukaan N=221

Kyselyssä emme kysyneet vastaajien työskentelyseurakunnan jäsenmäärää, vaan työskentelypaikkakunnan asukasmäärää. Usein seurakuntatyössä ja varsinkin diakoniassa ja nuorisotyössä palveluiden käyttäjinä eivät ole ainoastaan seurakuntalaiset, vaan koko paikkakunnan asukkaat. Paikkakunnan koko vaikuttaa työtapoihin ja palveluiden käyttäjien kohtaamisiin enemmän kuin seurakunnan koko, sillä suuressakin kaupungissa saattaa olla hyvinkin pieniä seurakuntia.

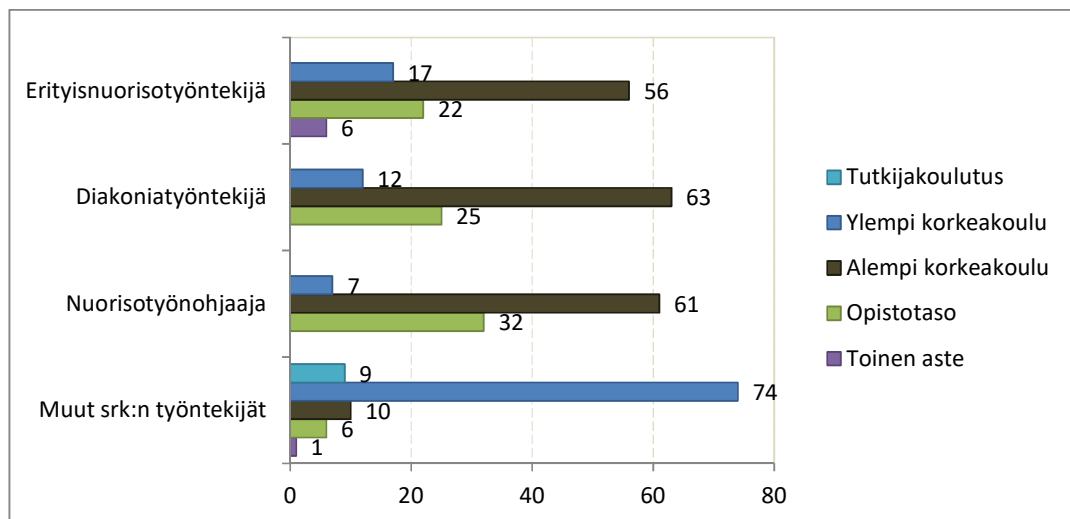
Kuviossa 6 tarkastellaan vastaajien työskentelyorganisaatioita. Vastaajista yli puolet on töissä paikallisseurakunnassa, joka kuuluu seurakuntayhtymään. Eri-tyisnuorisotyöntekijöistä yli puolet toimii seurakuntayhtymän palveluksessa, kun taas nuorisotyönohjaajista yhtymässä työskentelee vain kaksi prosenttia vastaajista.

Kuvio 6. Työskentelypaikka (%) tarkasteltuna ammattiryhmittäin N=221

4.5 Vastaajien koulutustausta ja työkokemus

Kyselyyn vastanneista yli kaksi viidesosaa on suorittanut alemman korkeakoulututkinnon. Seuraavaksi yleisin tutkinto on ylempi korkeakoulututkinto. (Kuvio 7.)

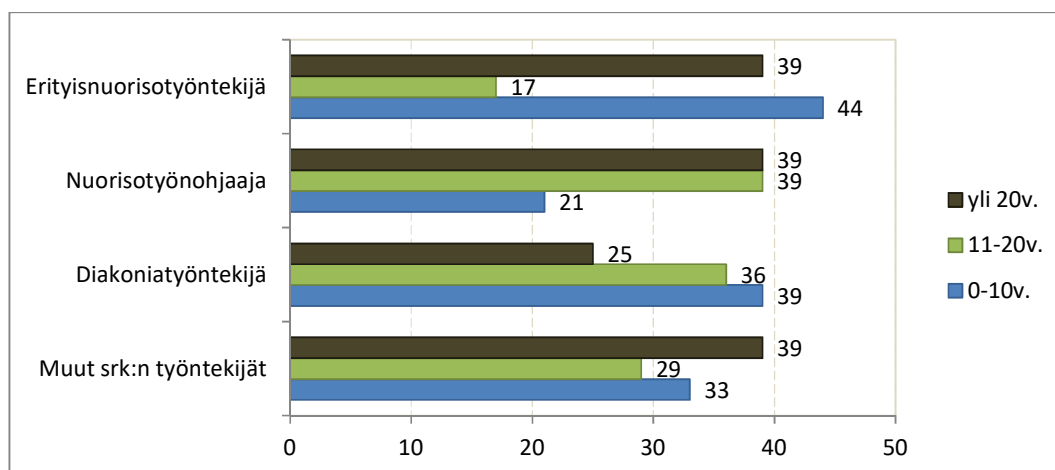
Kuvio 7. Koulutustausta (%) tarkasteltuna ammattiryhmittäin N=221

Kuviosta 7 voidaan huomata, että ylemmän korkeakoulututkinnon yleisyys vastaajien keskuudessa selittyy pappien, kirkkoherrojen ja kanttoreiden koulustaustalla, sillä suurin osa muiden seurakunnan työntekijöiden edustajista on suorittanut ylemmän korkeakoulututkinnon.

Ammattiryhmittäin tarkasteltuna suurin osa opistoasteisen koulutuksen suorittaneista vastaajista toimii nuorisotyönohjaajina ja alemman ammattikorkeakoulun käyneistä suurin osa on diakoniatyöntekijöitä. Erityisnuorisotyöntekijöistä yli puolet on suorittanut alemman korkeakoulututkinnon ja 22 prosentilla on opistoasteinen koulustausta. Ylemmän korkeakoulututkinnon suorittaneista 37 prosenttia toimii esimiestehtävissä.

Kyselyyn vastanneista vain 20 prosenttia toimii esimiestehtävissä. Suurin osa esimiestehtävissä toimivista edustaa jotain muuta ammattiryhmää kuin erityisnuorisotyöntekijöitä, nuorisotyönohjaajia tai diakoniatyöntekijöitä. Kyselyyn osallistuneista erityisnuorisotyöntekijöistä ei yksikään toimi esimiestehtävissä. Esimiestehtävissä toimivista vastaajista 21 prosenttia kokee, että heidän työtehtäviinsä sisältyy erityisnuorisotyötä tai nuorisodiakoniaa ja heistä 22 prosentilla on määritelty tämä työ osaksi työnkuva.

Kysyttäessä vastaajien työvuosien määrää seurakunnassa vastaukset jakautuivat todella tasaisesti (kuvio 8).

Kuvio 8. Työskentelyvuodet (%) tarkasteltuna ammattiryhmittäin N=221

Kolmasosa on työskennellyt kirkon tehtävissä alle 10 vuotta, kolmasosa 11–20 vuotta ja viimeinen kolmasosa yli 20 vuotta. Erityisnuorisotyöntekijöistä yli 40 prosenttia on työskennellyt seurakunnan palveluksessa alle 10 vuotta ja hieman alle 40 prosenttia yli 20 vuotta. Diakoneista valtaosa on työskennellyt seurakunnassa alle 20 vuotta, kun taas nuorisotyönohjaajista suurin osa on työskennellyt yli 10 vuotta. (Kuvio 8.)

4.6 Aineisto ja perusjoukko

Tutkimuksen aineisto ei täysin vastaa perusjoukkoa eli Suomen evankelis-luterilaisen kirkon hengellisen työn viranhaltijoita. Aineistossa korostuvat erityisnuorisotyöntekijät, diakoniatyöntekijät ja nuorisotyönohjaajat. Hiippakunnista yliedustettuina ovat Espoon ja Oulun hiippakunnat, kun taas Helsingin ja Porvoon hiippakunta on aliedustettuna aineistossa.

Itsenäisiä seurakuntia on Suomen evankelis-luterilaisessa kirkossa enemmän kuin seurakuntayhtymiä ja niihin kuuluvia seurakuntia. Aineistossa suurempi osa vastaajista työskentelee joko seurakuntayhtymässä tai seurakunnassa, joka kuuluu seurakuntayhtymään kuin itsenäisessä seurakunnassa.

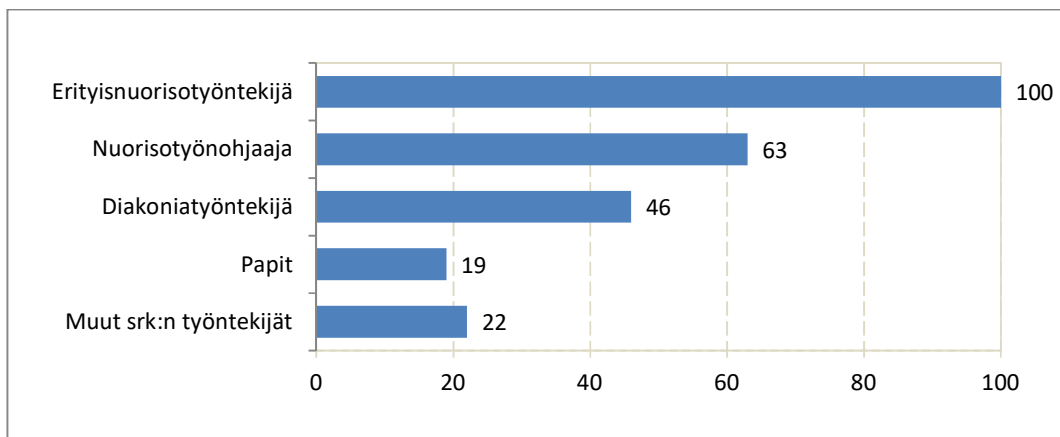
Vastaajien sukupuolijakauma vastaa hyvin koko kirkon seurakuntatyötä tekevän henkilöstön sukupuolijakaumaa, mutta vastaajien ikäjakauma sen sijaan ei. Vastaajat olivat keskimäärin nuorempia kuin Suomen evankelis-luterilaisen kirkon työntekijät. Suurin osa kirkon henkilöstöstä on yli 50–60-vuotiaita. Aineistossa suurin ikäryhmä on 36–45-vuotiaat vastaajat.

Tutkimuksen aineisto ei siis täysin vastaa perusjoukkoa. Puutteista huolimatta tutkimuksen tuloksia voidaan pitää suuntaa antavina tarkasteltaessa erityisnuorisotyötä ja nuorisodiakoniaa Suomen evankelis-luterilaisessa kirkossa.

5 ERITYISNUORISOTYÖ JA NUORISODIAKONIA EV.LUT. KIRKOSSA

5.1 Kuka työtä tekee?

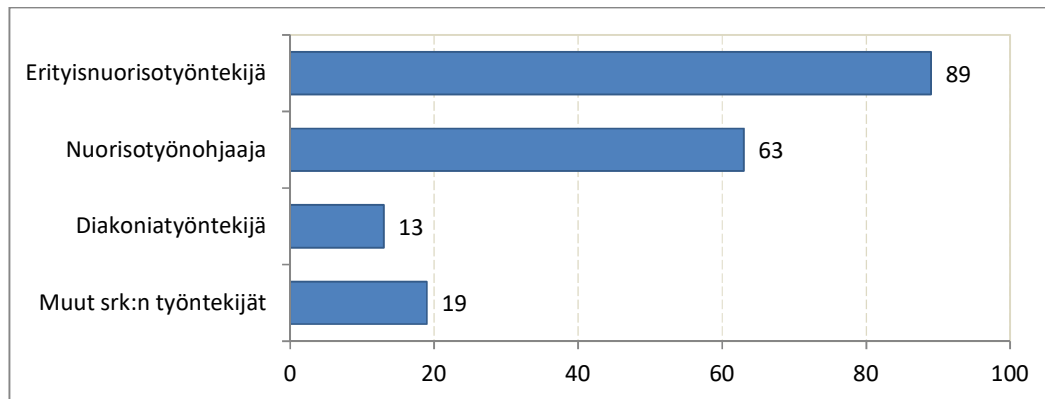
Vastaajista hieman alle puolet vastasi työhönsä kuuluvan erityisnuorisotyötä tai nuorisodiakoniaa. Diakoniatyöntekijöistä hieman alle puolet, nuorisotyöntekijöistä hieman yli kaksi kolmasosaa ja muista seurakunnan työntekijöistä lähes neljännes tekee erityisnuorisotyötä tai nuorisodiakoniaa. Papeista noin viidesosa ilmoitti tekevänsä erityisnuorisotyötä tai nuorisodiakoniaa. (Kuvio 9.)

Kuvio 9. Työhön sisältyy erityisnuorisotyötä tai nuorisodiakoniaa (%) niillä vastaajilla, jotka ilmoittivat erityisnuorisotyön tai nuorisodiakonian kuuluvan työhönsä ammattiryhmittäin tarkasteltuna N=221

Erityisnuorisotyötä tai nuorisodiakoniaa tekevistä työntekijöistä kaksi kolmesta on alle 45-vuotiaita. Iäkkäämmillä työntekijöillä erityisnuorisotyö tai nuorisodiakonia kuului työhön edes osana työtä vain harvoin. Tähän vaikuttavina tekijöinä saattavat olla työkuulttuurin ja koulutuksen painopisteiden muuttuminen. Niistä vastaajista, joiden työhön kuuluu esimiestehtäviä, vain harva teki erityisnuorisotyötä tai nuorisodiakoniaa. Esimiestehtävissä toimiminen kaventaa useimmiten mahdollisuuksia osallistua kentällä tehtävään työhön, joten kyseisen työmuodon kuulumattomuus esimiesten työhön on odotettavissa.

Vain harvalla niistä vastaajista, jotka tekevät erityisnuorisotyötä tai nuorisodiakoniaa, on se määritelty osaksi työnkuvaa (kuvio 10).

Kuvio 10. Erityisnuorisotyö tai nuorisodiakonia on määritelty tehtäväkuvassa osaksi työtä (%) niillä vastaajilla, jotka ilmoittivat erityisnuorisotyön tai nuorisodiakonian kuuluvan työhönsä ammattiryhmittäin tarkasteltuna N=100

Erityisnuorisotyöntekijöistä reilulla kymmenyksellä ei ollut määritelty erityisnuorisotyötä tai nuorisodiakoniaa osaksi työnkuvaa. Diakoniatyöntekijöillä näin oli suurimmalla osalla ja nuorisotyönohjaajillakin alle neljällä kymmenestä. Valtaosa muista työntekijöistä vastasi myös, ettei erityisnuorisotyötä tai nuorisodiakoniaa ollut määritelty osaksi heidän työnkuvaansa. Niistä papeista, jotka ilmoittavat tekevänsä kyseistä työtä, noin yhdellä kymmenestä tämä työ on määritelty osaksi työnkuvaa. Alle 35-vuotiailla työntekijöillä erityisnuorisotyön tai nuorisodiakonian kirjaaminen työnkuvaan jakaantuu tasan puoleen, kun taas yli 56-vuotiaista työntekijöistä valtaosalle kyseinen työmuoto ei ole kirjattuna työnkuvaan. Erityisnuorisotyö tai nuorisodiakonia kuului työnkuvaan 46–55-vuotiaista lähes kahdella kolmasosalla.

Mikäli vastaaja oli työskennellyt seurakuntatyössä yli 20 vuotta, oli erityisnuorisotyö tai nuorisodiakonia todennäköisemmin kirjattu osaksi hänen työnkuvaansa, kuin jos vastaaja oli työskennellyt seurakunnassa alle 20 vuotta. Voidaan pohtia, osaavatko kauemmin työelämässä olleet vaatia työnkuvan päivittämistä käytännön työhön sopivaksi lyhyemmän seurakuntauran tehneitä useammin. Taustalla vaikuttavana tekijänä on toki myös se, että kyselyyn vastanneis-

ta erityisnuorisotyöntekijöistä moni on työskennellyt kirkon palveluksessa yli 20 vuotta.

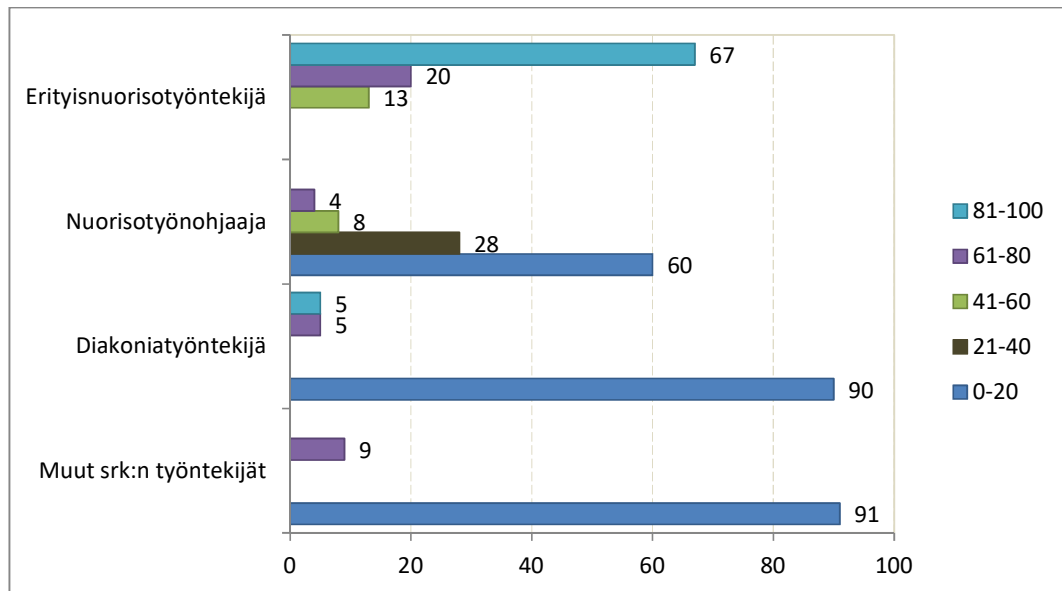
Vaikka erityisnuorisotyö tai nuorisodiakonia olisikin määritelty osaksi työnkuvaa, ei sen prosentuaalista osuutta työstä useimmiten ole kirjattu ylös. Ainoastaan erityisnuorisotyöntekijöistä puolet vastasi, että tähän työhön on määritelty heille prosenttiosuus työnkuvassa. (Taulukko 2).

Taulukko 2. Työnkuvassa määritellyt prosenttimäärät (kpl) N=19

%	Nuorisotyönohjaaja	Diakoniatyöntekijä	Erytisnuorisotyöntekijä
5	2		
10	1		
14	1		
20	3		
30	1		
70	1		2
80			1
100		1	6

Erytisnuorisotyöhön tai nuorisodiakoniaan käytettävä prosenttiosuus on kirjattu työnkuvaan alle 35-vuotiailla kolmella kymmenestä, kun taas yli 56-vuotiailla se on vain seitsemällä prosentilla. Vastaajista niillä erityisnuorisotyöntekijöillä, joilla työnkuvaan oli määritelty erityisnuorisotyöhön tai nuorisodiakoniaan käytettävä prosenttiosuus, oli se yli 70 prosenttia työajasta. Vastanneilla nuorisotyönohjaajilla prosenttimäärät vaihtelivat viidestä prosentista seitsemäänkymmeneen prosenttiin.

Valtaosa erityisnuorisotyötä tai nuorisodiakoniaa tekevistä vastaajista arvioi käyttävänsä siihen liittyviin työtehtäviin alle viidesosan työajastaan (kuvio 11).

Kuvio 11. Arvio siitä, kuinka monta prosenttia työajasta kuluu erityisnuorisotyöhön tai nuorisodiakoniaan (%) ammattiryhmittäin tarkasteltuna N=69

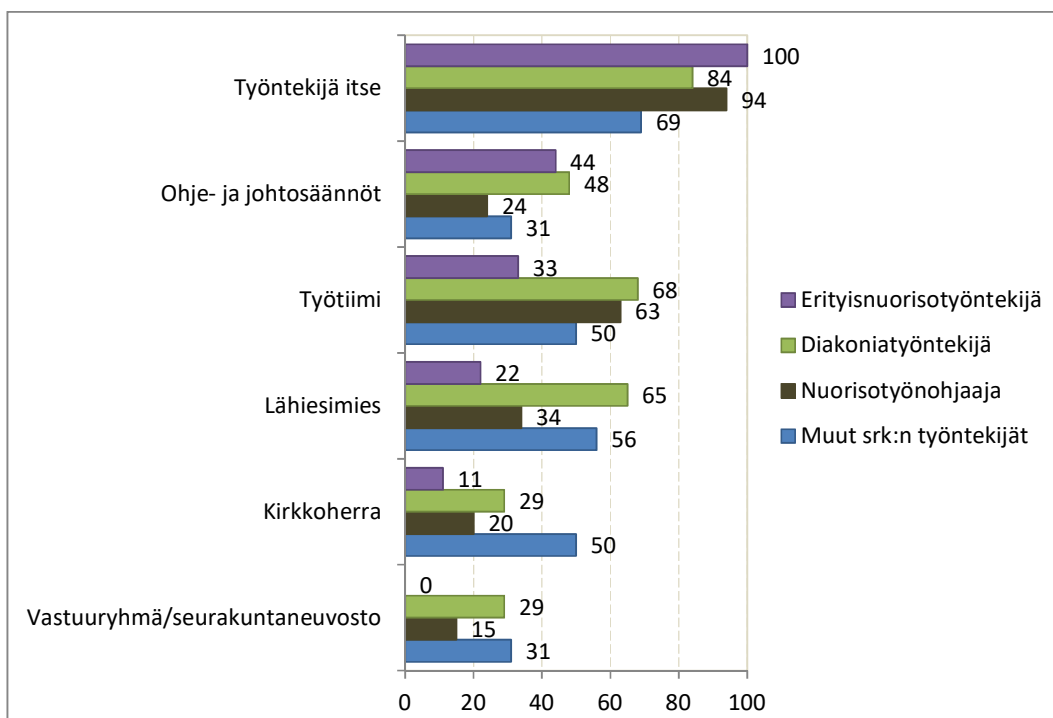
Diakoneista ja muista seurakunnan työntekijöistä lähes kaikki ja nuorisotyönohjaajistakin yli puolet arvioi käyttävänsä alle viidesosan työajastaan kyseiseen työmuotoon. Erityisnuorisotyöntekijöistä seitsemän kymmenestä arvioi käyttävänsä yli 80 prosenttia työajastaan erityisnuorisotyöhön tai nuorisodiakoniaan. Kuitenkin myös erityisnuorisotyöntekijöistä osa käytti ainoastaan 41–60 prosenttia työajastaan tähän työhön. (Kuvio 11.)

Tämän päivän seurakuntatyöhön kuuluu kohtaavan työn lisäksi paljon muuta työtä. Kokoukset ja toimistotyöt vievät yhä suuremman osan työntekijöiden työajasta. Tämä voi selittää osaltaan sitä, etteivät työntekijät käytä koko työaikaansa erityisnuorisotyöhön tai nuorisodiakoniaan, vaan saattavat pystyä käyttämään siihen vain murto-osan. Mikäli erityisnuorisotyö ja nuorisodiakonia nähdään kaikkien kirkon kasvatustyöntekijöiden hallitsemana diakonisena ja sielunhoidollisena työtteenä, kuten Kirkkohallitus linjaa (Läsnäolon nuorisotyö 2016, 8), jää erityisnuorisotyön ja nuorisodiakonian osuus kirkossa todella vähäiseksi. Valtaosa vastaajista arvioi käyttävänsä erityisnuorisotyöhön tai nuorisodiakoni-

aan alle viidesosan työajastaan. Ilman erityisnuorisotyöntekijöitä jäisi panostus ulkopuolisuutta ehkäisevään työhön suhteellisen pieneksi Suomen evankelis-luterilaisessa kirkossa.

5.2 Mitkä tekijät vaikuttavat työn sisältöön?

Ne vastaajat, jotka kokivat tekevänsä erityisnuorisotyötä tai nuorisodiakoniaa, kokivat myös vaikuttavansa itse eniten työnsä sisältöön. Erityisnuorisotyöntekijöitä lukuun ottamatta yli puolet vastaajista koki myös työtiimin vaikuttavan paljon työn sisältöön. Erityisnuorisotyöntekijöistä vain kolmasosa vastasi tiimin vaikuttavan merkittävästi työn sisältöön, kun taas hieman yli kaksi viidesosaa koki johto- ja ohjesääntöjen vaikuttavan paljon tai melko paljon. Diakoniatyöntekijöistä lähes puolet ja erityisnuorisotyöntekijöistäkin yli kaksi viidesosaa koki johto- ja ohjesääntöjen vaikuttavan ratkaisevasti työn sisältöön. Muissa työntekijäryhmissä johto- ja ohjesääntöjen merkitys koettiin vähäisemmäksi. (Kuvio 12.)

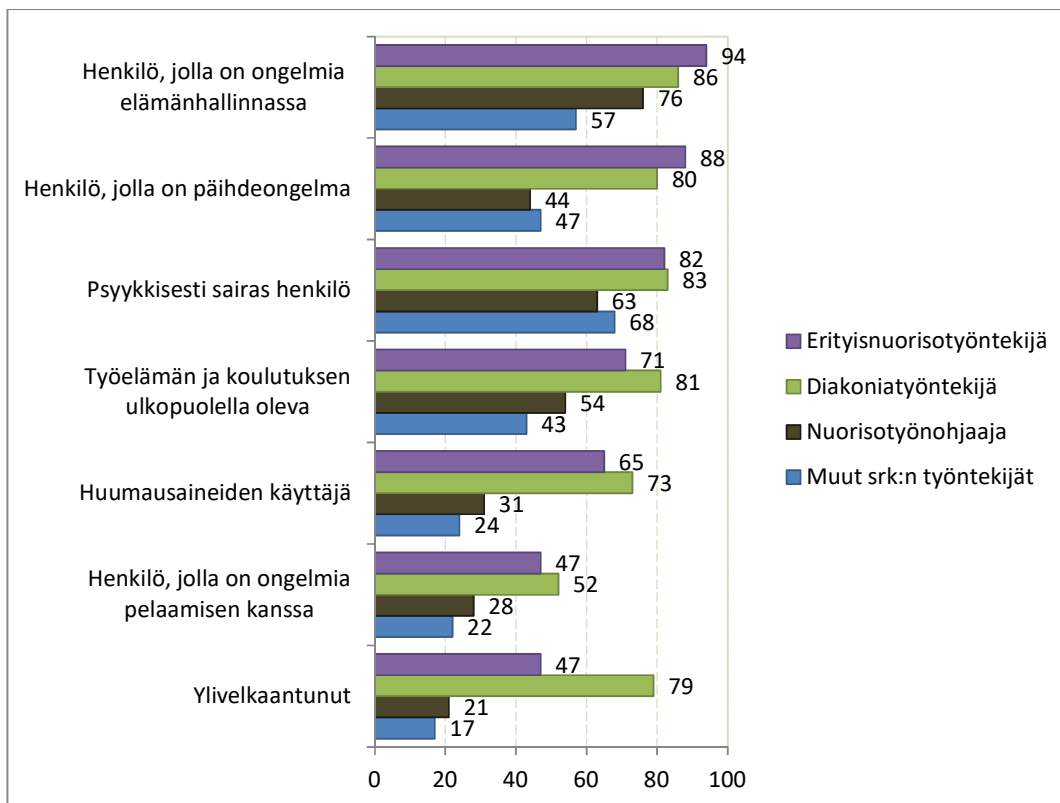
Kuvio 12. Henkilöt tai asiat, jotka vaikuttavat työn sisältöön (%) ammattiryhmittäin tarkasteltuna N=99–100

Erityisnuorisotyöntekijät saavat vastausten perusteella ilmeisen vapaasti määritellä itse työnsä sisällön. Voidaan pohtia, tehdäänkö työtä yhdessä muiden kanssa vai onko työn tekeminen kovin yksinäistä. Millaista on työn näkyvyys ulospäin? Kun työntekijä määrittää pääasiassa itse työnsä sisällöt, voivat mahdolliset työntekijävaihdokset aiheuttaa haasteita. Miten pystytään takaamaan työn sisällön ja laadun säilyminen työntekijän vaihtuessa? Kyselyyn osallistuneiden erityisnuorisotyöntekijöiden mielestä seurakuntaneuvosto ei vaikuta heidän työnsä sisältöön. Tästä herää kysymys, tuntevatko luottamushenkilöt erityisnuorisotyön ja nuorisodiakonian kenttää ja työtapoja. Lisäresurssien saaminen ei välttämättä ole kovin todennäköistä, jos työ tapahtuu piilossa eikä seurakunnan päättävissä elimissä tunneta työn haasteita ja tarpeita.

5.3 Keitä työssä kohdataan?

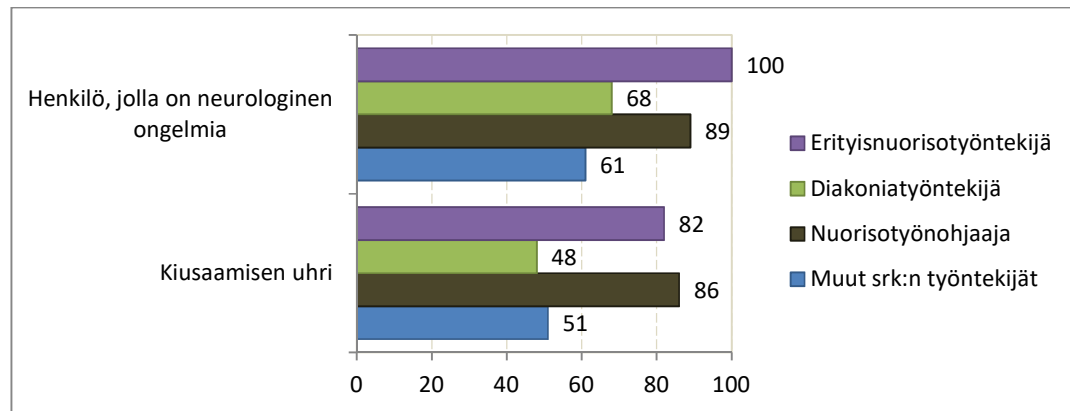
Tarkasteltaessa hengellistä työtä tekevien työntekijöiden kohtaamien palveluiden käyttäjien haasteita voidaan sanoa, että erityisnuorisotyöntekijät kohtaavat työssään pitkälti samankaltaisia palveluiden käyttäjiä kuin diakoniatyöntekijät. Lisäksi yhtäläisyyksiä löytyy myös nuorisotyöntekijöiden kohtaamien palveluiden käyttäjien haasteiden kanssa. Erityisnuorisotyöntekijät työskentelevät siis diakonian ja nuorisotyön rajapinnassa. Erityisnuorisotyöntekijät kohtaavat enemmän diakonian kanssa saman tyyppisiä palveluiden käyttäjiä kuin nuorisotyönohjaajat, mutta erityisnuorisotyöntekijät käyttävät enemmän nuorisotyön kaltaisia menetelmiä kuin diakoniatyöntekijät heitä kohdatessaan.

Diakoniatyöntekijät kohtaavat työssään eniten alle 29-vuotiaita henkilöitä, joilla on haasteita elämänhallinnan kanssa. Kyselyyn vastanneista diakoniatyöntekijöistä lähes yhdeksän kymmenestä kohtasi elämänhallinnan ongelmien kanssa painivia palveluiden käyttäjiä vähintään kuukausittain. Diakoniatyöntekijät kohtasivat myös paljon henkilöitä, jotka ovat psyykkisesti sairaita ja henkilöitä, joilla on ongelmia päihteiden kanssa. (Kuvio 13.)

Kuvio 13. Erityisnuorisotyön tai nuorisodiakonian kohtaamat palveluiden käyttäjät, joita myös diakoniatyöntekijät kohtaavat kuukausittain (%) ammattiryhmittäin tarkasteltuna N=210–215

Kyselyyn vastanneet nuorisotyönohjaajat taas kohtasivat työssään eniten henkilöitä, joilla on neurologisia ongelmia sekä kiusaamisen uhreja (kuvio 14).

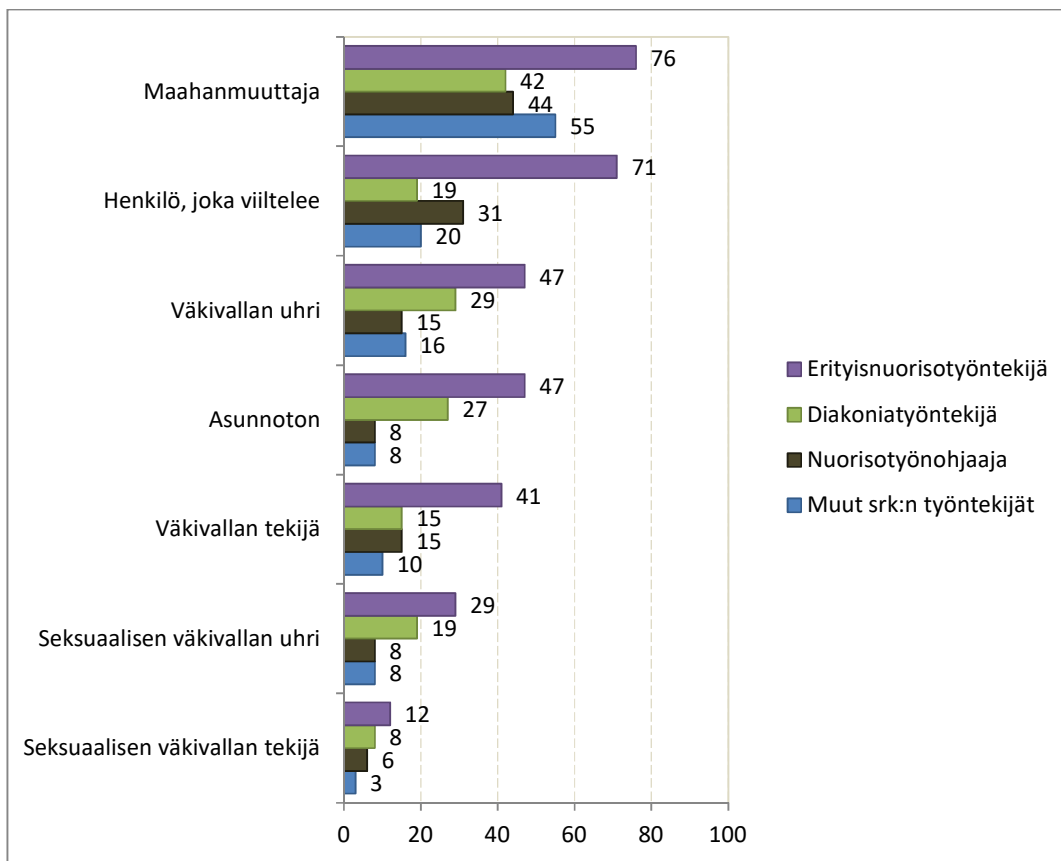

Kuvio 14. Erityisnuorisotyön tai nuorisodiakonian kohtaamat palveluiden käyttäjät, joita myös nuorisotyönohjaajat kohtaavat kuukausittain (%) ammattiryhmittäin tarkasteltuna N=212–215

Tutkimukseen osallistuneet erityisnuorisotyöntekijät kohtasivat samoja palveluiden käyttäjiä kuin nuorisotyönohjaajat ja diakoniatyöntekijät. Erityisnuorisotyöntekijät kohtasivat jopa diakoniatyöntekijöitä useammin henkilöitä, joilla on haasteita elämänhallinnassa ja henkilöitä, joilla on päihdeongelmia. Kaikki vastanneet erityisnuorisotyöntekijät kohtasivat työssään vähintään kuukausittain palveluiden käyttäjiä, joilla on neurologisia ongelmia, kun taas nuorisotyönohjaajista heitä kohtasi lähes yhdeksän kymmenestä.

Erityisnuorisotyössä ja nuorisodiakoniasa palveluiden käyttäjien haasteet olivat ylivoimaisesti eniten neurologisten ongelmien, psyykkisten sairauksien ja elämänhallinnan puolella. Kaikki kyselyyn vastanneet erityisnuorisotyöntekijät kohtasivat neurologisista ongelmista kärsiviä henkilöitä vähintään kuukausittain ja lähes kaikki kohtasivat vähintään kuukausittain henkilöitä, joilla on haasteita elämän hallinnassa. Voidaan siis sanoa, että erityisnuorisotyöntekijät kohtaavat henkilöitä, joilla on samoja haasteita kuin diakoniatyön ja nuorisotyön palveluiden käyttäjillä.

Erityisnuorisotyöntekijät kohtaavat myös sellaisia henkilöitä, joita muut työalat eivät juuri kohtaa (kuvio 15).

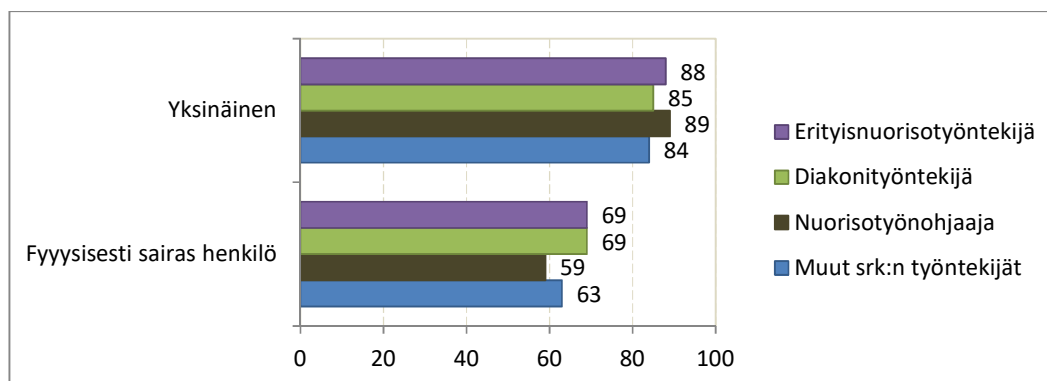
Kuvio 15. Erityisnuorisotyön tai nuorisodiakonian kohtaamat palveluiden käyttäjät, joita muut ammattiryhmät eivät kohtaa (%) ammattiryhmittäin tarkasteltuna N=204–215

Erityisen paljon enemmän muihin työaloihin verrattuna kyselyyn vastanneet erityisnuorisotyöntekijät kohtasivat maahanmuuttajia ja henkilöitä, jotka viiltelevät. Myös erilaiset väkivallan muodot palveluiden käyttäjien keskuudessa olivat yleisempiä erityisnuorisotyössä ja nuorisodiakoniassa kuin muissa työmuodoissa. Myös nuorten asunnottomuus näkyy erityisesti juuri erityisnuorisotyöntekijöiden kuukausittain kohtaamien henkilöiden keskuudessa. Maahanmuuttajia kohtasivat erityisnuorisotyöntekijöiden lisäksi erityisesti papit. (Kuvio 15.)

Maahanmuuttajien ja asunnottomien kohtaamiseen vaikuttaa varmasti erityisnuorisotyöntekijöiden tekemä etsivä ja jalkautuva työ. Erityisnuorisotyö ja nuori-

sodiakonia menevät sinne, mihin kukaan muu ei mene ja kohtaa nuoria heidän omassa elinpiirissään. Maahanmuuttajien ja nuorten asunnottomien kohdalla juuri heidän luokseen meneminen on varmasti se tapa, jolla heitä on helpoin kohdata. Näiden ihmisryhmien houkutteleva seurakunnan toimintaan ja kirkon tiloihin voi olla haastavaa. Erityisnuorisotyön ja nuorisodiakonian jalkautuva työte juontaa juurensa 1960-luvun jengityöhön, josta koko erityisnuorisotyö on Suomessa saanut alkunsa (Malkavaara 2013, 171; Kaartinen 2017, 11). Seurakuntalaisten pariin menemisellä on siis erityisnuorisotyössä ja nuorisodiakoniasa pitkä perinteet.

Diakoniabarometrin (2018) mukaan yksinäisyyden kohtaaminen on merkittävä osa diakoniatyön arkea. Kaikenikäiset kaipaavat kuulijaa ja aitoa välittämistä. Kun yhteiskunnan palvelut etäännyvät ihmisistä ja nopeutuvat, diakoniatyön tulee pysähtyä ja antaa aikaa ihmiselle. (Salojärvi 2018, 113, 123.)

Kuvio 16. Väestöryhmiä, joita kaikki srk:n toiminnalliset työntekijät kohtaavat runsaasti (%) ammattiryhmittäin tarkasteltuna N=215

Vastausten perusteella suurin osa hengellisen työn viranhaltijoista kohtasi työalasta riippumatta kuukausittain fyysisesti sairaita alle 29-vuotiaita henkilöitä ja yksinäisiä nuoria (kuvio 16). Yksinäisyyttä kohtasivat kuukausittain lähes kaikki.

Saaren (2016, 130–139, 147) mukaan nuorelle mielikuva omasta voimattomuudesta ja mitättömyydestä voi olla seurausta lapsuuden kodista. Kodissa saattoi olla vaikeat olot kuten lapsuudenaikainen oma tai vanhempien terveys, perheen sosioekonominen asema ja vanhempien päihteidenkäyttö. Lisäksi torjutuksi tu-

lemisen kokemukset vaikuttavat mielikuvaan omasta itsestä. Lapsuudenaikaiset voimattomuuden ja mitättömyyden tunteet vaikuttavat myöhemmin koettuun yksinäisyyteen. Yksinäisyyttä lisäävät lapsuudessa ja nuoruudessa koulu-kiusaaminen, ympäristötekijät kuten välimatkat, muuttaminen ja ”väärät” harrastukset tai niiden puuttuminen. Myös ulkonäköön liittyvä kritiikki, muuttaminen opiskelujen takia uudelle paikkakunnalle ja itsenäistymisen haasteet lisäävät yksinäisyyttä. Nuorelle yksinäisyyden syynä voi olla seurustelusuhteen katkeaminen samoin kuin tärkeän ystävän perheen perustaminen. Yksinäisyys voi joutua myös ujoudesta tai taipumuksesta vaipua omiin oloihin. (Salojärvi 2018, 113, 123.)

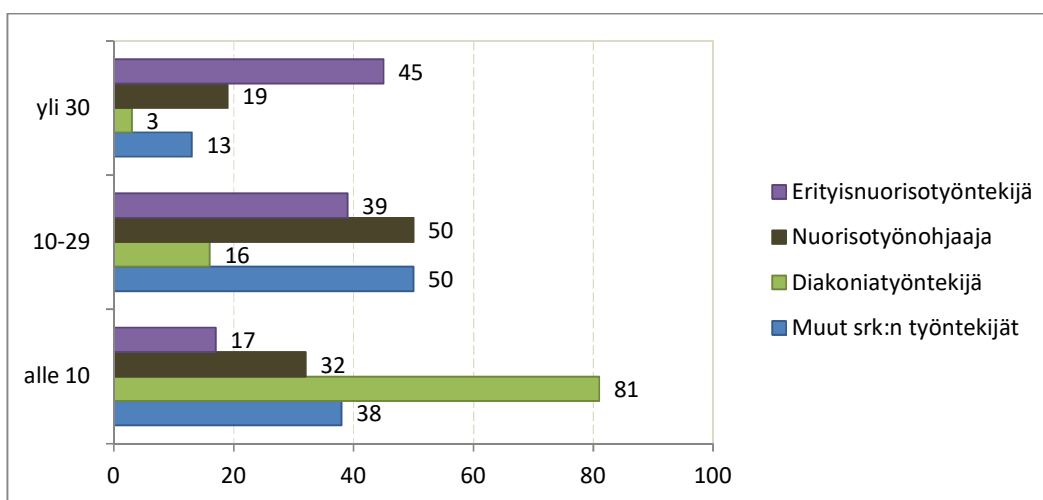
Työskentelykaupungin koolla ei ollut juurikaan tilastollista merkitystä siinä, millaisia palveluiden käyttäjiä vastaajat kohtasivat työssään. Ainoastaan maahanmuuttajien ja huumausaineiden käyttäjien kohdalla kaupungin asukasluvulla oli tilastollista merkitystä palveluiden käyttäjien kohtaamisten määrässä. Molempia ryhmiä kuitenkin kohdattiin kaikenkokoisissa kaupungeissa, mutta pienimmissä kunnissa kyseisiä ryhmiä kohdattiin vähemmän.

Koulutustaustalla oli tilastollista merkitystä siinä, millaisia palveluiden käyttäjiä vastaajat kohtasivat kuukausittain. Eniten erilaisia palveluiden käyttäjiä kohtasivat kuukaudessa ne työntekijät, joiden koulutustaustana on alempi ammattikorkeakoulu. Maahanmuuttajia, ylivelkaantuneita, väkivallan tekijöitä, seksuaalisen väkivallan uhreja ja tekijöitä sen sijaan kohtasivat selvästi eniten ne työntekijät, joiden koulutustaustana on opistoasteinen koulutus. He kuuluvat vastaajien ikäjakaumassa vanhimpaan päähän. Opistoasteisen koulutuksen saaneet vastaajat ovat vähintään 45-vuotiaita ja heillä on takanaan pitkä työkokemus kirkon työstä. Voidaan siis sanoa, että kokeneet työntekijät kohtasivat paljon edellä mainittuja palvelun käyttäjiä.

Seksuaalisuuteen ja sukupuoliin liittyvät kysymykset jäivät palveluiden käyttäjien haasteista lähes kokonaan puuttumaan. Vain yhden vastaajan vastauksista kävi ilmi työskentely seksuaali- ja sukupuolivähemmistöjen parissa. Tämä ei todennäköisesti johtunut siitä, ettei erityisnuorisotyön tai nuorisodiakonian palveluiden käyttäjillä olisi haasteita näiden asioiden kanssa, vaan pikemminkin

siitä, että näihin kysymyksiin vastauksia ja tukea tarjoavia palveluntuottajia on paljon. Monet järjestöt ja muut kolmannen sektorin toimijat ovat viime aikoina painottaneet toiminnassaan juuri seksuaali- ja sukupuolivähemmistöjen tarpeita. Tämä osoittaa sen, että erityisnuorisotyö ja nuorisodiakonia toimivat juuri siellä, missä kukaan muu ei jo toimi ja auttaa juuri niitä lapsia ja nuoria, joita kukaan muu ei auta.

Tätä työmuotoa tekevistä vastaajista lähes puolet kohtasi alle kymmenen erityisnuorisotyön tai nuorisodiakonian palveluiden käyttäjää kuukaudessa ja lähes neljäsosa kohtasi yli 20 palveluiden käyttäjää kuukaudessa. Erityisnuorisotyöntekijöistä hieman yli puolet kohtasi alle 20 tämän työmuodon palveluiden käyttäjää kuukaudessa. (Kuvio 17.)

Kuvio 17. Erityisnuorisotyön tai nuorisodiakonian palveluiden käyttäjien kohtaamisia kuukaudessa (%) ammattiryhmittäin tarkasteltuna N=99

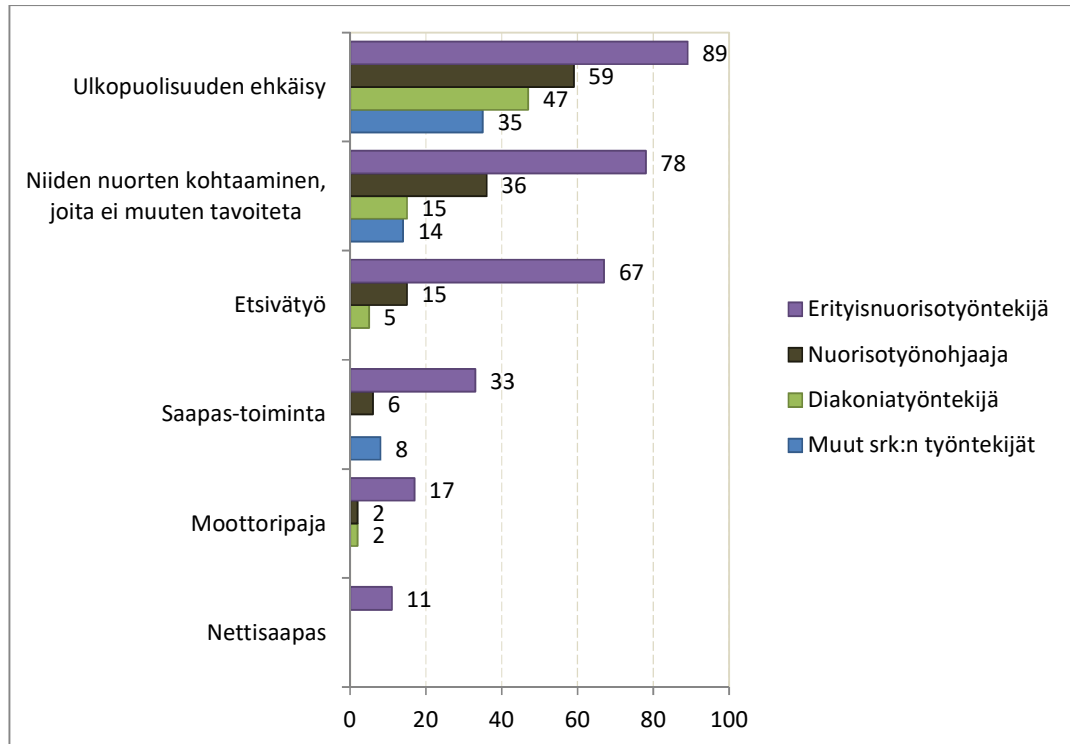
Työskentelykaupungin koolla ei ollut tilastollista merkitystä kohtaamisten määrään kuukaudessa. Ainoastaan vastaajien ammatit vaikuttivat siihen, kuinka monta erityisnuorisotyön ja nuorisodiakonian palveluiden käyttäjää he kohtasivat kuukaudessa. Vastaajista erityisnuorisotyöntekijät kohtasivat eniten tämän työmuodon palveluiden käyttäjiä kuukaudessa ja diakoniatyöntekijät vähiten. (Kuvio 17.)

Aineistosta ei selviä, kohtasivatko työntekijät yhtä erityisnuorisotyön tai nuorisodiakonian palveluiden käyttäjää kerran vai useamman kerran kuukaudessa. On vaikea sanoa, miten vastaajat olivat tulkinneet kysymyksen ja olivatko he laske-neet jokaisen kohtaamisen erikseen vai yhden palveluiden käyttäjän vain ker-ran, vaikka häntä oltaisiin kohdattu esimerkiksi viikoittain. Tämä saattaa luoda tilastollista harhaa kohtaamismäärien vähydestä. Myöskään kohtaamisen ajal-linen kesto ei ilmene aineistosta.

Lähes kaikki vastaajat, jotka eivät kokeneet tekevänsä erityisnuorisotyötä tai nuorisodiakoniaa, olivat sitä mieltä, että heidän työskentelyseurakuntansa alu-eella on syrjäytymisvaarassa olevia nuoria ja nuoria aikuisia. Vastaajat kokivat nuorten syrjäytymisen näkyvän erityisesti taloudellisina vaikeuksina, päihteiden käytössä ja mielenterveysongelmina. Yli neljännes vastaajista oli sitä mieltä, että nuorten syrjäytyminen lisää nuorten taloudellisia vaikeuksia ja näkyy erityi-sesti taloudellisten avustusten hakemisena seurakunnilta. Vastaajista 15 pro-senttia koki myös yksinäisyyden sekä koulutuksen ja työelämän ulkopuolelle jäämisen kertovan nuorten syrjäytymisestä.

5.4 Miten työtä tehdään?

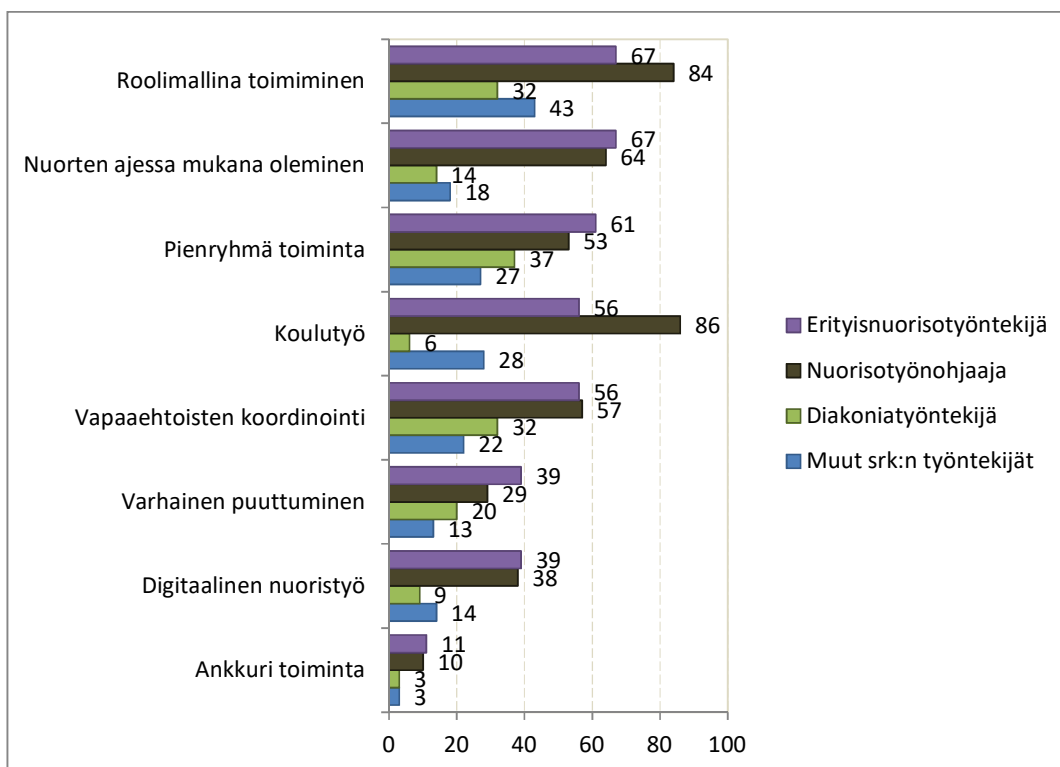
Erityisnuorisotyön ja nuorisodiakonian työn sisältöjä tarkasteltaessa voitiin erottaa paljon yhteisiä sisältöjä sekä nuorisotyön että diakonian kanssa. Lisäksi erityisnuorisotyöllä ja nuorisodiakonialla on useita omaleimaisia työn menetelmiä (kuvio 18), jotka esiintyvät huomattavasti harvemmin muilla työaloilla.

Kuvio 18. Erityisnuorisotyön tai nuorisodiakonia työskentelymenetelmät, joita muut ammattiryhmät käyttävät harvoin (%) ammattiryhmittäin tarkasteltuna N=212–219

Lähes kaikki erityisnuorisotyöntekijät tekivät paljon tai melko paljon ulkopuolisuuden ehkäisyä ja lähes kahdeksan kymmenestä erityisnuorisotyöntekijästä kohtasi niitä nuoria, joita ei muuten tavoiteta. Ulkopuolisuuden ehkäisy ja ulkopuolelle jäävien nuorten kohtaaminen erottivat erityisnuorisotyön ja nuorisodiakonian muista työmuodoista. Lisäksi erityisnuorisotyöntekijöistä yli puolet teki paljon tai melko paljon etsivää työtä.

Erityisnuorisotyötä sekä nuorisodiakoniaa että nuorisotyötä yhdisti selkeimmin nuorten arjessa mukana oleminen. Molemmissa työntekijäryhmissä nuorten arjessa mukana oleminen kuului työhön paljon tai melko paljon yli 65 prosentilla vastaajista. Lisäksi yhteisiä työtapoja olivat koulutyö, roolimallina toimiminen, matalan kynnyksen toiminta ja pienryhmätyö. Matalan kynnyksen toiminta, varhainen puuttuminen ja pienryhmätyö olivat hieman yleisempiä erityisnuorisotyössä ja nuorisodiakoniassa kuin nuorisotyössä, kun taas koulutyö ja roolimallina toimiminen olivat hieman yleisempiä nuorisotyössä. (Kuvio 19.)

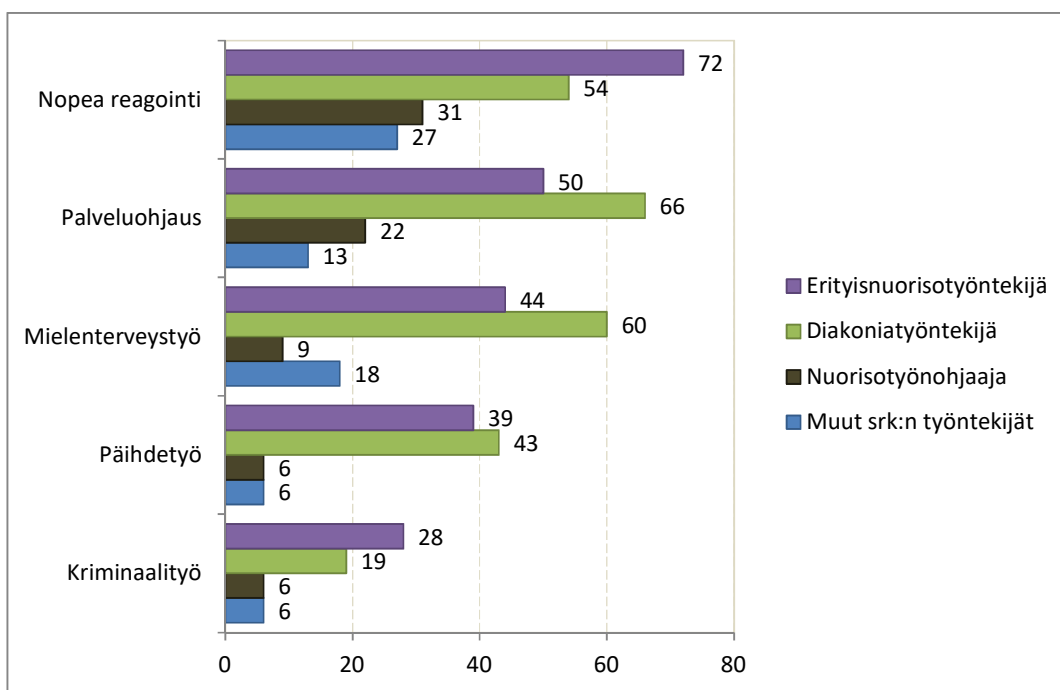

Kuvio 19. Erityisnuorisotyön tai nuorisodiakonian työskentelymenetelmät, jotka ovat yhteneväiset nuorisotyönmenetelmien kanssa (%) ammattiryhmittäin tarkasteltuna N=215–218

Erityisnuorisotyötä sekä nuorisodiakoniaa että nuorisotyötä yhdisti myös se, ettei kummassakaan työmuodossa tehdä kovin paljon taloudellista avustamista, vaan se kuului selkeästi diakoniatyöhön. Tiukat työalarajat selittävät varmasti osaltaan sitä, ettei taloudellinen avustaminen kuulu nuorisotyönohjaajien ja erityisnuorisotyöntekijöiden työhön kovinkaan usein. Taloudellinen avustaminen nähdään usein diakoniatyön yksinoikeutena, vaikka muiden työmuotojen jaka-

ma taloudellinen avustaminen saattaisi palveluiden käyttäjän kannalta olla tehokkaampi ratkaisu.

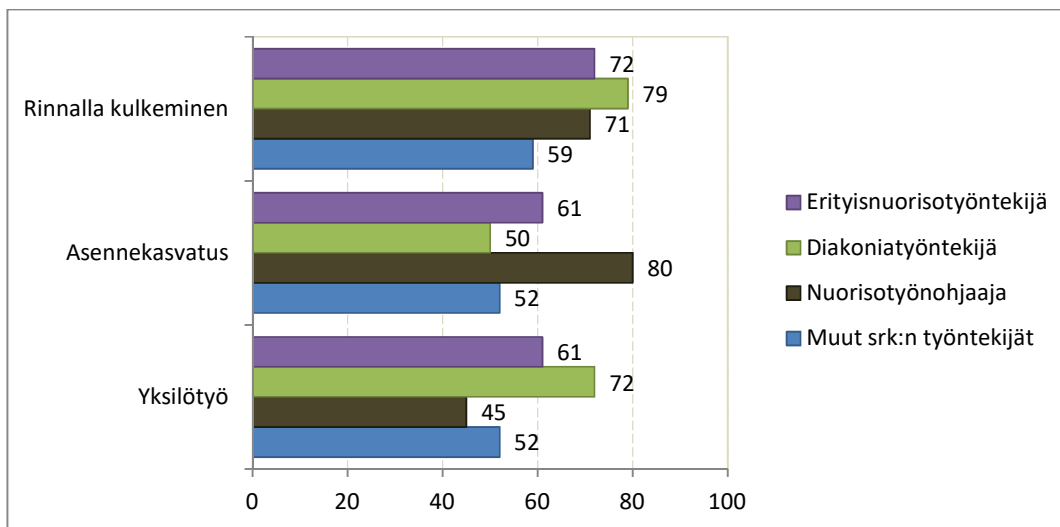
Diakoniatyön sekä erityisnuorisotyön että nuorisodiakonian yhdistävä toimintamuoto oli palveluohjaus. Diakoniatyöntekijöistä palveluohjausta teki paljon tai melko paljon lähes kaksi kolmesta vastaajasta. Erityisnuorisotyöntekijöistä palveluohjausta teki paljon tai melko paljon puolet vastaajista. (Kuvio 20.)

Kuvio 20. Erityisnuorisotyön tai nuorisodiakonian työskentelymenetelmät, jotka ovat yhteneväiset diakoniatyön menetelmien kanssa (%) ammattiryhmittäin tarkasteltuna N=216–219

Erityisnuorisotyötä ja nuorisodiakoniaa sekä diakoniaa yhdisti myös päihde-, mielenterveys- ja kriminaalityö, joita ei juuri muissa työmuodoissa tehty. (Kuvio 20.) Diakoniatyöntekijät ja erityisnuorisotyöntekijät eivät myöskään osallistuneet kovin usein isostoimintaan.

Kaikki työntekijäryhmät tekivät paljon tai melko paljon rinnalla kulkemista, asennekasvatusta ja yksilötyötä. Erityisnuorisotyöntekijöistä, nuorisotyöntekijöistä ja diakoniatyöntekijöistä noin seitsemän kymmenestä koki tekevänsä runsaasti rinnalla kulkemista ja muista työntekijöistä lähes kaksi kolmasosaa. (Kuvio 21.)

Kuvio 21. Työskentelymenetelmiä, joita kaikki seurakuntien työntekijät käyttävät runsaasti (%) ammattiryhmittäin tarkasteltuna N=218–219

Kyselyyn vastanneiden pappien ja erityisnuorisotyöntekijöiden työt erosivat sisällöllisesti paljon toisistaan. Yhteisiä työn sisältöjä näille kahdelle ammattiryhmälle olivat ainoastaan maahanmuuttajatyö ja rinnalla kulkeminen.

Sillä, työskentelevätkö vastaajat itsenäisessä seurakunnassa, seurakuntayhtymään kuuluvassa seurakunnassa vai seurakuntayhtymän alaisuudessa oli tilastollista merkitystä. Seurakuntayhtymän alaisuudessa toimivat vastaajat tekivät merkittävästi vähemmän kristillistä kasvatusta ja taloudellista avustustyötä. He osallistuivat merkittävästi harvemmin rippikouluun ja isostoimintaan sekä toimivat huomattavasti vähemmän roolimalleina. Myös koulutyötä ja hengellistä auttamista vastaajat tekivät yhtymän alaisuudessa vähemmän kuin seurakunnissa. Tähän voi vaikuttaa esimerkiksi se, että suoraan yhtymän alaisuudessa toimivat työntekijät ovat usein eri alojen asiantuntijoita tai koordinaattoreita. Lisäksi kristillinen kasvatus ja roolimallina toimiminen olivat paikallisseurakuntien tehtävistä niitä, jotka kuuluivat lähes kaikille seurakuntatyötä tekeville työntekijöille. Yhty-

män alaisuudessa työskentelevillä on harvoin velvoitteita koskien paikallisseurakuntien säännöllistä toimintaa.

Tilastollista merkittävyyttä oli monen eri menetelmän käytössä työssä, kun tarkastellaan niitä vastaajia, jotka tekivät erityisnuorisotyötä tai nuorisodiakoniaa ja niitä vastaajia, jotka eivät kokeneet sitä tekevänsä. Osa eroista selittyy vastaajien ammanteilla ja ammattiryhmien jakautumisella tätä työtä tekeviin ja tekemättömiin. Esimerkiksi rippikoulutyö ja isostoiminta olivat selkeästi osa niiden nuorisotyönohjaajien työtä, joita oli paljon erityisnuorisotyötä tai nuorisodiakoniaa tekevissä vastaajissa. Vastaajista ne, jotka tekivät kyseistä työmuotoa, olivat muihin työntekijöihin verrattuna huomattavasti enemmän mukana nuorten arjessa ja tavoittivat enemmän niitä nuoria ja lapsia, joita kukaan muu ei tavoittanut. Lisäksi erityisnuorisotyötä ja nuorisodiakoniaa tekevät vastaajat tekivät selkeästi enemmän etsivää työtä kuin ne vastaajat, joiden työhön erityisnuorisotyötä tai nuorisodiakonia ei kuulunut. Ankkuritoiminta, Saapas-toiminta, Nettisaapas/Nettitupu ja Moottoripaja-toiminta kuuluivat ainoastaan tätä työmuotoa tekevien vastaajien työhön.

Avovastauksia analysoitaessa 36 prosenttia vastaajista piti työmuodon avaintyöalueena syrjäytymisen ehkäisyä. Moni vastaaja mainitsi avaintyöalueiksi myös yksilötyön, etsivän työn ja nuoren tukemisen. Erityisnuorisotyötä tai nuorisodiakoniaa tekeviä pyydettiin kertomaan oman työnsä sisällöstä omin sanoin. Puolet vastaajista kertoi avoimissa kysymyksissä työhönsä kuuluvan yksilötyötä, mutta syrjäytymisen ehkäisemisen ja nuoren tukemisen näki työhönsä kuuluvan vain yksi prosentti tätä työmuotoa tekevästä vastaajista. Sen sijaan erityisnuorisotyötä tai nuorisodiakoniaa tekevät kertoivat tekevänsä paljon koulutyötä, kristillistä kasvatusta ja pienryhmätoimintaa. Lähes 50 prosentin erityisnuorisotyötä tai nuorisodiakoniaa tekevien työhön kuului kristillinen kasvatusta ja erityisesti rippikoulu. Koulutyötä teki 43 prosenttia vastaajista ja pienryhmätoiminta kuului työhön neljällä kymmenestä vastaajasta.

Erityisnuorisotyön ja nuorisodiakonian työmuodot nousevat nuorten ja lasten tarpeista ja tarpeisiin reagoimaan nopeasti. Näin ollen tämä työmuoto on jatkuvassa muutoksessa ja sen työtavat kehittyvät nopeasti sopeutuen nuorten ja

lasten muuttuviin tarpeisiin. Vuonna 2003 seurakuntien erityisnuorisotyössä tehtiin runsaasti pienryhmätoimintaa, etsivää katutyötä, Saapas-toimintaa, yökahvilatoimintaa, avoimien ovien toimintaa ja vankilatyötä (Kirkko muutosten keskellä 2004, 175).

Painopisteet ovat hieman muuttuneet 15 vuodessa ja esimerkiksi jalkautuva työ ja yökahvilatoiminta ovat saattaneet monessa seurakunnassa vakiintua osaksi perusnuorisotyötä. Monet nuorisotyöhön vakiintuneet toiminnot ovatkin saaneet alkunsa erityisnuorisotyön ja nuorisodiakonian piiristä. Ilmiö voi osaltaan johtua siitä, että tämän työmuodon tehtävänä on täyttää muun toiminnan jättämät aukkokohdat palvelun käyttäjien eli nuorten tarpeiden näkökulmasta. Kun erityisnuorisotyö tai nuorisodiakonia on nähnyt tarpeen ja reagoinut siihen, on saatettu todeta tarpeen olevan pitkäkestoinen tai jopa jatkuva, marginaaliryhmiä suurempia massoja koskettava tarve. Näin ollen toiminto on siirretty suurempien massojen parissa toimivaan työmuotoon eli nuorisotyöhön ja erityisnuorisotyön sekä nuorisodiakonian resurssit ovat taas vapautuneet reagoimaan nopeasti muuttuviin tarpeisiin ja kohtamaan niitä nuoria ja lapsia, joita ei muissa työmuodoissa tavoiteta.

Erityisnuorisotyötä tai nuorisodiakoniaa tekevät vastaajat halusivat työhönsä lisää resursseja. Vastaajista 41 prosenttia toivoi työhönsä lisää aikaa, lisää työntekijöitä, enemmän toimintamäärärahaa tai enemmän toimintatiloja. Lisäksi tätä työtä tekevät työntekijät toivoivat runsaasti erilaisia erityisnuorisotyön ja nuorisodiakonian työmuotoja oman työnsä tueksi. Vastaajat mainitsivat toivovansa seurakuntaansa esimerkiksi Saapas-toimintaa, yökahviloita, enemmän jalkautuvaa työtä, pienryhmiä ja moottoripajaa.

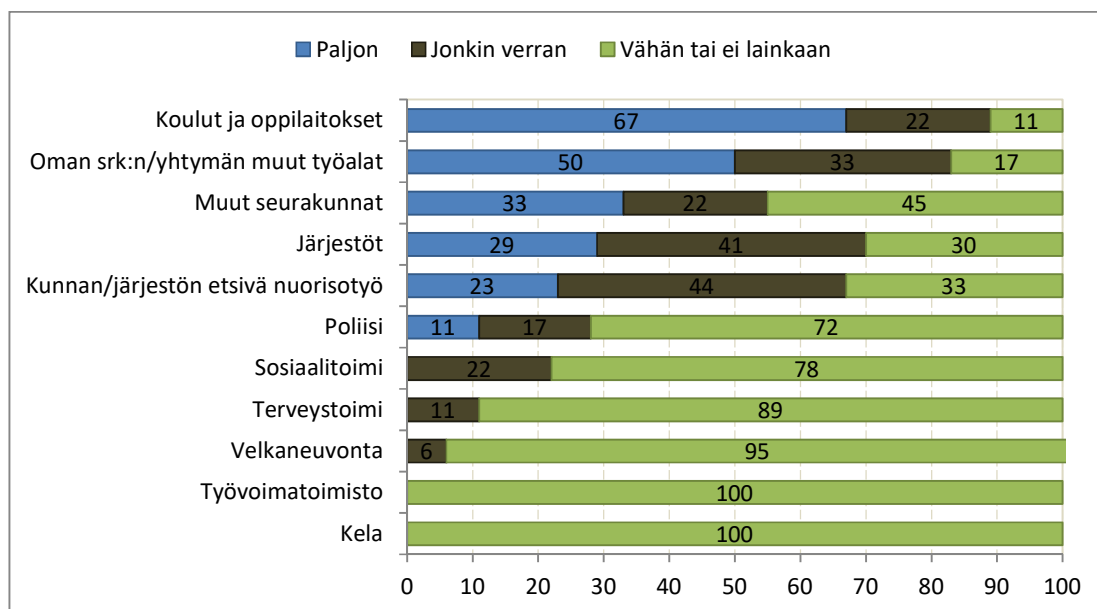
Niille vastaajille, jotka eivät kokeneet erityisnuorisotyön tai nuorisodiakonian kuuluvan heidän työhönsä, kyseinen työmuoto näyttäytyi johonkin toiseen työmuotoon kuuluvana osana. Vastaajat kertoivat erityisnuorisotyön tai nuorisodiakonian toteutuvan heidän seurakunnissaan nuorisotyössä, erityisnuorisotyöntekijöiden tekemänä, yhteistyössä tai diakoniatyössä. Vastaajista 14 prosenttia kertoi, että tämä työ toteutuu yhtymätasolla ja 10 prosenttia on sitä mieltä, että erityisnuorisotyö ja nuorisodiakonia hoidetaan muun työn ohessa. Eri-

tyisnuorisotyön ja nuorisodiakonian toimintamuodoista vastaajat toivat esille Saapas-toiminnan, koulutyön sekä pienryhmätoiminnan.

Neljännes vastaajista, jotka eivät tehneet erityisnuorisotyötä tai nuorisodiakoniaa, oli sitä mieltä, että sitä tulisi toteuttaa yhteistyössä eri työmuotojen välillä. Tarkasteltaessa yhteistyön mahdollisuuksia jo toteutuvien työmuotojen ja niitä tekevien työntekijäryhmien näkökulmasta hedelmällisiä työmuotoja yhteistyölle voisivat olla taloudellinen avustaminen, isostoiminta, päihdetyö, kriminaalityö ja koulutyö. Kyselyyn osallistuneet erityisnuorisotyötä tai nuorisodiakoniaa tekevät vastaajat toteuttivat työssään näitä työmuotoja, mutta ilmeisen yksin. Esimerkiksi diakoniatyön tuominen vahvemmin mukaan isostoimintaan ja koulutyöhön voisi toimia tehokkaasti ulkopuolisuutta ehkäisevänä toimintana. Taloudellisen avustamisen jakaminen esimerkiksi erityisnuorisotyöntekijöiden kanssa paitsi keventäisi diakoniatyöntekijöiden työtaakkaa, myös madaltaisi nuorten kynnystä hakea apua huonoon taloudelliseen tilanteeseensa.

5.5 Keiden kanssa tehdään yhteistyötä?

Kysymys eri toimijoiden kanssa tehtävästä yhteistyöstä esitettiin erikseen niille, jotka ilmoittivat tekevänsä erityisnuorisotyötä ja nuorisodiakoniaa sekä niille, jotka ilmoittivat, ettei se kuulu heidän työhönsä. Erityisnuorisotyötä ja nuorisodiakoniaa tekevien keskuudessa päivittäistä yhteistyötä tehtiin seurakunnan työntekijöiden kanssa sekä kunnan nuorisotoimen että kunnan/järjestön etsiväntyön kanssa (kuvio 22; liite 3, taulukko 3).

Kuvio 22. Erityisnuorisotyötä tai nuorisodiakoniaa tekevät henkilöt toimivat yhteistyössä eri toimijoiden kanssa (%) N=18–35

Yhteistyötä koulujen ja oppilaitosten kanssa tehtiin myös runsaasti. Yhteistyö kunnan ja valtion toimielinten kanssa oli vähäistä. Kelan, työvoimatoimiston ja sosiaalitoimen kanssa tehtiin yhteistyötä harvoin tai ei lainkaan. Poikkeuksena tästä olivat diakoniatyöntekijät, jotka tekivät jonkin verran yhteistyötä näiden toimielinten kanssa. Näistä eniten diakoniatyö toimi yhteistyössä sosiaalitoimen kanssa.

Erityisnuorisotyön ja nuorisodiakonian voidaan sanoa toteutuvan yhteistyössä pääasiassa oman seurakunnan muiden työalojen kanssa. Myös yhteistyö muiden seurakuntien, kaupunkien ja kuntien nuorisotoimien sekä etsivän nuorisotoimen kanssa.

työn kanssa oli yleistä ja paikoin viikoittaista. Lisäksi viikoittaista yhteistyötä tehtiin poliisin kanssa. Vaikka erityisnuorisotyön ja nuorisodiakonian yhtenä toimintamuotona on palveluohjaus, yhteistyö esimerkiksi Kelan ja muiden vastaavien toimijoiden kanssa oli vähäistä. Diakoniatyön puolella palveluohjaus näkyi myös yhteistyönä sosiaalitoimen, työllistymispalveluiden ja Kelan kanssa. Erityisnuorisotyön ja nuorisodiakonian palveluohjaus saattaa siis erota diakoniatyön tekemästä palveluohjauksesta. (Liite 3, taulukko 3.) Aineisto ei kuitenkaan anna vastausta tähän, eroavatko ne ja mikäli eroavat, niin miten.

Yhteistyön vähyyttä näkyi myös siinä, että valtaosa erityisnuorisotyötä ja nuorisodiakoniaa tekevistä ilmoitti käyttävänsä alle 20 prosenttia viikkotyöajastaan yhteistyöhön kirkon tiloissa tai muualla. Lähes neljä kymmenestä erityisnuorisotyöntekijästä kertoi käyttävänsä viikkotyöajastaan 21–40 prosenttia yhteistyöhön muualla kuin kirkon tiloissa. Suuremman osuuden viikkotyöajasta käyttäminen yhteistyöhön oli vähäistä kaikissa työntekijäryhmissä.

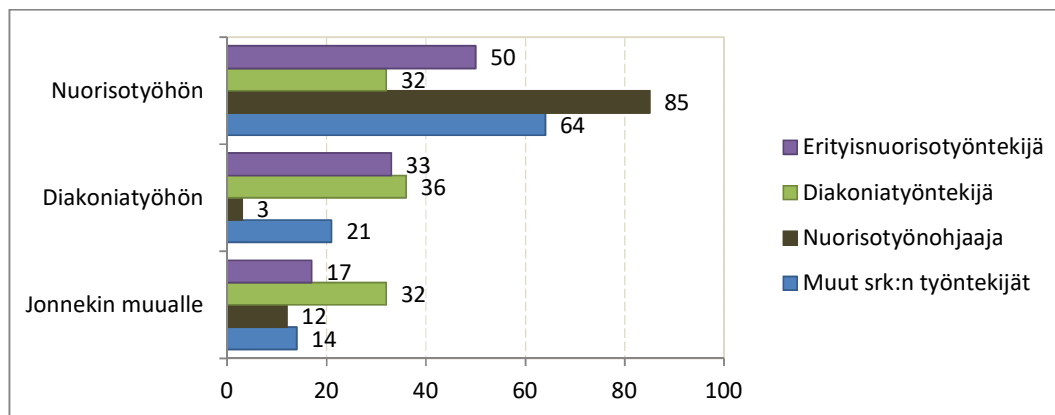
Ne vastaajat, jotka eivät tee erityisnuorisotyötä tai nuorisodiakoniaa, tekivät yhteistyötä eri toimijoiden kanssa. Eniten yhteistyötä tehtiin oman seurakunnan työntekijöiden kanssa. Lisäksi nuorisotyöntekijät tekivät paljon kouluyhteistyötä, kuten myös tätä työtä tekevien vastauksista kävi ilmi. (Liite 3, taulukko 4.)

Erityisnuorisotyön ja nuorisodiakonian työmuodot muuttuvat nopeasti vastaamaan nuorten ja lasten tarpeita ja näin tapahtuu mahdollisesti myös yhteistyökumppaneiden kohdalla. Yhteistyötä tehdään eniten niiden tahojen kanssa, joiden kanssa pystytään vastaamaan parhaiten nuorten ja lasten senhetkiseen tarpeeseen. Vuonna 2003 kirkon erityisnuorisotyö toimi tiiviissä yhteistyössä kaupunkien ja kuntien nuorisotoimen kanssa. Vain joka neljäs seurakunta, jossa erityisnuorisotyötä tuolloin tehtiin, ilmoitti, ettei yhteistyötä kunnan nuorisotoimen kanssa ole. Tuolloin yli puolet seurakunnista ilmoitti myös tekevänsä yhteistyötä poliisin kanssa, mikä on selvästi vuosien kuluessa vähentynyt. Sosiaalitoimen kanssa yhteistyössä toimi lähes 60 prosenttia seurakunnista, mikä on myös selvästi vähentynyt. (Kirkko muutosten keskellä 2004, 176.) Kyse voi nuorten tarpeiden muuttumisen lisäksi olla myös muuttuneissa lainsäädännöissä ja byrokratian lisääntymisessä. Yhteistyötä vaikeuttavat tänä päivänä salas-

sapitovelvollisuudet ja erilaiset säädökset tiedon jakamisesta. Erityisesti säädökset hankaloittavat eri viranomaisten kanssa yhteistyössä toimimista palveluiden käyttäjän asioissa.

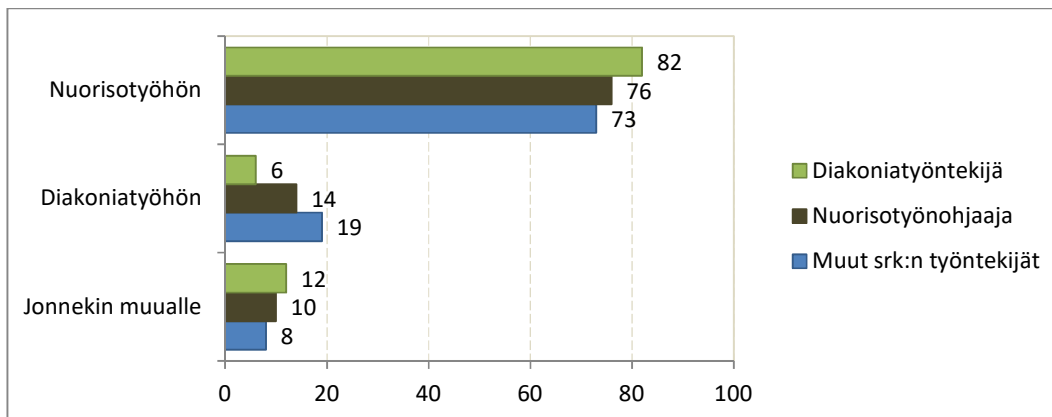
5.6 Mikä on erityisnuorisotyön ja nuorisodiakonian paikka ja nimi?

Erityisnuorisotyön ja nuorisodiakonian sijoittaminen seurakunnassa hallinnollisesti jakoi vastaajien mielipiteitä. Diakoniatyöntekijöiden, jotka tekevät erityisnuorisotyötä tai nuorisodiakoniaa, vastaukset jakautuivat tasaisesti diakoniatyön, nuorisotyön ja jonkin muun välille (kuvio 23).

Kuvio 23. Erityisnuorisotyötä tai nuorisodiakoniaa tekevien mielestä erityisnuorisotyön ja nuorisodiakonian toivotaan hallinnollisesti kuuluvan (%) ammattiryhmittäin tarkasteltuna N=97

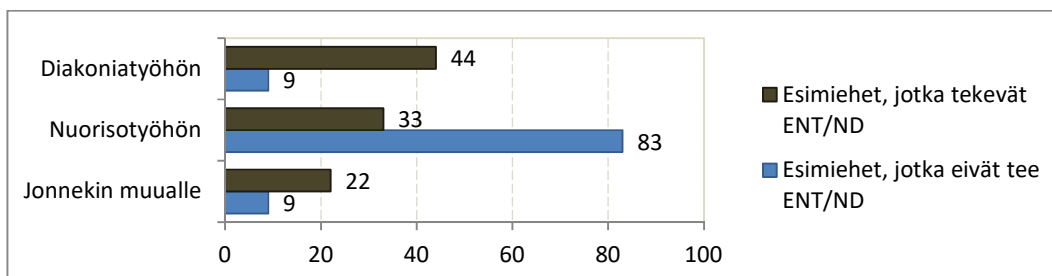
Sen sijaan ne diakoniatyöntekijät, jotka eivät kokeneet erityisnuorisotyötä tai nuorisodiakoniaa osaksi omaa työtään, sijoittaisivat ylivoimaisesti sen hallinnollisesti nuorisotyön alaisuuteen (kuvio 24).

Kuvio 24. Ne, jotka eivät tee erityisnuorisotyötä tai nuorisodiakoniaa, toivoisivat erityisnuorisotyön ja nuorisodiakonian kuuluvan hallinnollisesti (%) ammattiryhmittäin tarkasteltuna N=117

Nuorisotyöntekijöistä kaikki sijoittaisivat erityisnuorisotyön ja nuorisodiakonian hallinnollisesti selkeästi nuorisotyön alle (kuvio 23 ja 24). Samoin muut seurakuntatyön tekijät sijoittaisivat sen mieluiten nuorisotyöhön.

Esimestehtävissä toimivat vastaajat, jotka kokivat tekevänsä erityisnuorisotyötä tai nuorisodiakoniaa, sijoittaisivat tämän työmuodon hallinnollisesti diakoniatyöhön. Esimiehet, joiden työtehtäviin ei kuulu tätä työtä, halusivat, että erityisnuorisotyö ja nuorisodiakonia kuuluisi hallinnollisesti nuorisotyön alaisuuteen. (Kuvio 25.)

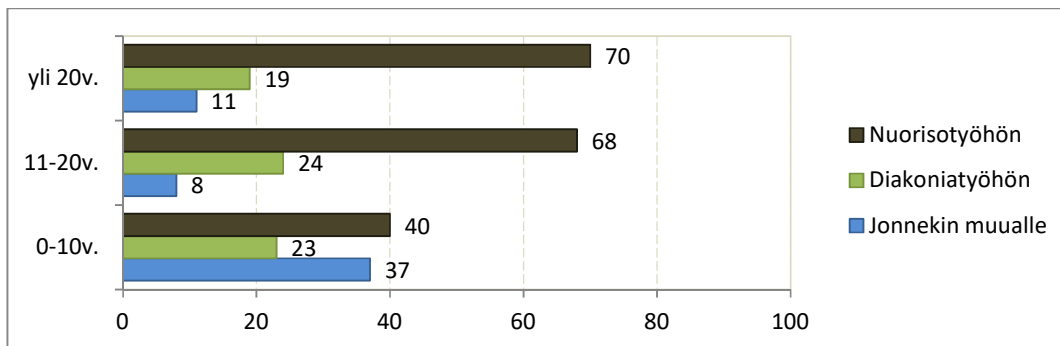
Kuvio 25. Hallinnollisesti erityisnuorisotyön ja nuorisodiakonian halutaan kuuluvan N=97–117

Ne esimiestehtävissä toimivat, joiden työhön kuuluu myös erityisnuorisotyötä ja nuorisodiakoniaa, näkevät ja ymmärtävät työn diakonisuuden ja sijoittaisivat näin ollen työmuodon mieluummin diakoniatyön alle. Muiden vastaajien vastauksiin (kuvio 25) vaikuttaa kenties perinteinen ikäryhmäajattelu ja työmuotojen perinteinen sijoittaminen seurakunnissa. Yhtenä selittävänä tekijänä voidaan pitää vastaajien omaa kokemusta diakoniatyön ja nuorisotyön johtamisesta. Erityisnuorisotyötä tai nuorisodiakoniaa tekevien esimiestehtävissä toimivien vastaajien sijoittumisella työaloihin ei ollut tilastollista merkitystä suhteessa siihen, mihin he halusivat erityisnuorisotyön ja nuorisodiakonian seurakunnissa sijoitettavan. Erityisnuorisotyö ja nuorisodiakonia voidaan nähdä myös lähempänä nuorisotyötä johtuen tämän työn työtapojen ja -muotojen herkästä leviämisestä perusnuorisotyöhön.

Lähes 70 prosenttia kaikista vastaajista sijoittaisi erityisnuorisotyön ja nuorisodiakonian hallinnollisesti seurakunnan nuorisotyön alaisuuteen. Avoimissa vastauksissa kannatettiin erityisesti tämän työn hallinnointia ja järjestämistä täysin omana yksikkönään.

Eniten kannatusta tästä työmuodosta käytettävästä nimestä sai vastaajien keskuudessa erityisnuorisotyö. Erityisnuorisotyö-nimitystä kannatti 44 prosenttia vastaajista, jotain muuta nimikettä ehdotti 32 prosenttia ja nuorisodiakonian valitsi 24 prosenttia. Joku muu -vaihtoehdolla ehdotettiin termejä nuorisotyö ja ulkopuolisuuden ehkäisy. Osa vastaajista on todennäköisesti ymmärtänyt kysymyksen eri tavalla kuin tutkijat olivat sen tarkoittaneet. Kysymyksen asettelu on todennäköisesti ollut hankala ymmärtää ja kysymys oli esitetty sellaisessa kohdassa kyselyä, joka vaikeutti yhteneväistä tulkintaa. Vastaajat ehdottivat työmuodon nimeksi osittain myös itse edustamaansa työmuotoa, kuten esimerkiksi musiikkityö, varhaisnuorisotyö ja perhetyö. Näin ollen vastauksista ei voitu vetää suoraan johtopäätöstä, että erityisnuorisotyöstä tai nuorisodiakoniasta haluttaisiin käyttää mieluiten termiä erityisnuorisotyö, vaikka aineisto siihen viittaakin.

Kysyttäessä erityisnuorisotyön ja nuorisodiakonian hallinnollista sijoittamista vastaajien työvuosilla seurakunnassa näytti olevan tilastollista merkitystä niiden vastaajien kohdalla, jotka tekevät kyseistä työtä.

Kuvio 26. Hallinnollisesti erityisnuorisotyön ja nuorisodiakonian halutaan kuuluvan henkilöiden, joiden työtehtäviin sisältyy erityisnuorisotyötä tai nuorisodiakoniaa (%) työvuosien mukaan tarkasteltuna N= 97

Suurin osa niistä erityisnuorisotyötä tai nuorisodiakoniaa tekevästä vastaajista, jotka ovat työskennelleet seurakuntatyössä joko alle 10 vuotta tai yli 20 vuotta, halusivat sijoittaa erityisnuorisotyön ja nuorisodiakonian hallinnollisesti nuorisotyöhön. Vastaajat, jotka ovat olleet seurakuntatyössä 10–20 vuotta, sijoittaisivat erityisnuorisotyön ja nuorisodiakonian hallinnollisesti pikemmin diakoniatyön alle. (Kuvio 26.) Voi olla, että uusimmat ja kokeneimmat työntekijät ovat niitä, jotka pitävät vahvimmin kiinni perinteistä ja kokevat perinteisen ikäjaottelun vaikuttavan vahvasti erityisnuorisotyön ja nuorisodiakonian hallinnollisen sijoittamiseen. Kokeneempien työntekijöiden kohdalla kyse voi olla myös tottumuksesta, sillä tämä työmuoto on perinteisesti sijoitettu nuorisotyön alaisuuteen. Vastaajien, jotka eivät tee erityisnuorisotyötä tai nuorisodiakoniaa, mielipiteeseen ei vaikuttanut työskentelyvuosien määrä, vaan kaikissa vuosiluokissa yli 70 prosenttia sijoittaisi sen nuorisotyön alaisuuteen.

5.7 Tulosten yhteenveto

Tutkimuksen keskeisimpinä tuloksina ovat vastaukset neljään tutkimuskysymykseen. Alussa esitetyt kysymykset olivat seuraavat:

1. Kuka erityisnuorisotyötä tai nuorisodiakoniaa tekee?
2. Kenelle sitä tehdään?
3. Miten sitä tehdään?
4. Mihin se tulisi hallinnollisesti sijoittaa ja miksi sitä tulisi kutsua?

Erytisnuorisotyön tai nuorisodiakonian työotteella työskentelee seurakuntatyössä kaikkien työalojen edustajia, mutta se on työmuotona painottunut erityisnuorisotyöntekijöille ja nuorisotyönohjaajille. Vain harva työntekijä tekee erityisnuorisotyötä tai nuorisodiakoniaa täysipäiväisesti, vaan työhön kuuluu usein myös paljon muuta. Kirkon nuorisotyönohjaajien liitto ja Diakoniatyöntekijöiden liitto ovat linjanneet erityisnuorisotyönohjaajan viran olevan seurakunnan erityisvirka siinä missä sairaalapapin tai perheneuvojankin virka. Tutkimustulokset tukevat tätä väittämää ja sitä, että erityisnuorisotyönohjaaja on erityisasiantuntija, jolla on laajat yhteistyöverkostot ympäröivän yhteiskunnan kanssa. (Kirkon nuorisotyöntekijöiden liitto & Diakoniatyöntekijöiden liitto 2012.)

Erytisnuorisotyönohjaajat kohtaavat paljon samankaltaisista ongelmista kärsiviä palveluiden käyttäjiä kuin diakoniatyöntekijät, mutta erityisnuorisotyöntekijät työskentelevät näiden lasten ja nuorten kanssa nuorisotyöstä tutuilla menetelmillä. Tutkimustulokset siis vahvistavat Suomen evankelis-luterilaisen kirkon erityisnuorisotyön linjauksessa (2016) esitetyn ajatuksen siitä, että erityisnuorisotyö on kasvatuksen ja diakonian rajapinnassa tapahtuvaa diakonista nuorisotyötä. Tutkimus vahvistaa käsitystä siitä, että erityisnuorisotyö ja nuorisodiakonia huomioi erityisesti ne, jotka apua eniten tarvitsevat eivätkä sitä muualta saa ja että kirkon erityisnuorisotyössä pyritään täyttämään katvealueita, joita jää muusta kirkon tekemästä työstä. (Kirkon tiedotuskeskus 2007, 34; Porkka ym. 2016, 9.)

Vaikka Suomen evankelis-luterilaisen kirkon erityisnuorisotyön linjaus lukee kirkon erityisnuorisotyön perusmenetelmiksi etsivän työn, yksilötyön, pienryhmä-

työn ja vaikuttamistyön (Läsnäolon nuorisotyö 2016, 23.), näyttäytyvät työn painopisteet tutkimuksen valossa hieman erilaisilta. Tutkimuksessa keskeisimmiksi menetelmiksi erityisnuorisotyössä ja nuorisodiakoniassa nousivat matalan kynnyksen toiminta, palveluohjaus, nuorten arjessa mukana oleminen ja rinnalla kulkeminen. Näiden lisäksi toki tehdään paljon myös linjauksessa mainittuja etsivää työtä, pienryhmätyötä ja yksilötyötä. Keskeisiä toimintamenetelmiä ovat myös asennekasvatus, koulutyö, vapaaehtoisten koordinointi, roolimallina toimiminen ja nopea reagointi.

Erityisnuorisotyö ja nuorisodiakonia tuntuvat muuttuneen erityisesti työmuodoiltaan viimeisen kahdeksan vuoden aikana vertailtaessa tutkimusta vuoden 2010 erityisnuorisotyön tilastoihin. Toki välissä ei ole ollut käytettävissä tilastoja ja tutkimustulokset ovat vain suuntaa antavia ja painottavat työntekijöiden omaa kokemusta enemmän kuin tarkkoja lukuja, mutta joitain johtopäätöksiä voidaan vertailusta kuitenkin tehdä. Vuonna 2010 erityisnuorisotyössä tehtiin paljon yksilötyötä, Saapas-toiminta oli aktiivista ja vapaaehtoisia koulutettiin paljon. Lisäksi useassa seurakunnassa toimi erityisnuorisotyön alla kahvilatoimintaa ja erityisnuorisotyö järjesti leirejä ja retkiä. Leiri- ja retkitoiminta tuntuu kadonneen erityisnuorisotyön ja nuorisodiakonian työmuodoista täysin ja varsinkin 90-luvulla kukoistanut kahvilatoiminta tuntuu hiipuneen lähes olemattomiin. Vapaaehtoisten kouluttaminen tai koordinoiminen ei kuulu kovinkaan monen erityisnuorisotyötä tai nuorisodiakoniaa tekevän toimenkuvaan oleellisena osana, vaikka vielä vuonna 2010 vapaaehtoisia kirkon erityisnuorisotyössä toimivia henkilöitä oli ympäri Suomen lähes 800. (Ojala 2011, 4–10.)

Hallinnollisesti erityisnuorisotyö ja nuorisodiakonia tulisi tutkimustulosten mukaan sijoittaa nuorisotyön alaisuuteen. Tämä työmuoto voidaankin nähdä olennaisena osana koko nuorisotyön olemusta, edustaen kentän monimuotoisuutta. Useimmiten kristillinen nuorisotyö kohdentaa työn massoihin ja painottaa työssä kristillistä kasvatusta. Sen voidaan kuitenkin ajatella kohdentavan toimintaa kaipaavaan joukkoon, jolla on erityistarpeita. (Porkka ym. 2016, 7–8.) Näin ollen voidaan ajatella erityisnuorisotyön ja nuorisodiakonian olevan osa nuorisotyötä. Kuitenkin kohderyhmän erityistarpeet ja työn kohdistaminen niihin, joiden hätä on suurin, kertoo erityisnuorisotyön ja nuorisodiakonian olevan enemmänkin

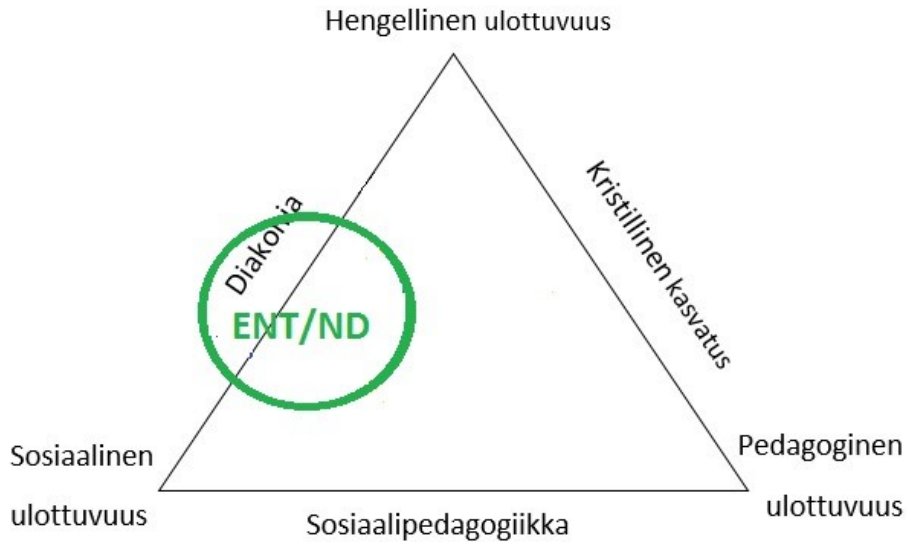
diakoniaa. Vaikka tutkimus osoittaakin tämän työn olevan lähempänä diakoniaa kuin nuorisotyötä, halutaan se kuitenkin hallinnollisesti sijoittaa nuorisotyöhön ja tutkimuksen mukaan tätä työmuotoa tulisi kutsua erityisnuorisotyöksi.

6 ERITYISNUORISOTYÖ ON DIAKONIAA

Tässä luvussa tarkastellaan erityisnuorisotyön ja nuorisodiakonian suhdetta kristilliseen nuorisotyöhön ja diakoniatyöhön tutkimustulosten valossa. Luvussa pohditaan erityisnuorisotyön ja nuorisodiakonian sijoittumista kristillisen kasvatuksen ulottuvuuksia kuvaavaan kolmioon ja mietitään kuuluvatko erityisnuorisotyö ja nuorisodiakonia kristilliseen kasvatukseen vai ovatko ne lähempänä diakoniaa. Lisäksi luvussa tarkastellaan erityisnuorisotyön ja nuorisodiakonian mahdollista sijoittumista seurakuntatyössä tutkimustulosten mukaan ja sopivaa nimitystä työmuodolle.

Erityisnuorisotyö ja nuorisodiakonia sijoittuvat kirkon nuorisotyön ja diakoniatyön rajapintaan. Työssä kohdataan palveluiden käyttäjiä, joiden haasteet elämässä ovat usein diakoniatyön palveluiden käyttäjille tyypillisiä, mutta heidän kanssaan työskennellään nuorisotyölle tyypillisellä otteella ja työmenetelmillä. Erityisesti erityisnuorisotyön ja nuorisodiakonian palveluiden käyttäjiä yhdistävät haasteet elämänhallinnassa, työelämän ja koulutuksen ulkopuolelle jääminen, psyykkiset sairaudet ja päihdeongelmat. Erityisnuorisotyötä tai nuorisodiakoniaa tekevät työntekijät, varsinkin erityisnuorisotyöntekijän nimikkeellä toimivat työntekijät, eivät välttämättä ymmärrä työn ja palveluiden käyttäjien suurta samankaltaisuutta diakoniatyön ja sen palveluiden käyttäjien kanssa, eikä yhteistyömahdollisuuksia tästä johtuen välttämättä tunnista tai osata hyödyntää optimaalisella tavalla. Toisaalta diakoniatyöntekijät eivät aina välttämättä ymmärrä olevansa tekemisissä erityisnuorisotyön tai nuorisodiakonian kohderyhmän kanssa tehdessään työtä palveluiden käyttäjien kanssa. Mikäli yhteistyö nuorisotyön, diakoniatyön ja erityisnuorisotyön sekä nuorisodiakonian välillä olisi tiivistä ja sujuvaa, ei jaottelua eri kohderyhmiin enää tarvittaisi, vaan nuori tai lapsi voitaisiin todella kohdata kokonaisuutena.

Erityisnuorisotyö, nuorisodiakonia ja diakoninen nuorisotyö voidaan sijoittaa kristillisen nuorisotyön ulottuvuuksia kuvaavaan kolmioon. Työmuodon nimitys ei muuta sen sijaintia kolmiossa, vaan erityisnuorisotyön ja nuorisodiakonian kaikki muodot sijoittuvat samalle alueelle.

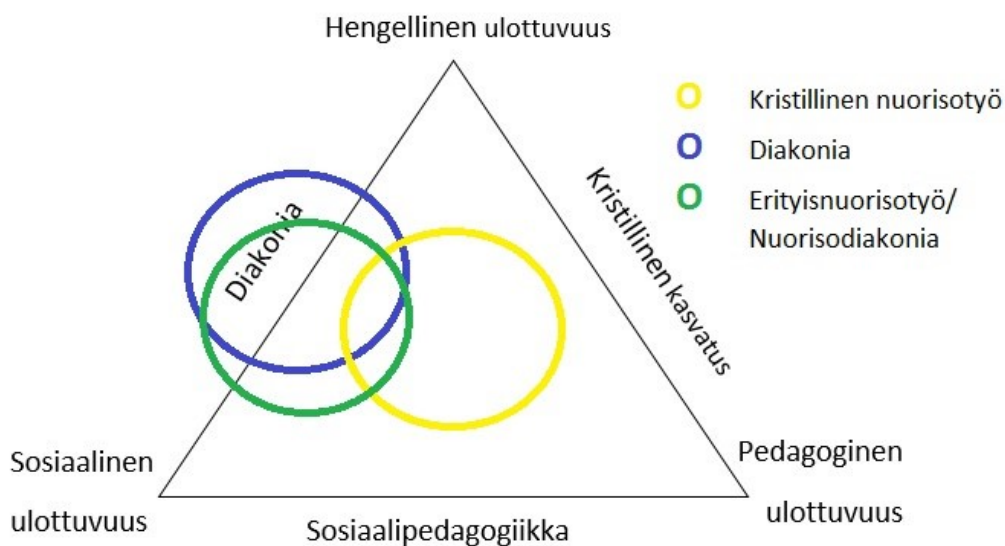
Kuva 2. Erityisnuorisotyön (ENT) ja nuorisodiakonian (ND) sijoittuminen kristillisen nuorisotyön ulottuvuudet -kolmioon

Vaikka erityisnuorisotyö ja nuorisodiakonia voidaankin sijoittaa kristillisen kasvatuksen ulottuvuuksien kolmioon, tutkimuksen valossa voidaan kuitenkin todeta, että se on lähempänä diakoniatyötä kuin nuorisotyötä ja se painottuu kolmion vasemmalle puolelle (kuva 2), hieman alaviistoon. Ideaalitulanteessa kristilliseen kasvatukseen kuuluva työmuoto osuisi kolmion keskelle, jolloin kaikki ulottuvuudet olisivat tasapainossa (Porkka ym. 2016, 29).

Erityisnuorisotyössä ja nuorisodiakoniassa korostuvat työn diakoninen ulottuvuus ja sosiaalinen ulottuvuus. Työn painopistettä tulisi siis hieman siirtää nostamalla hengellisen ulottuvuuden roolia ja korostamalla kristillistä kasvatusta, mikäli työn nähdään olevan osa nuorisotyötä. Työmuodon matalan kynnyksen toimintaa korostava luonne luo haasteita hengellisen ulottuvuuden korostamiselle. Kristillinen kasvatus ja hengellinen ulottuvuus kuuluvat Kristillinen kasvatus kuuluu vahvasti kristilliseen nuorisotyöhön, muttei niinkään diakoniatyöhön, vaikka sitä tehtäisiinkin nuorten parissa. Tämä kertoo osaltaan diakoniatyön sekä erityisnuorisotyön ja nuorisodiakonian samankaltaisuudesta.

Nuorisotyö sekä erityisnuorisotyö ja nuorisodiakonia yhdistyvät käytännön tasolla erityisesti nuorten arjessa mukana olemisessa, koulutyössä, roolimallina toi-

mimisessa, matalan kynnyksen toiminnassa ja pienryhmytyössä. Kummassakaan työmuodossa ei juurikaan tehdä taloudellista avustamista. Diakoniaa sekä erityisnuorisotyötä ja nuorisodiakoniaa yhdistävät palveluiden käyttäjien elämäntilanteiden lisäksi erityisesti työn palveluohjauksellisuus. (Kuva 3.)

Kuva 3. Diakoniatyön, kristillisen nuorisotyön sekä erityisnuorisotyön ja nuorisodiakonian sijoittuminen kristillisen nuorisotyön ulottuvuudet -kolmioon

Kristillisen kasvatuksen ei nähdä olevan olennainen osa erityisnuorisotyötä tai nuorisodiakoniaa. Kuitenkin tutkimuksen mukaan valtaosan tätä työtä tekevistä työntekijöistä työhön kuuluu kristillistä kasvatusta. Kristillisen kasvatuksen koetaan ehkä kuuluvan työn muuhun sisältöön kuin erityisnuorisotyöhön tai nuorisodiakoniaan. Hengellinen ulottuvuus ei juurikaan näy tutkimuksessa osana erityisnuorisotyötä tai nuorisodiakoniaa. On vaikea sanoa, johtuuko tämä siitä, että tätä työmuotoa ei nähdä kovinkaan hengellisenä, vai siitä, ettei hengellisyyden koeta olevan työmuodon keskiössä. Erityisnuorisotyön ja nuorisodiakonian hengellistä ulottuvuutta tulisi tutkia enemmän, sillä kirkossa on käyty jo pitkään keskustelua siitä, miten kirkon erityisnuorisotyö ja nuorisodiakonia eroaa kuntien tekemästä erityisnuorisotyöstä.

Tutkimuksessa ilmenee, että diakoniatyön keskeisenä tehtävänä on taloudellinen avustaminen. Taloudellista avustamista ei juurikaan tehdä muilla työaloilla, vaikka palveluiden käyttäjillä olisikin samanlaisia tarpeita. Palveluiden käyttäjien

kannalta olisi helpompaa, mikäli he saisivat kaiken tarvitsemansa palvelun yhdeltä työntekijältä. Yhteiskunnan palveluissa on pyritty varsinkin nuorten kohdalla kohti niin sanottua yhden luukun palvelumuotoa, jossa nuori saa kaiken tarvitsemansa palvelun yhdestä ja samasta paikasta. Kirkko on kuitenkin vielä vahvasti kiinni siinä perinteessä, jonka mukaan taloudelliseen avustamiseen liittyvät palvelut kuuluvat vain ja ainoastaan diakoniatyöntekijöiden tehtäviin. Palveluiden käyttäjien kannalta tämä ei ole toimiva toimintamalli, vaan heidän kannaltaan olisi huomattavasti parempi, mikäli myös erityisnuorisotyöntekijät voisivat avustaa heitä myös taloudellisesti. Tähän haasteeseen auttaisi varmasti erityisnuorisotyön sijoittaminen diakoniatyön alle ja nimen muuttaminen nuorisodiakoniaksi. Sen ei kuitenkaan tulisi olla niin, vaan asiakaslähtöisen ajattelun tulisi rantautua myös kirkon auttamistyöhön. Herää kysymys, mikä estää erityisnuorisotyössä tehtävän taloudellisen avustamisen, kun kuitenkin voidaan sanoa erityisnuorisotyön olevan diakoniaa.

Erityisnuorisotyön ja nuorisodiakonian sijoittaminen seurakuntien työhön ei sekään ole yksiselitteistä. Tutkimuksen perusteella tämä työmuoto tulisi sijoittaa seurakunnissa joko nuorisotyön yhteyteen tai erottaa se aivan omaksi työmuodokseen. Toki tutkimuksen perusteella erityisnuorisotyö ja nuorisodiakonia pitäisi pyrkiä toteuttamaan moniammatillisena yhteistyönä. On vaikea sanoa, eristääkö omaksi työmuodoksi erottaminen sen muusta seurakuntatyöstä vai loisiko se paremmat mahdollisuudet moniammatilliseen yhteistyöhön kuin valmiin työmuodon alle sijoittaminen.

Tutkimus ei anna vastausta siihen, mitä nimitystä erityisnuorisotyöstä tai nuorisodiakoniasta tulisi käyttää. Tutkimustulokset näyttävät, että erityisnuorisotyö olisi halutumpi termi, mutta tuloksen luotettavuus on kyseenalainen. Launosen (2008) mukaan erityisnuorisotyötä parempi nimitys olisi joko diakoninen nuorisotyö tai nuorisodiakonia. Nämä nimitykset kertoisivat enemmän työn sisällöstä ja suuntautumisesta, mutta diakonia itsessään terminä laajemmin ajateltuna on vaikeasti käytettävissä.

Nimityksissä erityisnuorisotyö ja nuorisodiakonia on molemmissa sekä haasteita että hyviä puolia. Nuorisodiakonia nimityksenä korostaisi työn kristillisyyttä ja

identifioisi työn juuri kirkon tekemäksi auttamistyöksi. Lisäksi nuorisodiakonia nimenä toisi työmuodon lähemmäksi diakoniatyötä, mihin se tämän tutkimuksen valossa selkeästi kuuluu. Kirkkoa ja seurakuntaelämää tuntemattomalle sana diakonia saattaa kuitenkin olla haastava. Olisi myös vaikea ymmärtää, mitä nuorisodiakonia pitää sisällään. Erityisnuorisotyötä voidaan nimityksenä pitää saavutettavampana ja sitä termiä käytetään yleisesti kunnallisella puolella kuvaamaan vastaavaa työmuotoa. Kuitenkin terminä erityisnuorisotyö voidaan kokea myös leimaavaksi, mutta sama haaste tulee vastaan myös nuorisodiakonian kohdalla.

Erityisnuorisotyön, nuorisodiakonian ja diakonisen nuorisotyön rinnalle on kehitelty myös muita nimityksiä kuten esimerkiksi syrjäytymisen ehkäisy ja ulkopuolisuuden ehkäisy. Nämä nimitykset ovat käytännössä pitkiä ja hankalia käyttää, eivätkä ne juurikaan kuvaa työn sisältöä. Ulkopuolisuuden ehkäisy -nimityksellä on pyritty välttämään mahdollinen leimaavuus, mutta saavutettavuus on siinä kärsinyt.

Erilaisia erityisnuorisotyöstä ja nuorisodiakoniasta käytettäviä nimityksiä on Suomen evankelis-luterilaisessa kirkossa paljon. Samaa työtä saattavat seurakunnissa tehdä erityisnuorisotyöntekijät, nuorisodiakonit ja, kuten esimerkiksi Tampereella, erityisdiakonian koordinaattori. Näitä erilaisia nimityksiä ja työnimikkeitä tulisi tutkia, jotta niiden ja myös tämän tutkimuksen pohjalta voitaisiin joko valita tai luoda yhteneväinen nimitys työmuodolle ja työntekijöille. Koska seurakunnat ovat järjestäneet erityisnuorisotyön ja nuorisodiakonian toteutumisen monella eri tavalla, on olennaista tehdä yhteneväisiä tehtäväkuvauksia ja tuoda erityisesti lisää esille erityisnuorisotyön ja nuorisodiakonian vaativuutta ja erityispiirteitä (Kirkon nuorisotyöntekijöiden liitto & Diakoniatyöntekijöiden liitto 2012.)

Ennen tutkimuksen tekemistä, tulokulmamme erityisnuorisotyöhön ja nuorisodiakoniaan poikkesivat toisistaan johtuen omista ammatillisista taustoistamme. Tutkimuksen tekemisen myötä olemme oppineet ymmärtämään paremmin ulkopuolisuuden ehkäisyyn tähtäävän työn kokonaisuutta ja havainneet valtavia mahdollisuuksia yhteistyöhön tällä työn osa-alueella. Vaikka edustammekin kir-

kon eri työaloja, teemme silti samaa työtä niiden nuorten parissa, jotka apua ja tukea eniten tarvitsevat.

Olemme oppineet paljon siitä, miten tutkimusta tehdään ja millaisia vaikuttamisen mahdollisuuksia tutkimuksen tekeminen antaa. Saimme kokemuksen siitä, että olimme tekemässä omaa työtä ja koko kirkkoa hyödyttävää tutkimusta. Lisäksi kehityimme erilaisten sähköisten työvälineiden käytössä ja oman ajankäytön hallinnassa. Opimme tutkimusprosessin aikana luottamaan omaan käsitykseen siitä, mitkä tulokset ovat tutkimuksen kannalta oleellisia ja merkittäviä sekä löytämään oikeat asiat laajasta aineistosta. Haluamme myös jatkossa olla tuomassa esille erityisnuorisotyön ja nuorisodiakonian tärkeyttä seurakunnissa sekä olla mukana tekemässä aiheesta lisätutkimuksia. Ymmärsimme, että muutosta ei voi saada aikaan muutoin kuin tutkimalla, tiedottamalla tutkimustuloksista ja sitä kautta vaikuttamalla.

7 ERITYISNUORISOTYÖTÄ ON TEHTÄVÄ

Tämä luku käsittelee kirkon erityisnuorisotyön ja nuorisodiakonian tulevaisuutta ja erityisosaamisen merkitystä. Luvussa pohditaan, ketkä kärsisivät eniten siitä, ettei kirkko enää tulevaisuudessa toteuttaisi lainkaan erityisnuorisotyötä erillisenä työmuotona vaan erityisnuorisotyöstä ja nuorisodiakoniasta tulisi kaikkien seurakunnan kasvatustyöntekijöiden tehtävä ja yleinen työote.

Kirkkohallitus linjaa, että kirkon erityisnuorisotyö on diakoninen ja sielunhoidollinen asenne ja työote, jonka tulee toteutua kaikilla seurakunnan kasvatuksen työaloilla ja joka kaikkien seurakuntien kasvatustyöntekijöiden tulee omaksua (Läsnäolon nuorisotyö 2016, 8, 11). Vaikka linjauksessa mainitaan myös erityistehtävän merkitystä, voidaan pohtia, vaikuttaako linjauksen kaikille kuuluvan työotteen painotus erityisosaamisen tarpeellisuuteen.

Mikäli kaikkien kirkon kasvattajien tulee puuttua ulkopuolisuuskehitykseen, koetaanko erillistä työmuotoa enää tarpeelliseksi. On kuitenkin selvää, ettei kaikkia avun ja tuen tarpeessa olevia lapsia ja nuoria tavoiteta ilman erityistä työtä heidän parissaan ja että nykyinen ulkopuolisuuskehitys osoittaa vahvasti erityisnuorisotyön ja nuorisodiakonian tarpeellisuuden seurakunnissa ja koko yhteiskunnassa. Erityisnuorisotyöntekijöiden määrä kirkossa on hälyttävästi laskenut viimeisten vuosien aikana, vaikka työn tarve on jatkuvassa kasvussa. Tilastoja ja tunnuslukuja tarkasteltaessa tulisi huomioida se, että erityisnuorisotyössä ja nuorisodiakoniassa ei pyritä kokoamaan ja kohtaamaan suuria massoja, vaan toiminta kohdistuu ensisijaisesti yksilöihin ja pieniin ryhmiin.

Erityisnuorisotyö ja nuorisodiakonia kaipaavat kipeästi lisäresurssia eikä työtä voi täysin toteuttaa muun nuorisotyön tai diakonian ohessa. Tutkimustuloksista selviää, että vain murto-osalla työntekijöistä on mahdollisuus tehdä tätä työtä täysipainoisesti. Usein erityisnuorisotyö tai nuorisodiakonia on määritelty vain osaksi työnkuvaa eikä sille ole useimmiten edes määritelty prosenttiosuutta työstä. Tämä tekee työn tekemisestä helposti sirpaleista ja epäsäännöllistä. Riskinä on, että erityisnuorisotyö ja nuorisodiakonia jäävät muun työn jalkoihin,

sillä myös kirkon nuorisotyö ja diakoniatyö kaipaavat kipeästi lisäresurssia. Kun erityisnuorisotyötä ja nuorisodiakoniaa tehdään niin sanotun perustyön ohessa, on työn määrä ja laatu pitkälti kiinni työntekijän omasta innostuksesta ja intohimosta kyseistä työmuotoa kohtaan. Suurena riskinä on, että työntekijöiden vaihtuessa saattaa koko työmuoto unohtua tai kuihtua pois, jolloin seurakunnassa jää moni apua tarvitseva sitä vaille. Kirkossa tulisivin panostaa ulkopuolisuuden ehkäisyyn, paitsi kristillisen kasvatuksen ja diakonisen työtteen kautta, myös lisäämällä erityisnuorisotyöntekijöiden ja nuorisodiakonien määrää, jotta työaika voidaan tehokkaasti käyttää niiden lasten ja nuorten hyväksi, joita ei muuten tavoiteta.

Erytisnuorisotyöstä ja nuorisodiakoniasta ei ole viime vuosina kerätty laajoja tilastoja, mutta tämä asia on jo muuttumassa. Lisäksi olisi hyvä kerätä vuosittain tietoa siitä työntekijämäärästä, jonka työhön kuuluu erityisnuorisotyötä tai nuorisodiakoniaa. Erytisnuorisotyöntekijöiden määrä on kirkossa laskenut radikaalisti viimeisten vuosikymmenien aikana. Syitä tähän on varmasti monia. Yhtenä vaikuttavana tekijänä on varmasti ajatus siitä, että erityisnuorisotyön ja nuorisodiakonian tulee olla työote, jonka kaikki kirkon kasvatustyöntekijät hallitsevat. Tällä on helppo perustella erityisvirkojen lakkauttamista tai siirtämistä muuhun työhön, vaikka Kirkkohallitus edelleen linjaa myös erityisvirat tarpeellisiksi erityisnuorisotyössä. Voidaan myös ajatella niin, että koska valtaosa kirkon nuorisotyönohjaajista on koulutukseltaan sosionomeja, ei tarvetta erityisnuorisotyön asiantuntijoille enää ole.

Erytisnuorisotyötä tulee tutkia myös jatkossa, esimerkiksi barometrin keinoin. Diakoniabarometri tehdään joka toinen vuosi, ja vastaavanlainen menetelmä toimisi varmasti myös ulkopuolisuutta ehkäisevässä työssä. Erytisnuorisotyötä ja nuorisodiakoniaa tulee tutkia ja tuoda enemmän esille, jotta työ voi kehittyä vastaamaan paremmin kirkon ja yhteiskunnan tarpeita, jotta lasten ja nuorten kasvavaa pahoinvointia ja ulkopuolisuuskehitystä saataisiin hillittyä.

Tutkimustulosten mukaan ne lapset ja nuoret, joita erityisnuorisotyö ja nuorisodiakonia kohtaavat ovat juuri niitä, joita kukaan muu ei kohtaa. Mikäli erityisnuorisotyötä ja nuorisodiakoniaa ei syystä tai toisesta seurakunnassa ole, jäävät

maahanmuuttajat, henkilöt jotka viiltelevät, väkivallan uhrin, seksuaalisen väkivallan uhrin ja tekijät sekä asunnottomat lapset ja nuoret täysin vaille apua ja tukea. Syystä tai toisesta muut työalat eivät näitä ihmisryhmiä kohtaa työssään. On vaikea uskoa, että tämä johtuisi liian tehokkaasta erityisnuorisotyöstä tai nuorisodiakoniasta. Todennäköisesti nämä ihmisryhmät ovat niitä, jotka eivät löydä tietään diakoniatoimistoihin, sunnuntain jumalanpalveluksiin tai nuorisotyön kokoavaan toimintaan. He tarvitsevat avun ja tuen siellä, missä he ovat. Erityisnuorisotyö ja nuorisodiakonia ovat ainoita työmuotoja, jotka menevät sinne missä avun tarve on suurin, sinne missä avun tarvitsijat ovat, ja nämä työntekijät kohtaavat niitä lapsia ja nuoria, joita kukaan muu ei kohtaa.

Vuoden 2018 Diakoniabarometrissa todetaan, että diakoniatyöntekijöistä maahanmuuttajia kohtaavat lähinnä ne työntekijät, jotka ovat erikoistuneet juuri maahanmuuttajatyöhön. Vain pieni osa koko kirkon diakoniatyöntekijöistä kohtaa työssään maahanmuuttajia, pääosa palveluiden käyttäjistä on kantasuomalaisia. (Gävert, Malkavaara & Porkka 2018, 164.) Sen sijaan erityisnuorisotyönohjaajat kohtaavat tämän tutkimuksen mukaan työssään paljon maahanmuuttajia. Onko maahanmuuttajatyö siirtynyt enemmän erityisnuorisotyön ja nuorisodiakonian alueelle ja nimenomaan painotuksena nuoret maahanmuuttajataustaiset henkilöt?

Helposti ajatellaan erityisnuorisotyön olevan kuntien tehtävä, vaikka työmuotona se meneekin suoraan kirkon koko olemuksen ytimeen. Nuorisolain (L 1285/2016) 2§:n mukaan määritellään kunnan nuorisotyön tehtäviksi edistää nuorten osallisuutta ja vaikuttamismahdollisuuksia sekä kykyä ja edellytyksiä toimia yhteiskunnassa, tukea nuorten kasvua, itsenäistymistä, yhteisöllisyyttä sekä niihin liittyvää tietojen ja taitojen oppimista, tukea nuorten harrastamista ja toimintaa kansalaisyhteiskunnassa, edistää nuorten yhdenvertaisuutta ja tasa-arvoa sekä oikeuksien toteutumista sekä parantaa nuorten kasvu- ja elinoloja. Nuorisolain (L 1285/2016) 10 §:ssä myös määritellään, että kunnan on järjestettävä etsivää nuorisotyötä tai ainakin määriteltävä henkilö, jonka vastuulla se on. Nuorisolaista voidaan virheellisesti tulkita, että erityisnuorisotyö on kunnan velvollisuus ja näin ollen seurakuntien ja kirkon on turha tehdä kunnan kanssa kilpailevaa ja päällekkäistä työtä. Näin asia ei kuitenkaan ole. Sen sijaan erityis-

nuorisotyön ja nuorisodiakonian toteuttaminen yhdessä kuntien kanssa johtaisi varmasti hedelmällisiin tuloksiin ja palvelisi tehokkaasti niitä nuoria ja lapsia, jotka työmuotoa eniten tarvitsevat. Moniammatillinen yhteistyö palvelee paitsi palveluiden käyttäjiä, myös lisää työn tehokkuutta ja vähentää mahdollista päällekkäistä toimintaa.

Niitä lapsia ja nuoria, joilla on erityisiä tarpeita, on kuitenkin kaikissa seurakunnissa. Ja vaikka näiden lasten ja nuorten kohtaaminen kuuluukin olla osa kaikkien seurakunnan kasvatustyöntekijöiden osaamisaluetta, tulee vastaan tilanteita, joiden ammatilliseen hoitamiseen ulkopuolisuuden ehkäisyn osaaminen ei aina riitä vaan tarvitaan erityisasiantuntijoita ja työntekijäresurssien kohdentamista. (Kirkon nuorisotyöntekijöiden liitto & Diakoniatyöntekijöiden liitto 2012.)

Jotta kirkko olisi kaikkien kirkko, sen elämässä tulisi näkyä elämän koko kirjo. Muuten kirkko jää itse vajaaksi (Nyman 2006,106).

Erityisnuorisotyö ja nuorisodiakonia kohtaavat niitä ihmisiä, joita kirkon muut työalat eivät kohtaa. Ilman erityisnuorisotyötä ja nuorisodiakoniaa kirkko jää vajaaksi ja lakkaa olemasta kaikkien kirkko. Mikäli erityisnuorisotyötä tai nuorisodiakoniaa ei tehtäisi, se olisi katastrofi, paitsi niille ihmisille, jotka jäävät vaille tarvitsemaansa tukea, myös koko kirkolle.

LÄHTEET

- Alstela, J. (1986). *Palveluoperaatio Saapas. Mitä ja miksi?* (Kirkon nuorisotyön keskuksen julkaisu 030402-86) Helsinki: Nuorten keskus ja Lasten keskus.
- Going for Growth.* (2010). *Transformation for children, young people and the Church.* Church of England archbishops' council education division.
- Gävert, T., Malkavaara, M. & Porkka, J. (2018). Pohdintoja Diakoniabarometri 2018:n tuloksista. Teoksessa P. Isomäki, P. Salojärvi, J. Lehmusmies & V. Wallenius (toim.) *Diakoniabarometri 2018. Yksinäisyyden monet kasvot.* (Kirkon tutkimuskeskuksen verkkojulkaisuja 56)
- Heikkilä, T. (1998). *Tilastollinen tutkimus.* Helsinki: Edita Prima Oy.
- Heikkilä, T. (2008). *Tilastollinen tutkimus.* Helsinki: Edita Prima Oy.
- Heino, I. & Kuusi, R. (2006). Erillään yhdessä. Erilainen samanlainen rippikoulu. Teoksessa R. Kuusi & J. Porkka (toim.) *Yhtä paljon kaikille ei ole yhtä paljon kaikille.* (Kirkkohallituksen julkaisuja 2006:2)
- Hiltunen, L. (2009). Validiteetti ja reliabiliteetti. Luentomateriaali. Jyväskylän yliopisto. Saatavilla 30.10.2018
http://www.mit.jyu.fi/ope/kurssit/Graduryhma/PDFt/validius_ja_reliabiliteetti.pdf.
- Hirsjärvi, S., Remes, P. & Sajavaara, P. (2007). *Tutki ja kirjoita.* Jyväskylä: Tammi.
- Holopainen, M. & Pulkkinen, P. (2013). *Tilastolliset menetelmät.* Helsinki: Sanoma Pro Oy.
- Jussila, J., Oinonen, M., Unkuri, J. & Vatanen, O. (2004). *Aamenesta öylättiin. Kirkon ja uskon sanakirja.* Helsinki: Kirjapaja Oy.
- Kaartinen, J. (2017). *Selviämistarinoita: Snellu 50.* Helsinki: Helsingin seurakuntayhtymän erityisnuorisotyö.
- Kananen, J. (2008). *Kvantti. Kvantitatiivinen tutkimus alusta loppuun.* (Jyväskylän ammattikorkeakoulun julkaisuja 89). Jyväskylä: Jyväskylän ammattikorkeakoulu.
- Karjalainen, M. (2010). *Tilastotieteen perusteet.* Keuruu: Otava.

- Kauppinen, J. (1990). *Kansanlähetyksen alueellinen leviäminen. Tutkimus uskonnollisen innovaation hierarkkisesta diffuusiosta Suomessa vuosina 1967–1983*. Kirkon tutkimuskeskus.
- Kemppinen, P. (2000). *Nuoriso 2000. Nuorisotyön käsikirja*. 2. painos. Vantaa: Kannustusvalmennus P. & K. Oy.
- Kirkko muutosten keskellä* (2004). *Suomen evankelis-luterilainen kirkko vuosina 2000–2003*, (Kirkon tutkimuskeskuksen julkaisuja 89) Tampere: Kirkon tutkimuskeskus.
- Kirkon tiedotuskeskus (2007). Kirkon erityisnuorisotyö kannustaa erityistä tukea tarvitsevia nuoria. *Kristillinen kasvatus. Kirkon kasvatuksen yhteisölehti* 2–3, 34.
- KJ 4, '3. Kirkkojärjestys. Saatavilla 13.11.2018
<https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1993/19931055#L4>.
- Kirkon alat. Jäsenille. Edunvalvonta. Suomen evankelis-luterilainen kirkko. Keskeisiä kohtia työaikamääräyksistä. Saatavilla 13.11.2018
<https://www.kirkonalat.fi/jasenille/edunvalvonta/suome-evankelis-luterilainen-kirkko/935-2>.
- Kirkon nuorisotyöntekijöiden liitto & Diakoniatyöntekijöiden liitto (2012). Erityisnuorisotyönohjaajan viran sisältö ja tehtävien vaativuus. Saatavilla 2.11.2018.
<https://www.knt.fi/@Bin/26570/Erityisnuorisotyön+asiakirja.pdf>
- Konttinen, L. (2008) *Laatu paikallisessa tuotannossa laatuajattelun spatiaalinen diffuusio ja innovaatioverkosto primaarituotannossa Pohjois-Karjalassa*. (Yhteiskuntatieteellisiä julkaisuja (PDF), no 88.) Joensuu: Yhteiskunta- ja aluetieteiden tiedekunta / Yhteiskuntamaantiede ja maantiede. (Väitöskirja, Joensuun yliopisto)
- Kuusi, R. (2006). Erillään yhdessä. Erilainen samanlainen rippikoulu. Teoksessa R. Kuusi & J. Porkka (toim.) *Yhtä paljon kaikille ei ole yhtä paljon kaikille*. (Kirkkohallituksen julkaisuja 2006:2)
- KvantiMOTV (2013). Kvantitatiivisten menetelmien tietovaranto. Varianssianalyysi. Saatavilla 8.10.2018
<http://www.fsd.uta.fi/menetelmaopetus/varienssi/anova.html>.
- L 1285/2016 Nuorisolaki. Saatavilla
<https://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2016/20161285>.

- Launonen, P. (2007). Kirkon nuorisotyö – hengellisen, pedagogisen ja sosiaalisen kolmiyhteys. Teoksessa T. Hoikkala & A. Sell (toim.) *Nuorisotyötä on tehtävä*. (Nuorisotutkimusverkosto/Nuorisotutkimusseura Julkaisuja 76)
- Launonen, P. (2008). Kasvattava ja palveleva kirkko. Kristillinen lapsi- ja nuorisotyö historian murrosvaiheissa. Teoksessa J. Porkka (toim.) *Johdatus kristilliseen kasvatukseen*. Helsinki: Lasten keskus.
- Läsnäolon nuorisotyö* (2016). *Suomen evankelis-luterilaisen kirkon erityisnuorisotyön linjaus*. (Suomen ev.lut. kirkon julkaisuja 54. Kirkko ja Toiminta.) Helsinki: Kirkkohallitus. Saatavilla [http://sakasti.evl.fi/sakasti.nsf/0/BF864B5C76F30DC7C22576FE002B16D4/\\$FILE/Lasnaolon_nuorisotyö-linjaus.pdf](http://sakasti.evl.fi/sakasti.nsf/0/BF864B5C76F30DC7C22576FE002B16D4/$FILE/Lasnaolon_nuorisotyö-linjaus.pdf).
- Malkavaara, M. (2013). *Nuori Tampere: Seurakuntien nuorisotyö Tampereella 1930-2010*. Tampere: Tampereen ev.lut. seurakuntayhtymä.
- Marttunen, M. (2009). Nuorten mielenterveysongelmat. –Työterveyslääkäri 27(1). Saatavilla 12.11.2018 http://www.ebm-guidelines.com/dtk/shk/avaa?p_artikkeli=ttl00585.
- Nash, S.; Whitehead, J. (2014). *Christian Youth work in theory and practice*. SCM Press, Lontoo.
- Nivala, M. (2005). Nuorisodiakonia ja kirkon erityisnuorisotyö. Teoksessa T. Paananen & H. Tuominen (toim.) *Nuorisotyön käsikirja*. Helsinki: Kirjapaja Oy.
- Nuoret seurakuntalaisena (2012). Kirkkohallituksen julkaisuja 2012:6. Helsinki: Kirkkohallitus. Saatavilla [http://sakasti.evl.fi/sakasti.nsf/0/D369F10AF9D44A9FC22577A500368BD5/\\$FILE/KH_nuoret_www.pdf](http://sakasti.evl.fi/sakasti.nsf/0/D369F10AF9D44A9FC22577A500368BD5/$FILE/KH_nuoret_www.pdf).
- Nuorikirkko ry. Toiminta. Kouluikäiset. Saatavilla 31.10.2018 <https://nuorikirkko.fi/kouluikaiset>
- Nuorikirkko ry. Toiminta. Nuoret. Saatavilla 31.10.2018 <https://nuorikirkko.fi/nuoret>
- Nyman, M. (2006). Rippikoulu kaikille. Lupa näkyä – kontekstuaalisuus vaikeimmin kehitysvammaisten rippikoulussa. Teoksessa R. Kuusi & J. Porkka (toim.) *Yhtä paljon kaikille ei ole yhtä paljon kaikille*. (Kirkkohallituksen julkaisuja 2006:2)

- Ojala, S. (2010). Suomen ev.lut. seurakuntien erityisnuorisotyö. Toimintaraportit ja tilastot 2009.
- Ojala, S. (2011). Suomen ev.lut. seurakuntien erityisnuorisotyö. Toimintaraportit ja tilastot 2010.
- Otavan opisto. Internetix. Oppimateriaalit. Frekvenssit ja luokittelut. Saatavilla 8.10.2018
http://opinnot.internetix.fi/fi/muikku2materiaalit/lukio/mab/mab11/9_tilas-tot_ja_todennakoisyys/9.2frekvenssit_ja_luokittelu?C:D=1846622.
- Porkka, J. (2004). *On kunnia olla isonen. Suomen evankelis-luterilaisen kirkon isostoiminta 2000-luvun alussa*. (Kirkkohallituksen julkaisuja 2004:10)
- Porkka, J., Launonen, P. & Mumba-Martiskainen, L. (2016). *Diaconal youth work in six European countries. Research mapping for the Erasmus+ project "Empower You(th)!"*. Eurodiaconia.
- Raamattu*. Suomen evankelis-luterilaisen kirkon kirkolliskokouksen vuonna 1992 käyttöön ottama suomennos. Helsinki: Kirjapaja Oy.
- Rikoksantorjuntaneuvosto. Ankkuri. Saatavilla 31.10.2018.
<https://rikoksantorjunta.fi/ankkuri>.
- Räihä, S. (2011). *Nuorisodiakonia palveluohjauksen näkökulmasta* (Opinnäytetyö, Diakonia-ammattikorkeakoulu, Sosiaali-alan koulutusohjelma). Saatavilla
www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/33870/Raiha_Satu.pdf?sequence=1&isAllowed=y.
- Saari, J. (2016). *Yksinäisten Suomi*. Helsinki: Gaudeamus.
- Salojärvi, P. (2018). Diakoniatyön arki. Teoksessa P. Isomäki, P. Salojärvi, J. Lehmusmies & V. Wallenius (toim.) *Diakoniabarometri 2018. Yksinäisyyden monet kasvot*. (Kirkon tutkimuskeskuksen verkkojulkaisu- ja 56)
- Suomen ev.lut. kirkko. Kasvatus. Erityisnuorisotyö/ulkopuolisuuden ehkäisy. Saatavilla 19.9.2018
<http://sakasti.evl.fi/sakasti.nsf/sp3?open&cid=Content2AF79E>.

- Suomen ev.lut. kirkko. Lapsi ja nuorisotyön/kasvatustyön mallijohtosääntö. Saatavilla 12.11.2018 sakasti.evl.fi/.../lapsi_ja_nuorisotyön_kasvatustyön_mallijohtosaanto.rtf.
- Suomen ev.lut. kirkko. Seurakuntatyö. Diakonia. Diakonia Suomessa. Saatavilla 12.11.2018 <http://sakasti.evl.fi/sakasti.nsf/sp3?open&cid=Content43EA4D>.
- Suomen ev.lut. kirkko. Tilastot. Henkilöstötilastot. Lukumäärä. Saatavilla 13.11.2018 <http://sakasti.evl.fi/sakasti.nsf/sp2?open&cid=Content4276D4>
- Tutkimuseettinen neuvottelukunta (2012). Hyvä tieteellinen käytäntö ja sen loukkausepäilyjen käsitteleminen Suomessa. Saatavilla: <http://tenk.fi/fi/tenkin-ohjeistot>.
- Tähtinen, J. & Isoaho, H. (2001). *Tilastollisen analyysin lähtökohtia. Ensiaskeleet kvanttiaineiston käsittelyyn, analyysiin ja tulkintaan SPSS-ohjelmaympäristössä*. (Julkaisusarja C, oppimateriaalit:13.) Turku: Turun yliopiston kasvatustieteiden tiedekunta.
- Valli, R. (2015). *Johdatus tilastolliseen tutkimukseen*. Jyväskylä: PS-kustannus.
- Veikkola, J. (2002). Diakonian perustehtävä, visiot ja tavoitteet. Teoksessa R. Helosvuori, E. Koskenvesa, P. Niemelä & J. Veikkola. *Diakonian käsikirja*. Helsinki: Kirjapaja Oy.
- Virtuaali AMK. Ristiintaulukointi. Saatavilla 8.10.2018 <http://www2.amk.fi/mater/tutkimusmenetelmat/kvantitat/kuvailu/risti.htm>.

LIITE 1

ERITYISNUORISOTYÖ JA NUORISODIAKONIA SUOMEN EV.LUT. KIRKOSSA

Tutkimuksen tarkoituksena on kartoittaa kirkon työntekijöiden käsityksiä erityisnuorisotyöstä/nuorisodiakoniasta, miten tätä työmuotoa toteutetaan eri seurakunnissa ja ketkä sitä tekevät. Kyselyyn vastaavat erityisnuorisotyöntekijät ja nuorisodiakonit sekä ennakkoon valittujen seurakuntien hengellisentyöntekijät. Tutkimuksen tulokset tullaan julkaisemaan Diakonia-ammattikorkeakoulun YAMK-opinnäytetyössä, joka on luettavissa Theseus-tietokannassa alkuvuodesta 2019. Tutkimuksen tekijät ovat Elisa Laitonen ja Iro Kautonen ja yhteistyökumppanina toimii Kirkkohallitus.

Sukupuolesi *

- Nainen
 Mies
 Joku muu

Ikäsi (kahdella numerolla) *

2 merkkiä jäljellä

Ammattinimikkeesi *

40 merkkiä jäljellä

Koulutustaustasi (valitse korkein) *

- Perusaste
- Toinen aste
- Opistoaste
- Alempi korkeakoulututkinto (esim. sosionomi amk)
- Ylempi korkeakoulututkinto (esim. ylempi amk, maisteri)
- Tutkijakoulutus

Kuinka monta vuotta olet työskennellyt seurakunnassa? *

- 0–2 vuotta
- 3–5 vuotta
- 6–10 vuotta
- 11–20 vuotta
- Yli 20 vuotta

Toimitko esimiestehtävissä? *

- Kyllä
- Ei

Hiippakunta, jonka alueella työskentelet *

- Espoo
- Helsinki
- Kuopio
- Lapua
- Mikkeli
- Oulu
- Porvoo
- Tampere
- Turku

Työskentelen *

- Seurakuntayhtymässä
- Seurakunnassa, joka kuuluu seurakuntayhtymään
- Seurakunnassa, joka ei kuulu seurakuntayhtymään

Mikä työskentelykuntasi/-kaupunkisi asukasmäärä on? *

- Alle 5000
- 5001–10 000
- 10 001–30 000
- 30 001–50 000
- 50 001–100 000
- Yli 100 000

Työtehtäviini sisältyy erityisnuorisotyötä tai nuorisodiakoniaa *

- Kyllä
- Ei

Missä määrin seuraavat asiat ovat osa omaa työtäsi?

	Pal- jon	Mel- ko pal- jon	Jos- sain määrin	Vä- hän	Ei lain- kaan
Kristillinen kasvatus	☐	☐	☐	☐	☐
Etsivä nuorisotyö	☐	☐	☐	☐	☐
Yksilötyö	☐	☐	☐	☐	☐
Pienryhmätyö	☐	☐	☐	☐	☐
Rinnalla kulkeminen	☐	☐	☐	☐	☐
Nuorten arjessa mukana oleminen	☐	☐	☐	☐	☐
Palveluohjaus	☐	☐	☐	☐	☐
Varhainen puuttuminen	☐	☐	☐	☐	☐
Matalakynnys	☐	☐	☐	☐	☐
Ulkopuolisuuden ehkäisy	☐	☐	☐	☐	☐
Niiden lasten ja nuorten tavoittaminen, joita ei muuten tavoiteta	☐	☐	☐	☐	☐
Asennekasvatus	☐	☐	☐	☐	☐
Taloudellinen avustaminen	☐	☐	☐	☐	☐
Päihdetyö	☐	☐	☐	☐	☐
Perhetyö	☐	☐	☐	☐	☐
Maahanmuuttajatyö	☐	☐	☐	☐	☐
Digitaalinen nuorisotyö	☐	☐	☐	☐	☐
Kriminaalityö	☐	☐	☐	☐	☐
Hengellinen apu	☐	☐	☐	☐	☐
Nopea reagointi	☐	☐	☐	☐	☐

Roolimallina toimiminen	☐	☐	☐	☐	☐
Vapaaehtoistoiminnan koordinointi	☐	☐	☐	☐	☐
Saapastoiminta	☐	☐	☐	☐	☐
Moottoripajatoiminta	☐	☐	☐	☐	☐
Tekstaritupu	☐	☐	☐	☐	☐
Netti-Saapas/Nettitupu	☐	☐	☐	☐	☐
Rippikoulutyö	☐	☐	☐	☐	☐
Isostoiminta	☐	☐	☐	☐	☐
Ankkuritoiminta (tai vastaava)	☐	☐	☐	☐	☐
Koulutyö	☐	☐	☐	☐	☐
Mielenterveystyö	☐	☐	☐	☐	☐
Joku muu, mikä _____	☐	☐	☐	☐	☐

Mitkä ovat mielestäsi erityisnuorisotyön/nuorisodiakonian avaintyöalueet?

Mikä on tehtävänimikkeesi?

- Erityisnuorisotyöntekijä
- Nuorisodiakoni
- Nuorisotyönohjaaja
- Diakoni
- Joku muu, mikä _____

Käytätkö tästä työalasta mieluummin nimikettä?

- Erityisnuorisotyö
 Nuorisodiakonia
 Joku muu, mikä _____

Mitä työsi sisältää?

Mitä haluaisit kehittää/muuttaa työssäsi?

Arvioi missä määrin seuraavat henkilöt tai asiat määrittävät työsi sisällön.

	Paljon	Melko paljon	Jossain määrin	Vähän	Ei lain- kaan
Työntekijä itse	☐	☐	☐	☐	☐
Työtiimi	☐	☐	☐	☐	☐
Lähiesimies	☐	☐	☐	☐	☐
Kirkkoherra	☐	☐	☐	☐	☐
Ohje- tai johtosäännöt	☐	☐	☐	☐	☐
Vastuuryhmä/seurakuntaneuvosto	☐	☐	☐	☐	☐

Erityisnuorisotyö/nuorisodiakonia toteutuu joka tapauksessa nuorisotyön ja diakoniantyön välimaastossa. Haluatko sen kytkeytyvän toiminnallisesti ja hallinnollisesti ennemmin?

- Nuorisotyöhön
- Diakoniatyöhön
- Joku muu _____

Erityisnuorisotyö tai nuorisodiakonia on määritelty tehtäväkuvauksessa osaksi työtäni.

- Kyllä
- Ei

Tehtäväkuvauksessani on määritelty kuinka monta prosenttia erityisnuorisotyötä tai nuorisodiakoniaa työni sisältää. (Jos vastasit kyllä, ilmoita prosenttiosuus numeroilla.)

- Kyllä _____
- Ei

Kuinka monta prosenttia työajastasi arvioit käyttäväsi erityisnuorisotyöhön tai nuorisodiakoniaan?

3 merkkiä jäljellä

Arvioi, kuinka suuren osuuden viikkotyöajastasi keskimäärin käytät seuraaviin osa-alueisiin. (Työhösi kuuluu tietenkin useita muitakin osa-alueita, tässä kartoitetaan nyt vain näitä.)

	0%	10%	20%	30%	40%	50%	60%	70%	80%	90%	100%
Asiakastyötä kirkon tiloissa	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Asiakastyötä muualla esim. kodeissa, kouluissa, virastoissa, kaduilla, retkillä, jne	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Yhteistyötä kirkon tiloissa	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Yhteistyötä muualla	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐

Arvioi kuinka monta erityisnuorisotyön/nuorisodiakonian asiakasta kohtaat kuu-kaudessa (henkilökohtainen kohtaaminen kasvotusten, somessa tai viestillä/puhelimessa).

- Alle 10
- 10–19
- 20–29
- 30–39
- 40–49
- 50–59
- Yli 60

Missä määrin teet yhteistyötä seuraavien tahojen kanssa?

	Päivittäin	Viikoittain	Kuukausittain	Harvemmin	Ei lain- kaan
Oman seurakun- nan/yhtymän muut työalat	☐	☐	☐	☐	☐
Muut seurakunnat	☐	☐	☐	☐	☐
Sosiaalitoimi	☐	☐	☐	☐	☐
Terveystoimi	☐	☐	☐	☐	☐
Kela	☐	☐	☐	☐	☐
Työvoimatoimisto	☐	☐	☐	☐	☐
Kunnan nuorisotoimi	☐	☐	☐	☐	☐
Kunnan/järjestön etsi- vä nuorisotyö	☐	☐	☐	☐	☐
Järjestöt	☐	☐	☐	☐	☐
Velkaneuvonta	☐	☐	☐	☐	☐
Poliisi	☐	☐	☐	☐	☐
Koulut ja oppilaitokset	☐	☐	☐	☐	☐
Muu, mikä _____	☐	☐	☐	☐	☐
Muu, mikä _____	☐	☐	☐	☐	☐

Onko seurakuntasi alueella syrjäytymisvaarassa olevia alle 29-vuotiaita nuoria tai nuoria-aikuisia?

- Kyllä
 Ei

Miten seurakunnassasi toteutetaan erityisnuorisotyötä ja nuorisodiakoniaa?

Miten niitä mielestäsi pitäisi toteuttaa?

Miten niitä mielestäsi pitäisi toteuttaa?

Kuinka usein kohtaat työssäsi seuraavia alle 29-vuotiaita nuoria ja nuoria aikuisia?

	Päivittäin	Viikoittain	Kuukausittain	Kerran pari vuodessa	En ollenkaan
Asunnoton	☐	☐	☐	☐	☐
Työelämän ja koulutuksen ulkopuolella oleva	☐	☐	☐	☐	☐
Maahanmuuttaja	☐	☐	☐	☐	☐
Ylivelkaantunut	☐	☐	☐	☐	☐
Väkivallan uhri	☐	☐	☐	☐	☐

Väkivallan tekijä	☐	☐	☐	☐	☐
Seksuaalisen väkival- lan uhri	☐	☐	☐	☐	☐
Seksuaalisen väkival- lan tekijä	☐	☐	☐	☐	☐
Henkilö, jolla on päih- deongelma	☐	☐	☐	☐	☐
Huumausaineiden käyttäjä	☐	☐	☐	☐	☐
Henkilö, jolla on on- gelmia pelaamisen kanssa	☐	☐	☐	☐	☐
Fyysisesti sairas hen- kilö	☐	☐	☐	☐	☐
Psyykkisesti sairas henkilö	☐	☐	☐	☐	☐
Henkilö, jolla on neu- rologisia ongelmia (esim. ADHD, oppi- misvaikeudet yms.)	☐	☐	☐	☐	☐
Yksinäinen	☐	☐	☐	☐	☐
Henkilö, joka viiltelee	☐	☐	☐	☐	☐
Kiusaamisen uhri	☐	☐	☐	☐	☐
Henkilö, jolla on on- gelmia elämänhallin- nassa	☐	☐	☐	☐	☐
Joku muu, mikä _____	☐	☐	☐	☐	☐
Joku muu, mikä _____	☐	☐	☐	☐	☐

Jäikö meiltä jotain tärkeää kysymättä? Voit halutessasi täydentää tähän

LIITE 2

Espoon hiippakunta

- Espoon seurakuntayhtymä
- Järvenpään seurakunta
- Karkkilan seurakunta
- Hangon suomalainen seurakunta

Helsingin hiippakunta

- Malmin seurakunta
- Tikkurilan seurakunta
- Askolan seurakunta
- Vartiokylän seurakunta

Mikkelin hiippakunta

- Mikkelin tuomiokirkkoseurakunta
- Imatran seurakunta
- Puumalan seurakunta
- Heinolan seurakunta

Kuopion hiippakunta

- Kuopion seurakuntayhtymä
- Joensuun seurakunta
- Suomussalmen seurakunta
- Pyhäjärven seurakunta

Lapuan hiippakunta

- Jyväskylän seurakunta
- Lapuan tuomiokirkkoseurakunta
- Vaasan suomalainen seurakunta
- Äänekosken seurakunta

Tampereen hiippakunta

- Tampereen seurakuntayhtymä
- Hollolan seurakunta
- Ruoveden seurakunta
- Hattulan seurakunta

Turun arkkihiippakunta

- Turun ja Kaarinan seurakuntayhtymä
- Rauman seurakunta
- Merikarvian seurakunta
- Huittisten seurakunta

Oulun hiippakunta

- Oulun seurakuntayhtymä
- Kokkolan suomalainen seurakunta
- Inarin seurakunta
- Kuusamon seurakunta
- Enontekiön seurakunta

LIITE 3

Taulukko 3. Erityisnuorisotyötä (ENT) tai nuorisodiakoniaa (ND) tekevien työntekijöiden yhteistyö eri toimijoiden kanssa (%) N=18–35

	Erityisnuorisotyöntekijä					ENT/ND:aa tekevä diakoniatyöntekijä					ENT/ND:aa tekevä nuorisotyönohjaaja				
	P	V	K	H	E	P	V	K	H	E	P	V	K	H	E
Oman srk:n/yhtymän muut työalat	11	39	33	17		23	45	23	10		23	51	23	3	
Kunnan nuorisotoimi	6	33	39	22			3	29	39	29		32	29	38	
Kunnan/järjestön etsivä nuorisotyö	6	17	44	33				39	29	32		27	29	32	12
Koulut ja oppilaitokset		67	22	11			7	13	58	23		83	14	3	
Muut seurakunnat		33	22	39	6	3	10	39	45	3		21	38	38	3
Järjestöt		29	41	30		3	23	39	32	3		9	32	50	9
Poliisi		11	17	61	11			10	68	23			15	68	18
Sosiaalitoimi			22	72	6		29	45	26			3	15	71	12
Terveystoimi			11	61	28		10	36	52	3			6	68	27
Velkaneuvonta			6	39	56		10	29	55	7				27	74
Työvoimatoimisto				61	39		10	17	63	10			3	44	53
Kela				56	44		19	36	45					38	62
	P=Päivittäin, V=Viikoittain, K=Kuukausittain, H=Harvemmin, E=EI lainkaan														

Taulukko 4. Muiden kuin erityisnuorisotyötä (ENT) tai nuorisodiakoniaa (ND) tekevien työntekijöiden yhteistyö eri toimijoiden kanssa (%) N=21–36

	Diakoniatyöntekijä				Nuorisotyönohjaaja			
	P	V	K	H/E	P	V	K	H/E
Oman srk:n/yhtymän muut työalat	3	11	31	54	14	38	33	14
Kunnan nuorisotoimi		3	9	88		24	33	43
Kunnan/järjestön etsivä nuorisotyö		3	9	89		10	33	57
Koulut ja oppilaitokset			6	94	10	57	24	10
Järjestöt		9	20	71		10	48	42
Poliisi			3	97			15	85
Sosiaalitoimi		14	39	47			10	91
Terveystoimi		6	23	71			5	95
Velkaneuvonta			26	74			5	95
Työvoimatoimisto		3	17	80			14	86
Kela		11	31	58			5	95
	P=Päivittäin, V=Viikoittain, K=Kuukausittain, H/E=Harvemmin, Ei lainkaan							